

Tematiskt tillägg till översiktsplanen 2040

Kust och skärgård

Projektorganisation

Framtagandet av det tematiska tillägget har bedrivits av ett stort antal tjänstepersoner och politiker i Österåkers kommun, och i bred dialog med olika aktörer. Organisationen har bestått av:

Beställare

Kommunstyrelsen genom Kent Gullberg, samhällsbyggnadschef.

Projektledare

Gösta Bergman, översiktsplanerare, ersatt av Elin Wiklund, översiktsplanerare.

Styrgrupper

Politiker

Planarbetsutskott (till Kommunstyrelsen) samt grupp- ledare för övriga partier.

Tjänstepersoner

Staffan Erlandsson, kommundirektör.

Kent Gullberg, samhällsbyggnadschef.

Magnus Bengtsson, ekonomidirektör.

Maria Ulvsgård, stadsarkitekt och chef stadsbyggnad.

Fredrik Nestor, chef mark och stora projekt.

Maria Bengs, planchef.

Krister Sernbo, strategisk planeringchef.

Matilda Johansson, exploateringschef.

Maria Lindström, miljö- och hälsoskyddschef.

Anna Anderman, avdelningschef för infrastruktur och anläggning, ersatt av Daniel Jäderland, tillförordnad avdelningschef för infrastruktur och anläggning.

Kristina Eineborg, näringslivs- och utvecklingsdirektör

Charlotte Andreev, biträdande strategisk planeringschef och biträdande avdelningschef.

Referensgrupper

Politiker

Planarbetsutskottet.

Tjänstepersoner

Förvaltningschefsgruppen samt de kommunala bolagen Armada Fastighets AB och Roslagsvatten AB.

Övriga intressenter

Lokala byalag, samfällighetsföreningar, övriga intresseföreningar.

Projektgrupp

En mindre projektgrupp med tjänstepersoner och konsulter. Senast har följande personer ingått i gruppen:

Gösta Bergman, översiktsplanerare.

Anton Bergman, översiktsplanerare.

Elin Wiklund, översiktsplanerare.

Sara Larsson, planarkitekt.

Josefine Wigström, trafikplanerare, ersatt av Anna Anderman, avdelningschef för infrastruktur och anläggning och Daniel Jäderland, tillförordnad avdelningschef för infrastruktur och anläggning.

Martina Berg, miljöplanerare.

Markus Andersson, miljöplanerare.

Elisabetta Troglio, samhällsplanerare, Ekologigruppen.

Petra Skarmyr, landskapsarkitekt, Ekologigruppen.

John Hagenby, miljövetare, Ekologigruppen.

Delprojektgrupper

Ett flertal grupper med tjänstepersoner, med olika ämnesfokus.

Det tematiska tillägget till översiktsplanen och tillhörande bilagor antogs av kommunfullmäktige 20 juni 2022.

Fotografier och kartor: Österåkers kommun om inget annat anges.

Framtidens Österåker - Kust och skärgård

Innehåll

Förord

5

Del 1. Inledning

Inledning

7

Översiktsplan, fördjupade översiktsplaner och planprogram

10

Österåkers kommuns vision och miljömål

12

Globala, nationella och regionala ramverk

14

Del 2. Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategi

17

Del 3. Kust- och skärgårdsutveckling

Kust- och skärgårdsutveckling

21

Fastlandets kuststreck och Furusundsleden

23

Ljusterö med omland

28

Mellanskärgården

33

Ytterskärgården

37

Del 4. Kust- och skärgårdsintressen

Bebyggelse och befolkning

40

Transport och mobilitet

46

Näringsliv och service

50

Friluftsliv och turism

55

Kultur- och naturmiljö

59

Teknisk försörjning

69

Klimat, hälsa, risk och sårbarhet

74

Riksintressen och Natura 2000

78

Del 5. Genomförande

Genomförandestrategin

85

Hållbarhetsbedömningen

89

Bilagor

Bilaga 1 – Hållbarhetsbedömning med MKB

Bilaga 2 – Sammanställning av planeringsunderlag

Bilaga 3 – Samrådsredogörelse

Bilaga 4 – Särskild sammanställning

Förord

Möjligheternas skärgårdskommun – detta har varit ledordet i arbetet med det tematiska tillägget till Österåkers kommuns översiktsplan, som fokuserar på vår kust och skärgård. Tillägget syftar tillsammans med översiktsplanen till att skapa en mer attraktiv plats i kommunen, en kust och skärgård som utvecklas med ökad kvalitet, trygghet och valfrihet samt syftar till en mer hållbar utveckling av dess unika miljöer och platser.

Vi är en del av en växande storstadsregion där Österåkers kust och skärgård utgör en viktig del av regionen, som en plats att bo på, en plats att besöka och en plats för näringsliv och verksamheter att växa. Ambitionen är att vi med denna plan som vägledning ska kunna skapa ökade möjligheter för att leva, bo och verka längs Österåkers kust och skärgård. I utvecklingsstrategin för det tematiska tillägget har åtta planeringsstrategier formulerats. Planeringsstrategierna skapar ramverket för en hållbar utveckling.

- Attraktiva knutpunkter
- Flexibelt och innovativt näringsliv
- Hållbara och funktionella transportsystem

- Tillgänglig kust och skärgård
- Utvecklade destinationer
- Hållbara livsmiljöer
- Hållbar teknisk infrastruktur
- Samverkan

Medborgarnas delaktighet i processen med att ta fram det tematiska tillägget har varit en viktig utgångspunkt för oss. Under tidig dialog där kommunen reste runt i skärgården och längs fastlandets kuststräcka gavs möjlighet för medborgare, besökare och föreningar samt andra aktörer att lämna sina tankar och idéer kring utvecklingen av Österåkers kust och skärgård. Jag hade själv möjligheten att medverka och ta del av de många kloka idéer och förslag som samlades in under dialogtillfället. Det känns för mig väldigt positivt att utvecklingen av Österåkers kommuns kust och skärgård har en bred förankring hos dem den berör. Under samråd och granskning har medborgarna återigen bidragit till arbetet med det tematiska tillägget, vilket vi är otroligt tacksamma för.

En attraktiv kust och skärgård utvecklas genom en strategisk hållbar tillväxt där bostäder, näringsliv, infrastruktur och service skapas i balans med kust och skärgårdens unika förutsättningar och värden. Att värna och utveckla ett aktivt friluftsliv- och båtliv förstärker Österåkers identitet som skärgårdskommun och bidrar till attraktiviteten. Genom en hållbar tillväxt där utvecklingen koncentreras på vissa platser ökar möjligheten för fler att bo, verka och leva i Österåkers kust och skärgård. Vi välkomnar en utveckling med fokus på kvalitet, trygghet, valfrihet och hållbarhet, och därmed säkra kust och skärgårdens fantastiska miljöer för kommande generationer.

Att få vara del av det pågående arbetet med det tematiska tillägget och den framtida utvecklingen av vår kust och skärgård känner jag en stor stolthet inför. Jag vill rikta ett stort tack för allt engagemang hos tjänstepersoner, politiker och medborgare som har bidragit till arbetet med denna plan. Jag ser fram emot det fortsatta arbetet och de kloka diskussioner och inspel som kommer komma under den fortsatta processen.

Michaela Fletcher (M)

Kommunstyrelsens ordförande

Del I. Inledning

I denna del beskrivs upplägget och processen med att ta fram det tematiska tillägget samt koppling till mål, strategier, planer och program.

Inledning

I detta avsnitt beskrivs förutsättningarna för det tematiska tillägget och hur arbetet med det tematiska tillägget har gått till.

Bakgrund

Mellan år 2015 och 2018 pågick arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Österåkers kommun. I samband med arbetet beslutade Kommunstyrelsen i oktober 2017, KS §11:8 att ett tematiskt tillägg med fokus på kust- och skärgårdsutveckling skulle tas fram.

Vad är ett tematiskt tillägg?

Det tematiska tillägget är ett övergripande strategiskt dokument, som tillsammans med översiktsplanen ska beskriva kommunens viljeriktning i fråga om mark- och vattenanvändning. Vidare ska tillägget beskriva bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen i övrigt.

Det tematiska tillägget syftar till att fördjupa översiktsplanen i de frågor som berör fastlandets kust och skärgården. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement och ska läsas tillsammans med översiktsplanen. Tillägget syftar till att peka ut

en hållbar och långsiktig utveckling av Österåkers kommuns kust och skärgård.

Läsanvisningar

Det tematiska tillägget består av 5 delar:

- Del 1 beskriver syftet och hur arbetet med att ta fram ett tematiskt tillägg ser ut. Vidare beskrivs de avgränsningar som har gjorts samt hur planen är upplagd. Viktiga ord och begrepp redogörs.
- Del 2 beskriver det tematiska tilläggets utvecklingsstrategi. Utvecklingsstrategin består av framtidsbild 2040 samt tillhörande planeringsstrategier och en utvecklingsstrategikarta.
- Del 3 beskriver kusten och skärgårdens utvecklingsmöjligheter, strukturerade i fyra geografiska områden; Fastlandets kuststräcka

med Furusundsleden, Ljusterö med omland samt mellan- och ytterskärgården.

- Del 4 beskriver kust- och skärgårdsintressen med förslag på utvecklings- och hänsynsriktlinjer samt riksintressen.
- Del 5 beskriver genomförandet av det tematiska tillägget samt en sammanfattning av hållbarhetsbedömningen som uppfyller kraven på strategisk miljöbedömning enligt miljöbalken.

Avgränsning

Planen avgränsar sig tematiskt genom att behandla frågor som är aktuella för Österåkers kommuns kust och skärgård. Geografiskt avgränsas tillägget genom att inkludera skärgården samt kuststräckan på fastlandet. Bortsett från de centrala delarna av Åkersberga samt övriga kustområden mellan Svinninge och Skärgårdsstad, når avgränsningen längre upp på fastlandet för att inkludera relevanta bebyggelseområden. Annars löper avgränsningen längs fastlandets kuststräcka. För att säkra kopplingen till Åkersberga stad går avgränsningen längs kusten upp i Åkers kanal till väg 276.

Process

Översiktsplanen och det tematiska tillägget har en planeringshorisont till år 2040. Tillsammans med översiktsplanen kommer det tematiska tilläggets aktualitet att ses över minst en gång per mandatperiod i och med framtagandet av en planeringsstrategi. Syftet med planeringsstrategin är att främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla de strategiska planerna aktuella.

Processen med att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen är reglerad i plan- och bygglagen. Lagen anger hur dialog ska ske vid framtagandet av planen samt krav på innehåll.

Aktuellt planeringsunderlag ska sammanställas och bred dialog ska genomföras med allmänheten och olika aktörer. Det tematiska tillägget ska göra avvägningar mellan olika allmänna intressen.

Det tematiska tillägget är inte juridiskt bindande utan ska fungera som ett strategiskt vägledande dokument.

Samhällsbyggnadsförvaltningen är ansvarig för den översiktliga planeringen genom den strategiska planeringsavdelningen och Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd. Organisationen kring det tematiska tillägget har bestått av en projektgrupp, ett flertal delprojektgrupper, referensgrupper samt styrgrupper bestående av politiker och tjänstepersoner.

Tidig dialog: 2019 togs beslut om att gå ut på tidig dialog. Under den tidiga dialogen fick allmänheten tillfälle att samtala om vilken typ av utveckling de ville se i Österåkers kust och skärgård. Baserat på bland annat de tankar och idéer som lämnades in till kommunen togs en övergripande inriktning för projektet fram med bland annat en framtidsbild över hur kusten och skärgården kommer att se ut år 2040.

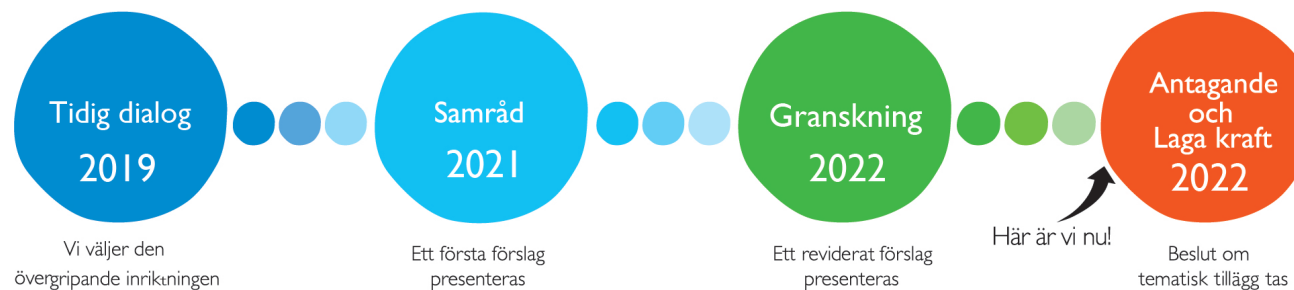
Samråd: Under perioden 20 februari till 18 april 2021 var det tematiska tillägget ute på samråd.

Granskning: Under perioden 17 januari till 17 mars 2022 var det tematiska tillägget ute på granskning.

Antagande: Kommunfullmäktige beslutar om att anta det tematiska tillägget.

Laga kraft: Det tematiska tillägget börjar gälla när beslutet fått laga kraft.

PLANPROCESSEN

Förklaring av ord och begrepp

100-års regn – Ett extremt regn med återkomsttid på 100 år.

100-års havsvattenstånd – Ett extremt havsvattenstånd med återkomsttid på 100 år.

Ekosystemtjänster – Alla de varor och tjänster som produceras av jordens ekosystem, både de vilda och de mänskligt påverkade.

Gröna entréer – Entréer för att komma ut till kommunens grönområden och vattenområden. Entréerna ska vara lätta att ta sig till med kollektivtrafik och gång samt cykel. Vid entréerna finns informations-skyltar och kartor över stigar och leder i området. Enligt översiktsplan 2040 pekas möjligheter till gröna entréer ut, vilka speglas i det tematiska tillägget.

Grön infrastruktur – Ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas.

Grönstråk – Viktigt stråk att stärka för rekreation, friluftsliv och natur. Kan vara tillgängligt både för cykel- och gångtrafikanter. Syftar till att öka tillgängligheten till skärgården men också till att kanalisera besökare till lämpliga områden. Kan utvecklas i samråd med berörda markägare. Enligt översiktsplan 2040 pekas möjligheter till gröna stråk ut, vilka speglas i det tematiska tillägget.

Gästhamn – En hamn inriktad på att tillhandahålla service till gästande båtar. Bryggplatser som hyrs ut tillfälligt.

Hållbar utveckling – Utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Se översiktsplanen för Österåkers definition av hållbarhet och hållbar utveckling.

Hållbart båtliv – Förutsättningar genom system och infrastruktur som underlättar hållbara val. Till exempel information om hållbara drivmedel, ren båtbottnfärg, avfallshantering samt attraktiva gästhamnar.

Kulturmiljöstråk – Viktigt stråk att stärka för att tillgängliggöra kulturmiljöer. Stråket kan vara tillgängligt både för cykel- och gångtrafikanter.

Kärnö – En kärnö är en ö i skärgården som saknar vägförbindelse (bro, tunnel eller statlig färja) och bedöms ha förutsättningar för ett utbud av samhällsservice och infrastruktur. Detta ger förutsättningar för en långsiktig och robust samhällsstruktur som säkrar grundläggande villkor för fastboende och näringslivsutveckling. Kärnöarna fungerar dessutom som servicepunkter för befolkningen på omgivande öar samt för turismen och friluftslivet.

Lokal knutpunkt – En lokal knutpunkt är belägen i ett bra kollektivtrafikläge och har förutsättningar för ett serviceutbud. Tätheten av bebyggelse är högre jämfört med omkringliggande områden och knutpunkten utgör en mötesplats.

Marina kulturmiljöer – En kulturmiljö som innefattar det fysiska kulturarvet under vattenytan, till exempel skeppsvrak som enligt lag är skyddade om förlisning inträffade före 1850.

Marina näringar – Med marina näringar avses verksamheter som sker på, i eller är beroende av resurser från havet samt verksamheter som bidrar med varor eller tjänster direkt riktade till de marina näringarna.

Maritima kulturmiljöer – Ett övergripande begrepp som innefattar kulturmiljöer både över och under vattenytan. Maritima kulturmiljöer kan således inbegripa miljöer på land som har en anknytning till hav eller sjö. I dessa miljöer kan förutom skeppsvrak även fisklägen, hamnanläggningar och fyrar inbegripas.

Målpunkt för turism – En plats som ligger inom en destination, innehåller ett eller flera besöksmål, samt uppfyller vissa kriterier kring tillgänglighet, praktikaliteter och viss service, exempelvis toaletter och hantering av avfall. En målpunkt är som en nod i destinationen som besökare kan utgå ifrån när de sedan tar sig vidare till andra besöksmål i destinationen.

Replipunkt – En replipunkt är en strategisk bytespunkt för resor mellan kärnöar, kommuncentrum och Stockholms innerstad. Replipunkter utgör regionalt viktiga länkar för person- och godstransporter till och från kärnöarna.

Resiliens – Resiliens är den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar, återhämta sig och fortsätta utvecklas.

Transportsamband – Ett viktigt stråk för transporter att stärka.

Översiktsplan, fördjupade översiktsplaner och planprogram

I detta avsnitt beskrivs kommunens strategiska plandokument inom det tematiska tilläggets avgränsning och hur de förhåller sig till tillägget.

I Österåkers kommun finns det både en fördjupad översiktsplan och planprogram som syftar till att precisera översiktsplanen och utgöra kompletterande planeringsunderlag vid planläggning och andra beslut rörande markanvändning, tillstånd och byggande.

Kommunen har även andra strategiska dokument som strukturskiss för Kanalstaden, som även den syftar till att precisera översiktsplanen. Det tematiska tillägget är till sitt innehåll likt ett planprogram och en fördjupad översiktsplan, men fokuserar på utvecklingsfrågor längs fastlandets kust och i skärgården.

Det tematiska tillägget kommer att ersätta översiktsplanen och de andra dokumenten i de ändringar som görs. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement och ska läsas tillsammans med översiktsplanen och de andra strategiska dokumenten för att ge en fullständig redogörelse för kommunens tänkta utveckling som helhet.

Avsnittet redogör för kommunala strategiska plandokument som har särskild betydelse för det tematiska tillägget. Utöver dessa finns en rad andra relevanta ramverk som det tematiska tillägget också förhåller sig till.

Översiktsplanen

Stad, skärgård och landsbygd - översiktsplan för Österåkers kommun 2040

Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till översiktsplanen i frågor som berör temat kust och skärgård. Det finns en stark koppling mellan det tematiska tilläggets och översiktsplanens framtidsbild, planeringsstrategier och riktlinjer.

Strukturskiss

Strukturskiss för Kanalstaden, 2016

Strukturskissen för Kanalstaden hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i

tilläggets avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till vidare planläggning av Kanalstaden och stödja framtida utveckling av området.

Fördjupade översiktsplaner

Täljöviken, 2006

Den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till den fördjupade översiktsplanen och därmed stödja en fortsatt utveckling av Täljöviken, Näs och Kanalstaden. I översiktsplanen redogörs för den fördjupade översiktsplanens aktualitet i övrigt.

Översiktliga planprogram

Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till följande planprogram och därmed stödja fortsatt utveckling av dessa. I översiktsplanen redogörs för planprogrammets aktualitet i övrigt, med undantag för Östanå, Roslags-Kulla, Wira där kommunen har gjort nya ställningstaganden.

Svinninge, 2005

Planprogrammet för Svinninge hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning.

Kungsängen, 2006

Planprogrammet för Kungsängen hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen samt delar av Åkers kanal ingår i tilläggets geografiska avgränsning.

Ljusterö, 2010

Planprogrammet för Ljusterö hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet. I de frågor där det tematiska tillägget skiljer sig från planprogrammet ska det tematiska tillägget följas.

Dokumenterna skiljer sig i definitionen av bebyggelsekategorier och utpekandet av lokala knutpunkter. Vidare tar det tematiska tillägget hänsyn till nya planeringsförutsättningar såsom tillskapandet av ett nytt naturreservat samt uppdaterat underlag gällande bland annat vattenvärden.

Mellansjö, 2010

Planprogrammet för Mellansjö hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet.

Täljöviken – Näs, 2010

Planprogrammet för Täljöviken – Näs hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning.

Säbyviken, 2011

Planprogrammet för Säbyviken hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet.

Östanå, Roslags-Kulla, Wira, 2013 (2019)

För att tillgodse Länsstyrelsen yttrande på Översiktsplan 2040 har kommunen gjort nya ställningstaganden avseende programområdet för Östanå, Roslags-Kulla, Wira med hänsyn till riksintressen, standskydd och andra natur- och kulturvärden (KF 2:9, 2019-03-04). Det innebär att delar av området i programmet inte längre anses vara aktuella.

De nya ställningstagandena hanteras i det tematiska tillägget genom att den södra delen av programområdet ingår i tilläggets geografiska avgränsning och berörs av nya ställningstaganden. I det tematiska tillägget redogörs de områden som fortsatt anses lämpliga för utveckling medan områden som bedöms strida mot riksintresset och andra värden har tagits bort, där ibland utveckling i direkt anslutning till slottet och slottsparken. Det tematiska tillägget stöder föreslagen utveckling av Östanå och Roslags-Kulla som föreslås enligt kommunens nya ställningstaganden för planprogrammet.

Åkers kanal i Åkersberga.

Österåkers kommuns vision och miljömål

I detta avsnitt redovisas Österåkers kommuns vision samt de kommunala miljömål som det tematiska tillägget kopplar till.

Österåkers vision 2040

Under 2019 togs en ny vision för Österåkers kommun fram, utifrån bland annat medborgardialogen som bedrevs i samband med översiktsplanearbetet. Kommunens nya vision samt tillhörande strategiska områden lyder:

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus, skapar vi en hållbar framtid. Österåker - möjligheternas skärgårdskommun.

- Kvalitet
- Trygghet
- Valfrihet
- Hållbar utveckling

Det tematiska tillägget utgår från kommunens vision, där kvalitet, trygghet och valfrihet tillsammans med en hållbar utveckling bidrar till en levande

kust och skärgård. Visionen är det ramverk som utvecklingsstrategin för det tematiska tillägget utgår från. I kapitel 5 fördjupas kopplingen mellan det tematiska tillägget och visionen med tillhörande inriktningsmål.

Österåkers miljömål

Det tematiska tillägget har utgått från de miljömål som gällde för Österåkers kommun under tiden för framtagandet. Miljömålen består av 5 målområden, som tydligt kopplar till de nationella miljömålen. Till varje målområde redovisas lokala miljömål.

Exempel på lokala miljömål som har särskilda beröringspunkter med kusten och skärgården redovisas på följande sida.

Betesäng på norra fastlandets kuststräcka.

Exempel på lokala miljömål

Skärgård, sjöar och vatten

- Sjöar, vattendrag och kustvatten ska ha en god ekologisk och kemisk status
- Öka kunskapen om värdefulla kust- och havsområden
- Dagvattenhanteringen ska vara säker och innehållet av föroreningarna i dagvattnet ska fortsätta att minska
- Utbyggnaden i skärgården sker på ett varsamt sätt som tillgängliggör kusten och bevarar natur- och kulturvärden.

Mark, byggande och boende

- Bebyggelseutveckling ska prioriteras i områden nära kollektivtrafik, VA-områden och service. Planeringen av nya områden ska främja ett hållbart byggande
- Öka kunskapen om klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Natur och biologisk mångfald

- Boende och verksamma i kommunen har god tillgång till parker och natur och ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet
- I samband med detaljplanläggning ska behovet av ekosystemtjänster alltid bedömas. Det kan till exempel vara rening och fördröjning av dagvatten, luftrening, vindskydd och skugga, pollinering och odling
- Kommunens gröstruktur för rekreation och biologisk mångfald är en del av den regionala gröstrukturen. Samverkan kring de gröna kilarna ska fortsätta och utvecklas.

Klimat och luft

- Utsläppen av koldioxid, kg per invånare, minskar med 50 % till år 2030 jämfört med 2009

Skadliga ämnen och rena kretslopp

- Dricksvattnet från det kommunala ledningsnätet och från större enskilda vattentäkter ska vara fritt från skadliga ämnen
- Kunskapen om förorenade markområden och byggnader ökar så att spridningen av miljöstörande ämnen inte medför risker för människors hälsa eller miljö.

Globala, nationella och regionala ramverk

I detta avsnitt beskrivs Agenda 2030, regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFSS 2050, samt barnkonventionen.

Agenda 2030

Agenda 2030 antogs 2015 och redogör för vilka 17 mål, inkluderande delmål, som världen ska arbeta efter för att nå en hållbar global utveckling. Tillsammans syftar målen till att verka för en hållbar utveckling. Det tematiska tillägget kopplar an till FN:s 17 globala mål, varav vissa mål är särskilt relevanta.

Planeringen med hänsyn till vatten och ekosystem berör målen 14 och 15. Utvecklingen och försörjningen av VA kopplar an till det globala målet 6 om rent vatten och sanitet för alla. Flera av de sociala frågorna som berörs av det tematiska tillägget, adresserar mål, 1, 3, 4, 8 och 9. Det tematiska tilläggets ambition om att arbeta för en mer hållbar utveckling längs kusten och i skärgården kopplar an till de globala målen 7, 11 och 13.

RUFSS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen uttrycker den gemensamma viljan för utvecklingen i regionen fram till 2050. Visionen är att Stockholm ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion och fyra övergripande mål ska nås till 2050:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp.

Det tematiska tillägget utgår ifrån de rumsliga principer som den regionala utvecklingsplanen beskriver. Genom utveckling av lokala knutpunkter ämnar det tematiska tillägget att bidra till kollektivtrafiknära bostadsutveckling samt resurseffektiva system för människor och gods. I linje med RUFSS 2050 syftar det tematiska tillägget till att stödja

skärgårdsutveckling med Ingmarsö som Österåkers kärn och Åsättra som replikpunkt. Husarö ses av Österåkers kommun, tillsammans med Ingmarsö, som ett kärnområde avseende utbudet av service, och ges därmed en annan funktion än det som står i regionala utvecklingsplanen.

I linje med Landsbygds- och skärgårdsstrategin, som har sin utgångspunkt i RUFSS 2050, ämnar det tematiska tillägget att tydliggöra möjlig utveckling för människor att kunna bo och verka i kommunens landsbygds- och i skärgårdsområden.

Barnkonventionen

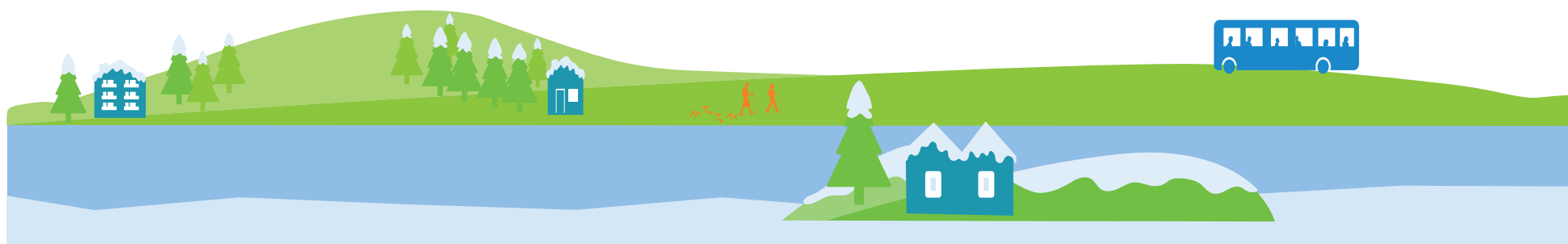
Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020 och innebär ett förtydligande om att beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser som rör barn.

Tidigt i arbetet med det tematiska tillägget hölls en workshop med högstadiel elever på Ljusterö skola. Exempel på saker att utveckla som eleverna lyfte, och som har inarbetats i planen, är fler allmänna badplatser och utveckling av gästhamnar. Vidare har barnperspektivet genomgående beaktats i det tematiska tillägget. I bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB* redogörs en bedömning av planens konsekvenser för barn och unga, samt hur planen kopplar till barnkonventionen.

Agenda 2030 målen

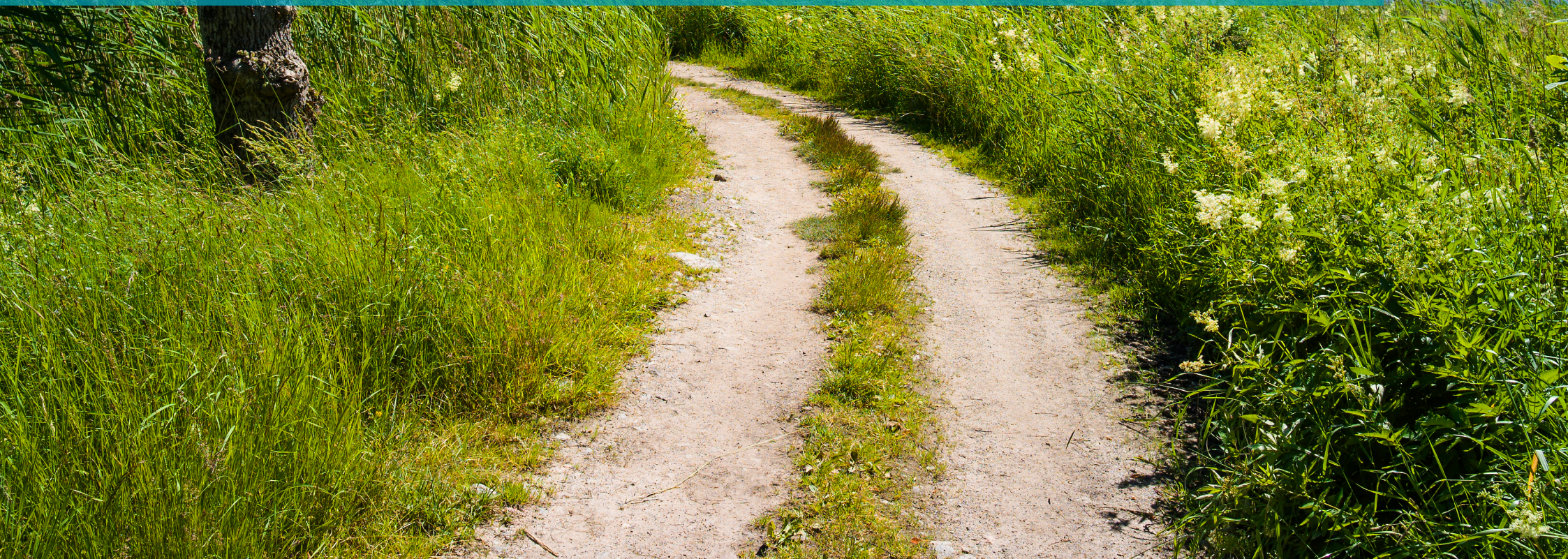
Nedan visas de 17 globala mål som Agenda 2030 utgörs av. I kapitel 5 kommer det tematiska tillägget att i närmare detalj redovisa hur planen förhåller sig till de globala målen genom att koppla ihop målen med tilläggets planeringsstrategier, se även bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB* för vidare bedömning och fördjupning av planens koppling till Agenda 2030.

Del 2. Utvecklingsstrategi

I denna del beskrivs framtidsbild 2040 med planeringsstrategier och utvecklingsstrategikarta för Österåkers kust och skärgård.

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin består av en framtidsbild med tillhörande planeringsstrategier samt en utvecklingsstrategikarta som tillsammans ska visa hur Österåkers kommuns kust och skärgård ska se ut och utvecklas till 2040.

Framtidsbild 2040

År 2040 känner alla kommunens invånare en stolthet över, och har en egen relation till, kusten och skärgården. Kommunens kust och skärgård lever året runt. På strategiska platser finns en utvecklad service med tillgång till exempelvis förskola, skola, dagligvaruhandel och pendelbåttrafik.

Längs kusten och i skärgården finns en stor variation av besöksmål. Det är lätt att ta sig runt även utan egen båt eller bil och området är känt som ett lockande utflyktsmål, för både boende och besökare i kommunen.

Utvecklingen av kusten och skärgården främjar mötesplatser och en ökad befolkning i lokala knutpunkter. Vid de lokala knutpunkterna är tillgången till offentlig och kommunal service god året om. Kollektivtrafiken är funktionell och möjligheten att pendla mellan skärgården och Åkersberga är god, vilket innebär en begränsad klimatpåverkan från trafiken. Samordningen mellan olika trafikslag på vatten

och land är god och vattenvägarna har utvecklats. För effektivare transporter koordineras gods- och persontransporter på vattnet, där det är funktionellt.

Ett gott samarbete mellan grannkommunerna främjar ökad tillgänglighet till kommunikationer, offentlig service och teknisk försörjning. Tillgången till fiber, vård och skola gör att det känns tryggt och möjligt att bo längs kusten och i skärgården året om. Trafikmiljön är trygg med strategiskt placerade gång- och cykelvägar.

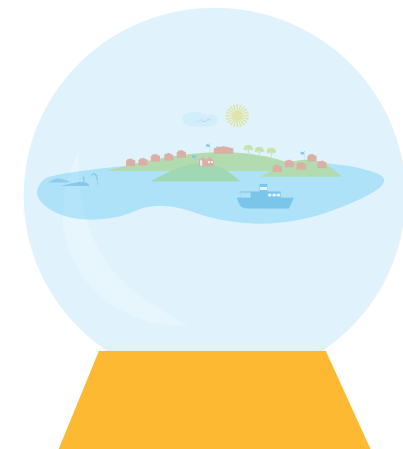
Kusten och skärgården har en ökande befolkning i de utpekade knutpunkterna, men bebyggelseutvecklingen sker varsamt med stor lyhördhet för miljöernas naturvärden, kulturhistoria och platsernas identitet.

Kulturmiljöerna är väl dokumenterade och ses som en tillgång. De äldre jord- och skogsbruksmiljöerna värderas högt och ett aktivt och hållbart brukande ger förutsättningar för att bibehålla skärgårdens landskapsbild och särpräglade natur. Samtidigt finns

en bredd inom näringslivet med bland annat en ökad turism samt stärkta och mer hållbara marina näringar. Näringslivet är lokalt förankrat och skapar mervärden för lokalsamhället. Näringslivet i de lokala knutpunkterna har utvecklats och stärkts.

Allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden är god. Områden med höga naturvärden är väl dokumenterade och andelen skyddad natur har ökat. Bebyggelse, turism och det rörliga friluftslivet styrs till platser som tål besöksstrycket, medan känsligare områden värnas och bevaras. Stor hänsyn tas till ytterskärgårdens värdefulla natur, och skärgårdens vattenmiljöer har stärkts och vattenkvaliteten är god.

Åtgärder har vidtagits för att klimatanpassa kust- och skärgårdens samhällen och därmed säkra dricksvattenförsörjning, elförsörjning och en hållbar avfallshandling som inte belastar miljön. Även i förvaltningen av områdenas naturvärden finns en beredskap för klimatförändringar och höjda havsyttnivåer.

Planeringsstrategier

Det tematiska tillägget utgår från ett antal planeringsstrategier. Planeringsstrategierna visar hur framtidsbilden ska nås. Symbolerna för planeringsstrategierna återkommer i flera avsnitt för att visa på kopplingen till planeringsriktlinjer och Agenda 2030.

Attraktiva knutpunkter

Utveckla kust och skärgårdens knutpunkter till attraktiva platser för olika typer av bostäder, arbetsplatser, upplevelser samt privat och offentlig service. Stärk knutpunkterna som noder för kollektivtrafiken och tillskapa offentliga rum för möten och gemenskap.

Flexibelt och innovativt näringsliv

Skapa möjligheter för ett innovativt och hållbart näringsliv anpassat till kusten och skärgårdens förutsättningar. Verka för ett växande marint näringsliv, vid befintliga bryggor samt vid nya strategiska platser där förutsättningarna är goda.

Hållbara och funktionella transportsystem

Skapa strategiska kopplingar mellan och inom fastlandet och skärgården genom att stärka transportsambandet mellan kommuncentrum och Linanäs samt resor från Ljusterö Åsättra till Ingmarsö. Verka för utbyggd kollektivtrafik och ökade möjligheter att röra sig till fots och med cykel. Befintliga transportsystem ställs om och utvecklas för att skapa mer hållbara resor för både person- och godstransport som innebär begränsad klimatpåverkan från trafiken.

Tillgänglig kust och skärgård

Utveckla och värna allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden med hänsyn till områdenas tålighet.

Utvecklade destinationer

Utveckla viktiga destinationer, målpunkter och besöksmål, tillgängliga för alla. Möjliggör för korta och längre besök under hela året. Verka för en hållbar besöksnäring där viktiga kultur- och naturmiljöer värnas.

Hållbara livsmiljöer

Stärk ekosystem och verka för livskraftiga miljöer på land och i vattnet för djur och växter. Platser för bostäder, verksamheter och infrastruktur ska utvecklas ihop med natur- och kulturvärden och bidra till en god livsmiljö med hänsyn till klimatanpassning, hälsa och risker.

Hållbar teknisk infrastruktur

Verka för en hållbar teknisk infrastruktur anpassad till kusten och skärgårdens behov. Möjliggör för och skapa resilienta system för energiförsörjning, avlopp, avfallshantering, dricksvattenförsörjning samt för andra tekniska system som till exempel internetuppkoppling.

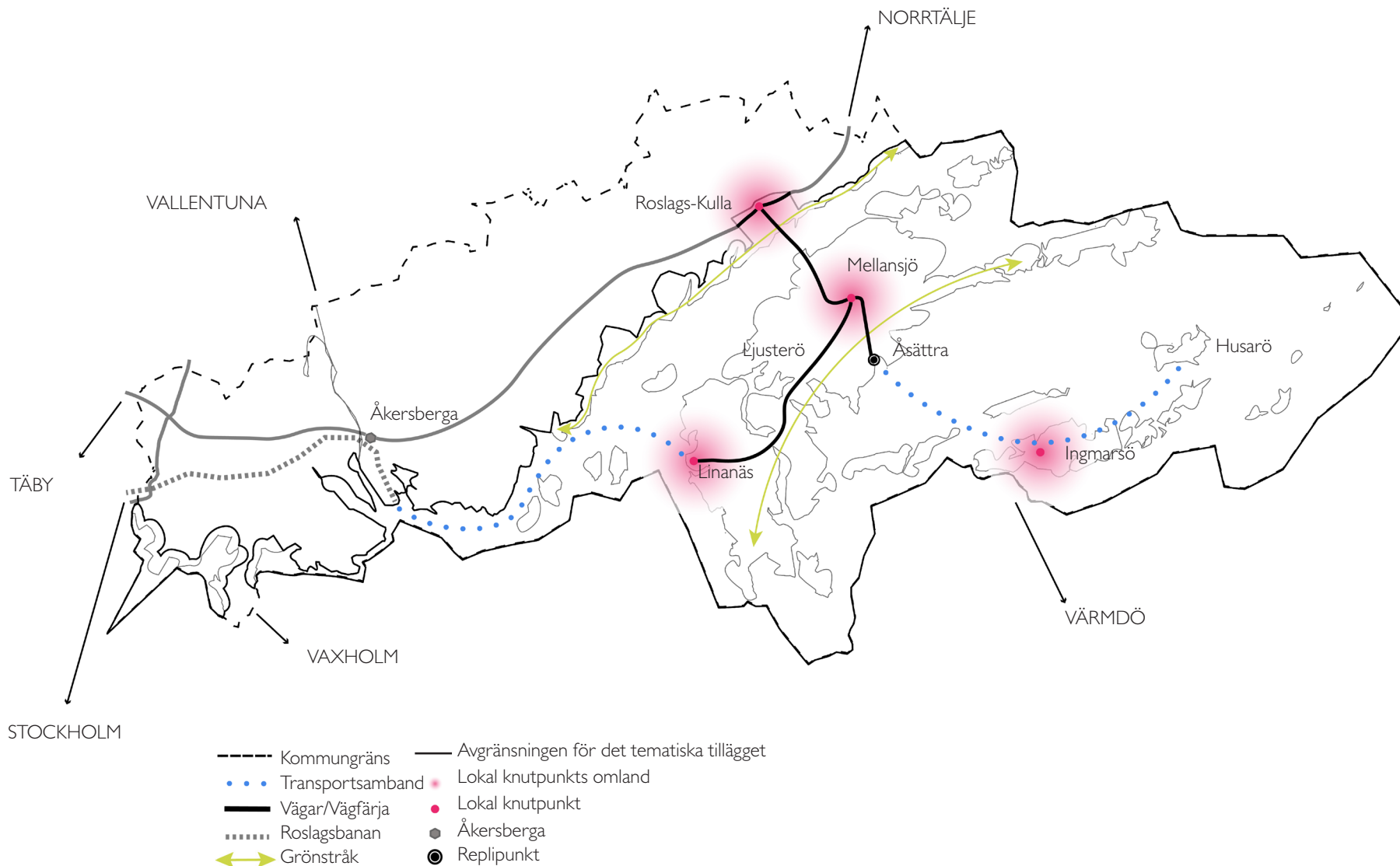
Samverkan

Stärk en hållbar utveckling av kusten och skärgården genom dialog och inkludering. För att ta till vara på och utveckla de unika värden och förutsättningar som finns vid kusten och skärgården ska samverkan och dialog mellan olika aktörer främjas. Genom dialog främjas en gemensam identitet.

Utvecklingsstrategikartan

Utvecklingsstrategikartan visar i grova drag det tematiska tilläggets förslag till långsiktig utveckling. Utveckling av befintliga orter, transportsamband och grönstråk samt förslag på nytt transportsamband pekas ut. Kartan redogör även för det tematiska tilläggets geografiska avgränsning genom en svart kontur längs aktuellt område.

Del 3. Kust- och skärgårdsutveckling

I denna del beskrivs förslag och vägledning för utveckling av Österåkers kommuns kust och skärgård.

KABEL
SE SJÖKORT

Kust- och skärgårdsutveckling

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna i Österåkers kust och skärgård. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utgångspunkter

Utvecklingsstrategin, med tillhörande framtidsbild och planeringsstrategier, utgör ramverket för fastlandets kust och skärgårdens utvecklingsmöjligheter.

Först redovisas en gemensam övergripande karta över kustens och skärgårdens utvecklingsmöjligheter och därefter detaljerade kartor för respektive delområde. Samtliga kartor ska läsas tillsammans.

Nedan beskrivs de olika områdestyperna som redovisas i kartorna. Beskrivningarna togs fram i arbetet med översiktsplan 2040 och mindre ändringar har gjorts för det tematiska tillägget. Vidare begreppsförklaring går att hitta i kapitel 1 på sida 9, där det redogörs för fler begrepp.

Fördjupad teckenförklaring

Bebyggelse halvtät

Halvtät bebyggelse i form av småhus (stadsrad-, rad-, par- samt enbostadshus). Möjligt med lägre flerbostadshus vid knutpunkter.

- Tomtstorlekar varierar, till exempel: Radhus cirka 250-400 kvadratmeter (2-3 våningar), småhus cirka 800-1500 kvadratmeter (1-2 våningar).
- Intill knutpunkter föreslås mer yteffektiv bebyggelse (lägre flerbostadshus eller stadsradhus).

Bebyggelse mindre tät

Mindre tät bebyggelse, bland annat tidigare fritids- husområden, som förtätas med främst småhus. Stor hänsyn ska tas till den befintliga miljön.

- Varsam utveckling - stor hänsyn till dagens bebyggelsemiljö, områdets karaktär, jordbruksmark och kultur- och naturvärden.
- Tomtstorlekar, varierar, cirka 1300-3000 kvadratmeter (1-2 våningar).

Landsbygd/Skärgård

Område som ytmässigt främst används för areella näringar och andra landsbygdsknutna verksamheter, men där såväl bostadsbebyggelse som obrukad mark förekommer. Bostadsbebyggelse anpassas och inordnas i befintliga strukturer. Ny bebyggelse bör inte godtas inom obebyggda områden eller i anslutning

till en enstaka byggnad. Stor hänsyn ska tas till den befintliga miljön och landskapsbilden. Områden med stora friluftslivs-, natur- eller landskapsvärden och natur- och landskapsvård förekommer. Områden som är viktiga att bevara och där jord- och skogsbruk och andra näringar bör bedrivas på sätt som är förenligt med natur- och landskapsvårdens intressen.

Verksamheter

Område för verksamheter, som inte bör blandas med bostäder. Kan utgöras av områden för verksamheter som kan vara störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung trafik.

Utredningsområde för naturskydd

Område med stora naturvärden som behöver utredas vidare i samverkan med markägare för naturskydd, med syfte att skydda och stärka existerande värden, på land som i vatten.

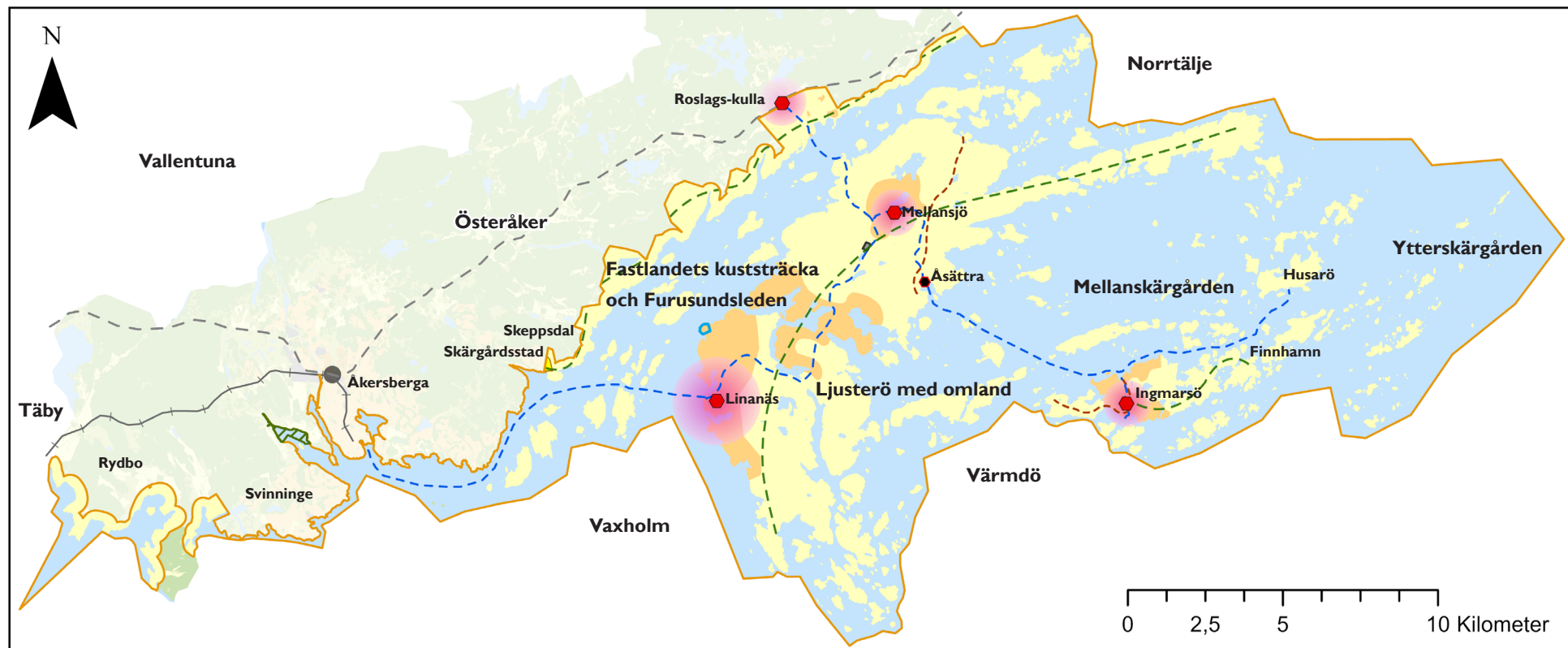
Utredningsområde friluftsliv

Ett område med stora upplevelsevärden, som behöver utredas för att förbättra möjligheterna till att bedriva ett hållbart friluftsliv. Området kan bestå av både natur- och kulturvärden samt värden för det rörliga friluftslivet. Mindre verksamhet för besöksnäring kan prövas om befintliga värden beaktas.

Övergripande utvecklingskarta över mark- och vattenanvändning i Österåkers kust och skärgård

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning längs fastlandets kust och i skärgården. För delområdena kommer ytterligare plankartor redovisas, med förslag på mer detaljerad mark- och vattenanvändning. Kartan visar hur det tematiska tillägget är beläget i relation till Roslagsbanan, väg 276 samt Åkersberga och grannkommunerna.

Avgränsning Kust & Skärgård	Utredningsområde friluftsliv	Kulturmiljöstråk
Bebyggelse halvtät	Utredningsområde naturskydd	Grönstråk
Bebyggelse mindre tät	Åkersberga	Transportsamband
Landsbygd/Skärgård	Lokala knutpunkter	Väg 276
Områden där ny bebyggelse främst avses tillkomma	Replipunkt	Roslagsbanan
Verksamheter		

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för fastlandets kuststräcka och Furusundsleden. Kapitlet ska läsas tillsammans med översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av fastlandets kuststräcka och Furusundsledens utvecklingsmöjligheter. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska koncentreras till den lokala knutpunkten Roslags-Kulla, samt Skärgårdsstad. Genom planläggning ska behovet av olika typer av boende beaktas och utredas.

Utvecklingen av Roslags-Kulla som lokal knutpunkt ska ske i linje med planprogrammet för Östanå, Roslags-Kulla och Wira med tillhörande ställningstaganden, samt kommunens VA-plan. En tätare bebyggelsestruktur än omkringliggande område föreslås genom förtätning samt tillskapande av nya områden. Vid planläggning ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse.

I övriga delar längs fastlandets kuststräcka och på öarna i Furusundsleden kan en varsam och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden ske.

Bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader, undantag kan ske vid detaljplaneläggning. Vidare ska ny bebyggelse undvikas på jordbruksmark och annan mark som anses olämplig med hänsyn till olika värden och risker.

Lämplig utveckling av Östanå färjeläge ska möjliggöras, med hänsyn till platsens funktion som transportnod.

Transport och mobilitet

Ett transportsamband föreslås mellan Linanäs och en ny brygga vid Österskär. Den nya bryggan bör skapas

i närhet till Roslagsbanan, för att stödja utvecklingen av ett effektivt och funktionellt transportsamband mellan kommuncentrum och skärgården. Bryggan ska utvecklas som en attraktiv bytespunkt mellan land- och sjöbaserad kollektivtrafik och bidra till mer effektiva resor till och från regionen genom bland annat hög turtäthet och därmed skapa fler alternativ för hållbara regionala resor.

Vid utredning av ny brygga vid Österskär bör funktion, områdespåverkan, vattendjup och utrymme samt tillgänglighet studeras närmre. Hur transportsambandet ser ut samt vilka bryggor mellan Linanäs och Österskär som kan trafikeras måste utredas närmre i vidare planering. Vidare behöver behovet av investeringar i anslutande infrastruktur och service utredas och kommuniceras till berörda.

Transportsambandet mellan Roslags-Kulla via Mellansjö och Ljusterö Åsättra ut till Ingmarsö och Husarö ska stärkas. Vid Roslags-Kulla, Mellansjö, Ljusterö Åsättra, och Ingmarsö ska kommunen verka för högre turtäthet. Östanå- och Ljusteröfärjeläge föreslås utvecklas, och tillsammans med berörda aktörer ska kommunen samverka för en mer robust färjetrafik.

Transportsambandet längs fastlandets kuststräcka via Dyvik och Bammarboda ska fortsatt fungera som ett viktigt stråk för kollektivtrafiken längs kusten och bör utvecklas med ökad turtäthet.

Skeppsvals brygga föreslås utvecklas som en viktig brygga för godshantering. Vidare utredning krävs för att identifiera åtgärder som måste till för att möjliggöra en funktionell brygga.

I samverkan med Trafikverket ska kommunen verka för framtida sjötransporter från Östanå brygga. Sjötransporter bör även erbjudas i övriga delar av skärgården där de kan avlasta, effektivisera och förbättra kollektivtrafiken. Vidare utredning behöver göras för att kartlägga vilka bryggor som skulle fungera som strategiska bytespunkter och vilka bryggor som endast trafikerar under högsäsong. Kommunen kan med fördel samordna sig med de grannkommuner som också arbetar med dessa frågor.

Vid utveckling av transportsystemet med tillhörande infrastruktur såsom bryggor, ska kommunen vara en aktiv samverkans- och dialogpartner. Vid planering ska samverkan ske med Region Stockholm som regional kollektivtrafikmyndighet, Trafikverket och enskilda väghållare och bryggägare för att möjliggöra ett effektivt, funktionellt och tillgängligt transportsystem. Vidare ska kommunen inom ramen för planläggning och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Näringsliv och service

Utveckling av näringslivet samt utbudet av service och omsorg ska främst lokaliseras till Roslags-Kulla för att stödja dess funktion som lokal knutpunkt. Vid planläggning ska ytor för näringslivet och service beaktas. Färjeläget bör utredas för möjligheten att etablera ytterligare servicefunktioner anpassade till platsen och dess behov.

Befintliga ytor för skola och förskola ska i möjligaste mån ges utrymme att växa och utvecklas. Vid planläggning behöver behovet för nya lokaler utredas. Vid utveckling av skol- och förskolelokaler ska möjligheterna för samnyttjande av lokalerna undersökas samt att vid utveckling ta tillvara på skolor och förskolors värde som mötesplatser.

De marina näringarna föreslås stärkas och utvecklas vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling (se intressekarta Näringsliv och service). Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv.

Nya platser för det marina näringslivet föreslås vid Östanå färjeläge och Margretelund. Vid utveckling av Margretelundsreningsverk ska utvecklingsmöjligheten för redan planlagd hamn med tillhörande funktioner

beaktas. Vid planläggning behöver vidare utredningar göras för att ta hänsyn till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar.

Längs fastlandets kuststräcka bedöms det finnas förutsättningar för etablering av drivmedelstationer för båtar. Vidare utredningar måste till för att identifiera lämpliga platser med hänseende till de risker som uppkommer med sådana verksamheter samt de transporter de genererar.

Möjligheterna för att bedriva ett aktivt och hållbart jord- och skogsbruk ska värnas. Exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att barriärer uppstår som försvårar brukandet av jorden. Konsekvenser för de areella näringarna ska bedömas i samband med exploatering som berör jordbruksmark eller mark med aktivt skogsbruk. Vid planläggning och exploatering ska framtida ytor, möjliga för odling värnas och exploatering undvikas i hög grad. Möjlighet för utveckling av kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket bör värnas, till exempel gårdsbutiker och uthyrning av båtar, mark och stugor.

Kommunen ska vidare arbeta aktivt med information och stöd för de som arbetar inom näringslivet och erbjuda bra plattformar för samverkan aktörer emellan.

Turism och friluftsliv

Enligt översiktsplan 2040 pekas möjligheter till gröna stråk ut, vilka speglas i det tematiska tillägget. Gröna stråk kan utvecklas i samråd med berörda markägare. Stråken syftar till att öka tillgängligheten till skärgården men också till att kanalisera besökare till lämpliga områden. Vid utveckling av grönstråket ska stor hänsyn tas till natur- och kulturvärden, befintlig bebyggelse samt andra markägarintressen. Stråket får inte hindra jordbruksverksamhet eller annan typ av verksamhet genom fragmentering eller tillskapandet av barriärer. Etablering av rastplatser, möjlighet för parkering på strategiska platser samt avfallshantering behöver studeras närmre vid etablering av stråket.

Breviks havsbad föreslås utvecklas som en stor grön målpunkt. Möjligheter ska ges för fler att besöka platsen genom framtida planläggning. Säbyviken föreslås utvecklas med en camping i linje med det planprogram som tagits fram för området. Precis lokalisering, tillgänglighet och struktur behöver utredas närmre vid planläggning.

Siaröfortet som viktig destination bör utvecklas och tillgängligheten till platsen stärkas genom goda transporter och information.

Båtturism ska ges förutsättningar genom att marina näringar stärkts och etablering av gästhamnar.

Gästhamnar föreslås utvecklas vid Åkers kanal med koppling till Åkersberga stad samt en vid

Tunafjärden. Gästhamnar är lämpliga platser för utveckling av service kopplat till turism och friluftsliv, som till exempel toaletter. Genom att stärka målpunkter och platser vid vattnet skapas möjligheterna för ett utökat och hållbart båtliv och båtuturism.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Östanå ska utvecklas med stor hänsyn till riksintresset för kulturmiljön. Utvecklingen ska ske i linje med planprogrammet och tillhörande ställningstaganden för området. Jordbruksmarkens betydelse för ekosystemtjänster, livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och kulturmiljövärden bör beaktas och värnas vid utveckling av fastlandets kuststräcka och i Furusundsleden.

Vid Täljöviken föreslås ett fortsatt arbete med att skydda den värdefulla naturmiljön med sina strandängar och rekreativa samt biologiska värden. Täljöviken utreds för att kopplas samman med det redan befintliga naturreservatet vid Näsudden för att skapa ett kontinuerligt skyddat landskap tillgängligt för boende och besökare. Kommunen ser behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas. Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status, ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Roslags-Kulla med omland befinner sig i en grön värdekärna, en viktig del av den regionala grönstrukturen. Vid utveckling ska utredningar tas fram gällande påverkan på den gröna värdekärnan och på vilket sätt hänsyn kan tas till dess värden vid utveckling.

Teknisk försörjning

Utbyggnad av VA ska ske i linje med VA-planen. I områden där dricksvattenförsörjning inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. I samband med utbyggnad av VA bör förutsättningar för bredband skapas.

Vid större bryggor och andra strategiska platser ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling av gemensamma platser för avfall ska ytor för hantering av restavfall, matavfall, tidningar samt alla förpackningar som omfattas av producentansvar utredas. Tillgängligheten behöver säkras vid dessa platser, för att göra det mer attraktivt att hantera sitt avfall på ett hållbart sätt samt säkra en trygg arbetsmiljö. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Elförsörjningen ska tryggas och i takt med att fastlandets kust samt öarna i Furusundsleden utvecklas. Kommunen ska verka för en trygg och stärkt elförsörjning genom en kontinuerlig dialog med berörda aktörer. Vid utveckling bör energibehovet utredas och lämpliga åtgärder vidtas för att möta behovet.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning ska följas. Platser särskilt utsatta för översvämning är kustområdena vid Rydboholm, Margretelund och Östanå. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid utveckling ska hänsyn tas till buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet. Där det är möjligt ska åtgärder tas för att minska buller samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån.

Vid detaljpanelläggning och i bygglovsskedet ska tillgången till brandvatten samt tillgänglighet, åtkomlighet och uppställningsplatser för utryckningsfordon beaktas. Tillgången till räddningstjänst är även viktig att beakta vid utveckling.

Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland färjelägena vid Furusundsleden. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker. Vidare ska kommunen vara drivande i samverkan med berörda aktörer och myndigheter för att minska erosionsrisker utefter farleder, så som Furusundsleden. Kommunen kan med fördel samordna sig med grannkommunerna kring beredskapsfrågor.

Utvecklingslista

Nedan anges sådant som behöver utredas vidare för fastlandets kust och Furusundsleden.

Ur Översiktsplan 2040:

- Lokal knutpunkt – Roslags-Kulla
- Östanå färjeläge
- Grön entré och grönstråk
- Brygga för godshantering

Nytt i det tematiska tillägget:

- Marina näringar
- Andelen skyddad natur
- Camping och gästhamnar
- Transportsamband – ny brygga
- Gemensam avfallshantering

Intresselista

Här listas intressen inom delområdet fastlandets kuststräcka och Furusundsleden. I kapitel 4 beskrivs intressena i detalj.

- Riksintresse kulturmiljövård
- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse sjöfart
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Geologiskt känsliga områden
- Regional grönstruktur och samband
- Jordbruksmark
- Värdefulla vattenområden

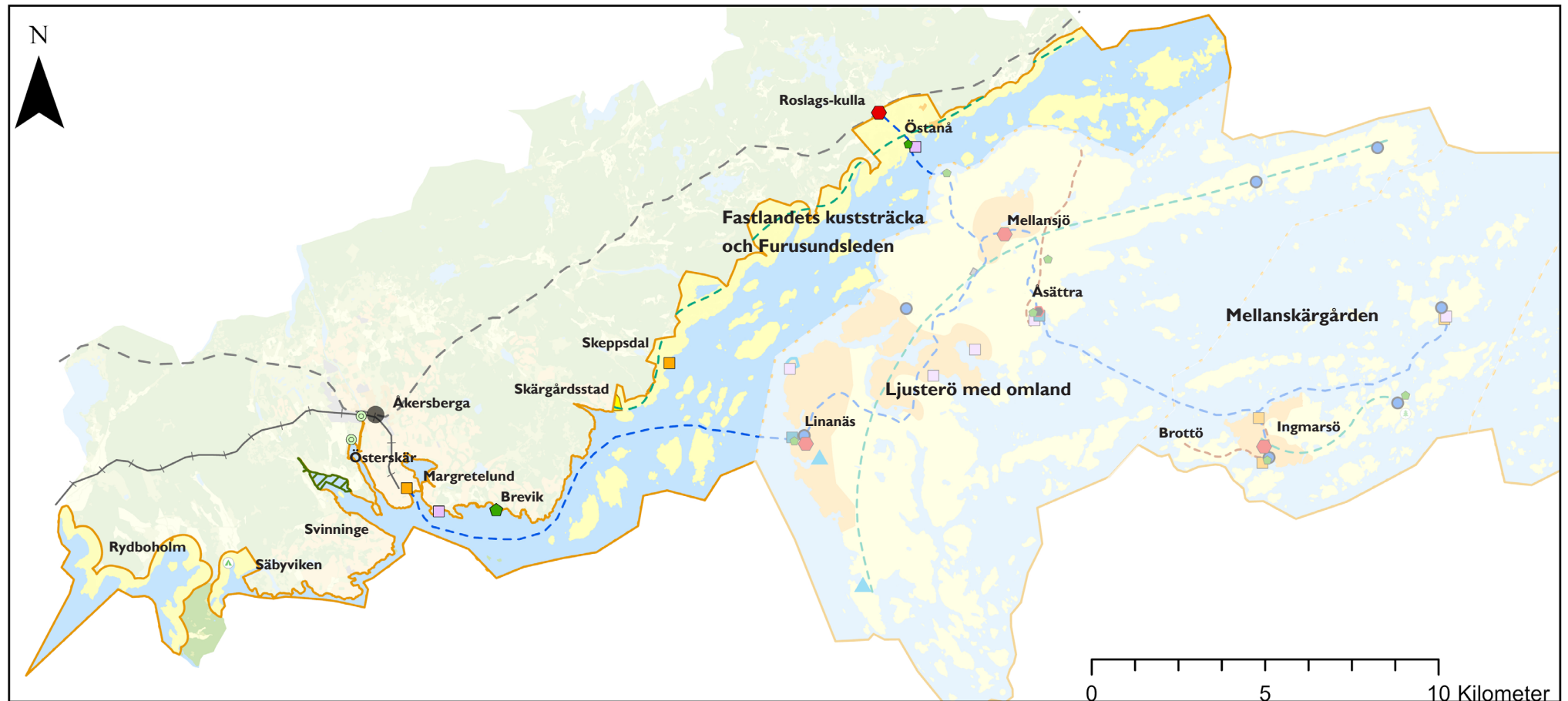

Furusundsleden från Ljusterö huvud

Utvecklingskarta Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning längs fastlandets kust och Furusundsleden.

Avgränsning Kust & Skärgård	Utredningsområde naturskydd	Utreda ny brygga	Transportsamband
Delområden	Åkersberga	Utreda utveckling av marin verksamhet	Grönstråk
Bebyggelse halvtät	Lokala knutpunkter	Utreda gästhamn	Väg 276
Bebyggelse mindre tät	Stor grön målpunkt	Utreda camping	Roslagsbanan
Landsbygd/Skärgård	Grön entré		

Ljusterö med omland

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för Ljusterö med omland. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för Ljusterö med omland. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån natur- och kulturvärden. Bebyggelsen ska anpassas till befintlig bebyggelse och landskapsmiljö och bör inordnas i den struktur som finns i området. Bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader; undantag kan ske vid detaljplaneläggning. Vidare ska ny bebyggelse undvikas på jordbruksmark, och mark som anses olämplig med hänseende till olika risker och värden.

Utanför utpekade områden för bebyggelseutveckling kan en varsam och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden ske.

En tätare bebyggelsestruktur föreslås vid de lokala knutpunkterna Mellansjö och Linanäs. Detta för att ge bättre förutsättningar för handel och service att etablera sig, samt bidra till en mer trygg och utbyggd kollektivtrafik. Vid planläggning ska behovet av olika typer av bostäder beaktas. Ny bebyggelse ska utvecklas i anslutning till befintlig bebyggelse.

Vid utveckling av de lokala knutpunkterna ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse. Områden identifierade som lämpliga för ny bebyggelse beskrivs i planprogrammet för Mellansjö och ska utredas inom arbetet med planprogrammet för Linanäs och Laggarsvik.

Transport och mobilitet

Linanäs och Åsättra på Ljusterö föreslås stärkas som viktiga bytespunkter mellan land- och sjöbaserade resor och transporter. Båda bryggorna ska utvecklas för att utgöra attraktiva bytesplatser mellan olika transportslag för vidare resor mot övriga delar

av skärgården, fastlandet, kommuncentrum och regionen. Genom planläggning och samverkan med Trafikförvaltningen, Trafikverket, enskilda markägare och väghållare ska Linanäs och Åsättra ges de fysiska förutsättningarna att utvecklas som attraktiva bytesplatser. Högre turtäthet, parkering, laddningsmöjligheter, tillgänglighet och bättre samordning mellan trafikslagen är viktiga utvecklingsaspekter för att göra bryggorna mer attraktiva. Kommunen ska verka för högre turtäthet vid bryggorna.

Åsättra föreslås fortsätta utvecklas som replipunkt avseende tillgänglighet och utbud för kollektivtrafiken samt person- och godstrafiken. Detta för att skapa en mer attraktiv brygga för resor och transporter, både för fastboende, deltidboende och besökare.

Sjötrafiken föreslås utgå från Åsättra som replipunkt för att tjäna kärnön Ingmarsö med omkringliggande skärgård med basterafik året runt. Åtgärder ska till för att Åsättra ska leva upp till förväntad standard som replipunkt. Väganslutning till bryggan måste ses över för en god och tillgänglig trafikmiljö. Vidare behöver en strategi om hantering av vintertrafik tas fram i utredning av Åsättra. Ytor behöver säkras för utveckling av bryggan och för att möjliggöra en separering av personresor och godshantering. Vidare måste ytor för bunkring och omlastning ses över. Kommunen ska vara en aktiv part i dialogen om utvecklingen av Åsättra som replipunkt och driva frågor i enlighet med beslutad översiktsplan och transportstrategi.

Kommunen ska arbeta för att transportmöjligheterna mellan replipunkten Åsättra samt mellan andra kärnöar i skärgården, utanför kommunen, utvecklas. Kommunen kan med fördel samordna sig med bland annat grannkommunerna Norrtälje, Vaxholm och Värmdö i frågan. Utredning bör göras för att se över vilka bryggor som fortsatt kan fungera som bytestpunkter och vilka som endast ska trafikeras under högsäsong.

Mellansjö föreslås utvecklas som en attraktiv bytestpunkt för den landbaserade kollektivtrafiken. Genom fortsatt planläggning, bör förutsättningarna för ett centrum för resande utredas vid Ljusterö torg. Ett centrum för resande vid Mellansjö skulle möjliggöra en ökad tillgänglighet till Ljusterö och skärgården samt trygga ett säkert transportsamband mot fastlandet och Stockholm med buss. Vidare ska kommunen verka för ett utökat transportsamband för cykel- och gångtrafik på Ljusterö.

Näringsliv och service

Utveckling av näringslivet samt utbudet av service och omsorg på Ljusterö med omland ska lokaliseras till Mellansjö och Linanäs, för att stödja deras funktion som lokala knutpunkter. Vid Ljusterö torg i Mellansjö ska särskilda ytor för näringsliv och service beaktas vid planläggning.

Befintliga ytor för skola och förskola på Ljusterö med omland ska ges utrymme att växa och utvecklas vid

behov. Vid utveckling ska behovet av nya lokaler för skola och förskola beaktas, och dessa ska i största möjliga mån samnyttjas för andra aktiviteter samt utgöra viktiga mötesplatser. Behovet av lekplatser och idrottsanläggningar behöver utredas i takt med ett ökat behov.

Replipunkten Åsättra samt färjeläget bör utredas för möjligheten att etablera ytterligare servicefunktioner, anpassade till respektive plats och behov. Ett verksamhetsområde föreslås i anslutning till de befintliga vindkraftverken på Ljusterö. Här skulle mer skrymmande verksamheter kunna etableras i samråd med markägare.

Utveckling av de marina näringarna föreslås vid befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling (se intresseskarta Näringsliv och service). Utveckling

av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv. Genom att stärka redan befintliga platser för marina verksamheter, tas hänsyn till både kultur- och naturvärden samt att synergieffekter verksamheter emellan lättare kan uppnås. En koncentration av de marina näringarna möjliggör ökade chanser att kollektivtrafikförsörja dessa platser.

Nya möjliga platser för marina näringar pekas ut vid Arnövikens samt Norrvikens inre del i linje med Ljusterö planprogram och kommunens båtplatsinventering. Vid planläggning behöver vidare utredningar göras för att ta hänsyn till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar.

Möjligheterna för att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk ska värnas. Exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att barriärer uppstår som försvårar brukandet av jorden. Konsekvenser för de areella näringarna, ska bedömas i samband med exploatering som berör jordbruksmark eller mark med aktivt skogsbruk. Vid planläggning och exploatering ska ytor möjliga för odling värnas. Möjlighet för utveckling av kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket bör värnas, till exempel gårdsbutiker och uthyrning av båtar, mark och stugor.

Kommunen ska vidare arbeta aktivt med information och stöd för de som arbetar inom näringslivet

och erbjuda bra plattformar för samverkan aktörer emellan.

Turism och friluftsliv

Flera gröna entréer föreslås på Ljusterö med syfte att tillgängliggöra kommunens grönområden och vattenområden. En grön entré föreslås vid färjeläget. Vidare föreslås en grön entré vid Nolvik samt vid Åsättra för att tydliggöra ingången till kulturlandskapet och det föreslagna kulturmiljöstråket mellan Åsättra och Gärdsvik. Från den gröna entrén vid Nolvik föreslås ett stråk för rekreation österut, mot Östra Lagnö. Det rekreativa stråket föreslås knyta samman Nolvik och centrala Ljusterö med Klintsundet och Östra Lagnö, två målpunkter för turism.

Klintsundet och Östra Lagnö ska utvecklas och stärkas som målpunkter för turism. Här ska möjlighet för övernattnings- och utveckling av service, för besöksnäringen och det rörliga friluftslivet, värnas samt utvecklas. Vid Klintsundet ska förutsättningarna för en hållbar båtutrustning utvecklas i linje med att stärka platsen som en målpunkt för turism. Målpunkterna ska utvecklas med stor hänsyn till natur- och kulturvärden samt ske på ett sätt som inte försämrar tillgängligheten till vattnet, för det rörliga friluftslivet.

Ljusterögolfklubb föreslås utvecklas med syftet att bidra till en hållbar turism och besöksnäring. Den allmänrättsliga tillgången till delar av området ska bibehållas för att möjliggöra rekreation i området året runt.

På södra Ljusterö föreslås en grön entré vid Laggarsvik vägskal för att skapa ökad tillgänglighet till södra Ljusterös naturmiljöer och rekreativa stråk. Ljusterö huvud föreslås utredas som friluftsområde i samråd med markägare. Vid utveckling av Ljusterö huvud ska hänsyn tas till den befintliga miljön och förutsättningar ska ges för utveckling av ett hållbart besöksmål med till exempel etablering av en rastplats. I anslutning till Ljusteröhuvud ska möjligheterna för marin verksamhet värnas inom ramen för befintlig detaljplan och möjliggöra för en hållbar båtutrustning.

Från södra till norra Ljusterö föreslås ett system av rekreativa grönstråk skapas. Genom att stärka och koppla samman befintliga stråk samt utveckla nya skapas ökad tillgänglighet för boende och besökare till vattnet och värdefulla natur- och kulturmiljöer. Stråken bör utformas på sådant sätt att det inte påverkar den omkringliggande miljön negativt och stråken bör koppla samman bostadsområden med kollektivtrafik, natur och föreslagna friluftsområden. Vid utveckling av rekreativa stråk ska behoven för ett hållbart friluftsliv utredas, till exempel hanteringen av det rörliga friluftslivets avfall.

Söder om Örsö föreslås ett friluftsområde utredas med möjlighet för paddelleder och andra upplevelser för boende och besökare i samråd med markägare. Utvecklingen av friluftsområdet ska ske på naturens villkor och förutsättningarna för ett hållbart friluftsliv ska undersökas och åtgärder tas i samverkan med berörda aktörer. Vidare föreslås utveckling av två badplatser på Ljusterö, en vid Dyviken samt en vid Norrviken. En utredning om lämpligheten att etablera en kommunal badplats måste till, aspekter som tillgänglighet, ytor för parkering behöver studeras närmre. Vidare ska kommunen föra en kontinuerlig dialog och samverka med berörda aktörer, för att möjliggöra fler badplatser.

Vid utveckling av Linanäs och Laggarsvik ska övernattningsmöjligheter för besökare främjas.

Ökade möjligheter för rekreation och friluftsliv ska tillskapas vid sjöarna Skären och Kyrksjön och binda samman Mellansjö med det större friluftsområdet på norra Ljusterö. Där bör känslan av orörd natur värnas och förutsättningar för bad ges.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Utveckling av ett kulturmiljöstråk föreslås på norra Ljusterö mellan Åsättra och Gärdsvik. Stråket syftar till att tillgängliggöra det värdefulla kulturlandskapet och bidra till ökad attraktivitet för besöksnäringen och därmed stärka Åsättra som replikpunkt. Vidare

ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status, ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

På Ljusterö med omland föreläs en utveckling av kommunalt VA i linje med VA-planen. En utredning för VA-utbyggnad har genomförts för Linanäs och kommer vara en viktig del i arbetet med planprogrammet för Linanäs-Laggarsvik.

I samband med utbyggnad av VA bör förutsättningar för bredband skapas och kommer därmed verka för att fler får tillgång till fiber. Vid utveckling av verksamheter och bostäder ska en trygg och långsiktig vattenförsörjning säkras. Vid utveckling ska behovet utredas och lämpliga åtgärder föreslås för att säkra tillgången på dricksvatten för befintlig samt för ny bebyggelse. Där dricksvattenförsörjningen inte kan säkras bör vidare utveckling i relation till försörjning av dricksvatten beaktas särskilt.

Vid större bryggor och andra strategiska platser på öarna ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling och planläggning av dessa platser ska ytor för hantering av mat- och restavfall, returpapper samt alla förpackningsslag som omfattas av producentansvaret utredas och tillgängligheten till insamlingsplatser säkerställas. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Vidare ska utvecklingen av förnybara energikällor främjas, däribland vindkraft. Eventuell utbyggnad av vindkraft bör ske i samklang med annan föreslagna utveckling och med hänsyn till olika risk- och hälsosfaktorer.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid utveckling ska hänsyn tas till buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet. Där det är möjligt ska åtgärder tas för att minska buller samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån.

Vid detaljplaneläggning och i bygglovsskedet ska tillgången till brandvatten samt tillgänglighet, åtkomlighet och uppställningsplatser för utryckningsfordon beaktas. Tillgången till räddningstjänst är även viktig att beakta vid utveckling.

Vid vidare planering av Linanäs och Laggarsvik är det särskilt viktigt att i ett tidigt stadie identifiera åtgärder för att förebygga klimatrelaterade risker och spridning av markföroreningar i händelse av skyfall och översvämningar. Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland Ljusterövägen vid Marum samt Linanäs reningsverk. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker. Kommunen kan med fördel samordna sig med grannkommunerna kring beredskapsfrågor.

Vid utveckling ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse. Vid utveckling ska risker identifieras, det handlar främst om hur ny bebyggelse förhåller sig till de känsliga natur-, kultur- och vattenmiljöerna vid Linanäs. Vid utveckling av ny bebyggelse ska nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Utvecklingslista

Nedan anges sådant som behöver utredas vidare för Ljusterö med omland.

Ur Översiktsplan 2040:

- Attraktiva bytespunkter
- Åsättra som funktionell replipunkt
- Stärkt och trygga transportsamband
- Ljusterö färjeläge
- Grön- och kulturstråk samt gröna entréer
- Friluftslivsområden
- Förnybara energikällor

Nytt i det tematiska tillägget:

- Marina näringar och verksamhetsområde
- Målpunkter för turism
- Gemensam avfallshantering

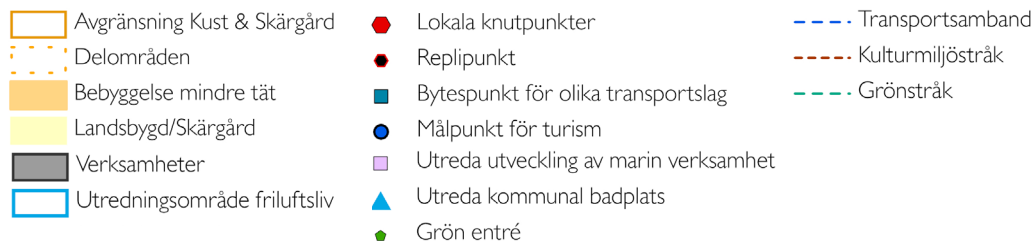
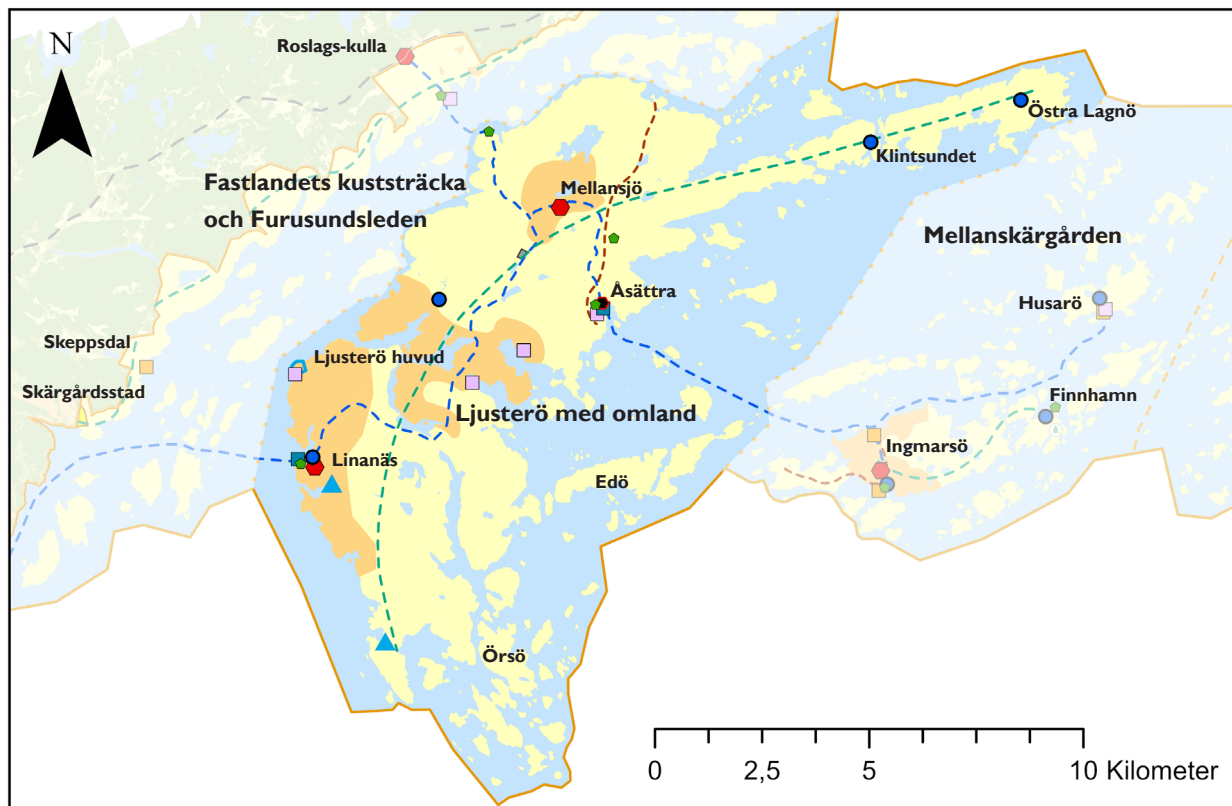
Intresselista

Här listas intressen inom delområdet Ljusterö med omland. I kapitel 4 beskrivs intressena i detalj.

- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse sjöfart
- Ekologiskt känsliga områden
- Geologiskt känsliga områden
- Värdefulla naturområden
- Jordbruksmark
- Värdefulla vattenområden
- Replipunkten Åsättra

Utvecklingskarta Ljusterö med omland

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för Ljusterö med omland.

Mellanskärgården

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för mellanskärgården. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för mellanskärgården. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelseutvecklingen i mellanskärgården ska fokusera på att komplettera och förtäta redan befintliga områden. En tätare bebyggelsestruktur föreslås på kärnön Ingmarsö, för att stärka ön som lokal knutpunkt och ge bättre förutsättningar för handel och service. Tillsammans med Ingmarsö ska Husarö ses som Österåkers kommuns kärnområde för omkringliggande skärgård.

Ingmarsö föreslås utvecklas med bebyggelse mindre tät, främst småhus i tätare struktur. Nybyggnation ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån, natur- och kulturvärden. Vid planläggning föreslås gestaltungsprogram, kulturmiljöanalys, naturvärdesinventering samt landskapsanalys tas fram, för att värna den särpräglade skärgårdsmiljön

och dess kultur- och naturvärden samt ta hänsyn till riksintresset för naturvård, friluftsliv samt kust och skärgård.

På Ingmarsö ska möjligheten att tillskapa olika typer av bostäder främjas, för att öka möjligheterna för att bo, verka och leva i skärgården hela livet. Genom planläggning ska mark reserveras för en bostadsutveckling på strategiska och lämpliga platser. Vidare ska genom planläggning behovet av offentliga platser tillgodoses, för att tillskapa trivsamma och trygga miljöer för möten.

Ny bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark, för att inte fragmentera och försvåra möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk. Vid förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden, är det viktigt att i ett tidigt skede beakta tillgången på dricksvatten och annan teknisk försörjning som avloppshantering, samt det rörliga friluftslivets tillgång till stränder.

Transport och mobilitet

Sjötrafiken i Österåker ska utvecklas med Ljusterö Åsättra som replipunkt för Ingmarsö med omland. Ingmarsö som kärnö och lokal knutpunkt ska utvecklas och Ingmarsö norra brygga fungera som en attraktiv bytespunkt för kringliggande öar. Kommunen ska verka för att en trygg bustrafik erbjuds året runt från Ljusterö Åsättra, för vidare resor och transporter mot fastlandet och kommuncentrum. Genom en allmän trafik året runt med båtförbindelser till kommunens replipunkt, kan arbets- och skolresor underlättas och möjligheten att bedriva olika fritidsaktiviteter öka.

Vid utveckling behöver de landbaserade transporterna på Ingmarsö stärkas, för att skapa en tydlig koppling mellan Ingmarsö norra och södra brygga, som också föreslås utvecklas till en attraktiv bytespunkt för persontrafik.

Sjötrafiken kan kompletteras med resor från Stockholm under högsäsong, för att främja besöksnäringen samt att det under lågsäsong sker enstaka resor till och från Stockholm. Utöver trafiken som ska stödja kärnön och den lokala knutpunkten Ingmarsö, bör kollektivtrafik på vattnet erbjudas i övriga delar av mellanskärgården där den kan avlasta, effektivisera eller förbättra kollektivtrafiken i övrigt. Vidare utredning behöver göras för att kartlägga vilka bryggor som skulle kunna fungera som strategiska bytespunkter och vilka bryggor som endast bör trafikeras under högsäsong.

Vid utveckling av transportsystemet med tillhörande infrastruktur som bryggor, ska kommunen vara en aktiv samverkans- och dialogpartner. Vid planering ska samverkan ske med Region Stockholm, Trafikverket och enskilda väghållare och bryggägare för att möjliggöra ett effektivt, funktionellt och tillgängligt transportsystem. Vidare ska kommunen inom ramen för planläggning och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Näringsliv och service

Näringslivet samt utbudet av service och omsorg i mellanskärgården ska koncentreras på Ingmarsö och stödja utvecklingen av Ingmarsö som lokal knutpunkt. Förutsättningar ska ges för att utveckla och stärka näringslivet genom att möjliggöra etablering av verksamheter och service samt beakta utvecklingsbehovet hos befintliga verksamheter. Genom planläggning ska ytor utredas, med hänsyn till kultur- och naturvärden, teknisk infrastruktur och transporter. Utvecklingen av lokaler för näringslivet och service ska, genom planläggning möjliggöra för ett flexibelt användande och samnyttjande med hänsyn till olika typer av verksamheters behov av yta och innehåll.

Utvecklingen av näringslivet och utbudet av service får inte begränsa möjligheterna att bedriva ett aktivt

jordbruk eller minska möjligheterna för den areella näringslivssektorn. Vid planläggning ska den areella näringslivssektorn stärkas och fragmentering av befintlig jordbruksmark förhindras.

Norra bryggan på Ingmarsö samt området kring Sumphamnen vid södra Ingmarsö brygga, utgör strategiska platser för utveckling av det marina näringslivet. Utveckling av marina näringar föreslås även vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan finns tillgänglig eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling. Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv.

Genom att stärka befintliga platser som Sumphamnen för marina näringar tas hänsyn till både kultur- och naturvärden samt att synergieffekter, verksamheter emellan, lättare kan uppnås.

Servicen på Husarö föreslås stärkas och tillsammans med Husarö brygga utgöra en framtida viktig mötesplats och stråk på ön. Bryggan föreslås utredas som lämplig plats för utveckling av det marina näringslivet. Vidare ska Finnhamn stärkas som målpunkt för turism och plats för service.

På Ingmarsö ska möjligheten att fortsatt bedriva pedagogisk verksamhet stärkas. Genom utveckling

ska ytor reserveras för framtida behov. Vid utveckling ska möjligheten till flexibelt nyttjande av lokalerna undersökas, för att säkra platsens användande och attraktivitet som mötesplats på ön för både unga och äldre.

Turism och friluftsliv

I mellanskärgården föreslås Ingmarsö, Husarö samt Finnhamn utvecklas som målpunkter för turism. Här finns potential för att skapa en hållbar besöksnäring, båtutrustning och friluftsliv. Finnhamn föreslås utvecklas som särskild nod för turismen och friluftslivet. Här bör möjligheten utredas för en etablering av ett så kallat naturrum, ett forum för att synliggöra och öka kunskapen om skärgårdens särpräglade och värdefulla natur. Vid utveckling ska möjligheterna för övernattningsutredas, detta kan prövas genom planläggning. Vidare ska kommunen föra en kontinuerlig dialog och samverka med berörda aktörer, för att möjliggöra badmöjligheter i mellanskärgården.

Mellan de två målpunkterna för turism på Ingmarsö och Finnhamn föreslås det befintliga rekreativa stråket stärkas, vilket ökar tillgängligheten till vattnet samt de värdefulla naturmiljöerna. Vid Ingmarsö och Finnhamn föreslås gröna entréer skapas för att tydliggöra stråket och tillgängligheten till öarnas natur. Stråket ska utvecklas med särskild hänsyn till den värdefulla naturen. Ett kulturstråk mellan Brottö

och den lokala knutpunkten Ingmarsö föreslås, med en entré vid södra respektive norra bryggan.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Skärgårdens unika natur- och kulturmiljö utgör en viktig del av Österåkers kommuns attraktivitet samt identitet. Brottö föreslås stärkas som kulturresevat med ett levande jordbruk med djurhållning. Ett kulturmiljöstråk mellan reservatet och den lokala knutpunkten Ingmarsö föreslås, för att öka tillgängligheten och tillvarata området värden. Stråket ska utvecklas med stor hänsyn till både kultur- och naturvärden. Utformningen ska ske på så sätt att möjligheten att bedriva fortsatt verksamhet, i form av jordbruk med djurhållning inte riskeras. Vidare ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas. Åtgärder för att förbättra vattenföremsters kemiska och ekologiska status ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

Vid utveckling av verksamheter och bostäder i mellanskärgården, ska en trygg och långsiktig vattenförsörjning säkras. Vid utveckling ska behovet utredas och lämpliga åtgärder föreslås för att säkra tillgången

på dricksvatten för befintlig samt för ny bebyggelse. Där dricksvattenförsörjningen inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. För att säkra tillgång och kvalitet på dricksvatten bör kommunen verka för gemensamhetslösningar för dricksvattenförsörjning.

Kommunen ska främja möjligheterna för lokalproducerad energi samt vid utveckling säkra tillgången till energi och föra en dialog med berörda aktörer, gällande utvecklingen av elnätet. Förutsättningarna för fiber och uppkoppling vid den lokala knutpunkten Ingmarsö ska stärkas. Vid utveckling och anläggning ska förutsättningar för fiber beaktas.

Vid större bryggor ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling av bryggorna ska ytor tillskapas eller reserveras för hantering av restavfall, matavfall, tidningar samt alla förpackningsslag som omfattas av producentansvar säkras och tryggas genom planläggning. Vid utveckling behöver tillgängligheten till de gemensamma platserna för avfallshantering säkerställas. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

På Ingmarsö skapas en återvinningcentral med möjligheten att återvinna flera fraktioner. Vid utveckling av Ingmarsö är det viktigt att tillgängligheten till återvinningscentralen tas hänsyn till.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid utveckling ska hänsyn tas till buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet. Där det är möjligt ska åtgärder tas för att minska buller samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker. Kommunen kan med fördel samordna sig med grannkommunerna kring beredskapsfrågor.

Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland Ingmarsö södra och norra brygga.

Närheten till räddningstjänst ser olika ut i inom planområdet. På öarna utan fast vägförbindelse till fastlandet är framkomligheten för räddningstjänsten något begränsad och framkomlighetstiderna ofta längre. Tillgången till räddningstjänst är viktig att beakta i efterföljande planering och vid bygglov.

Utvecklingslista

Nedan anges sådant som behöver utredas vidare för mellanskärgården.

Ur Översiktsplan 2040:

- Lokal knutpunkt – Ingmarsö
- Transportsamband och bryggor
- Grön- och kulturstråk samt gröna entréer
- Gemensam avfallshantering

Nytt i det tematiska tillägget:

- Marina näringar
- Målpunkter för turism
- Naturrum

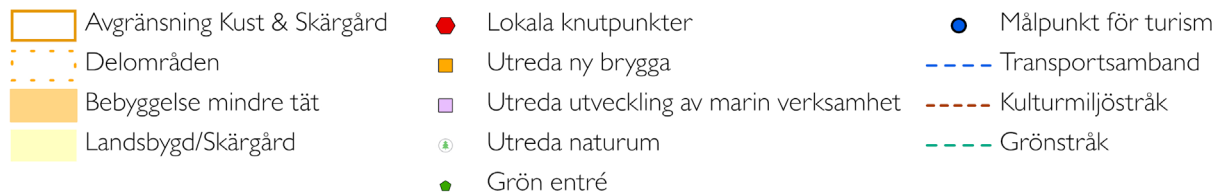
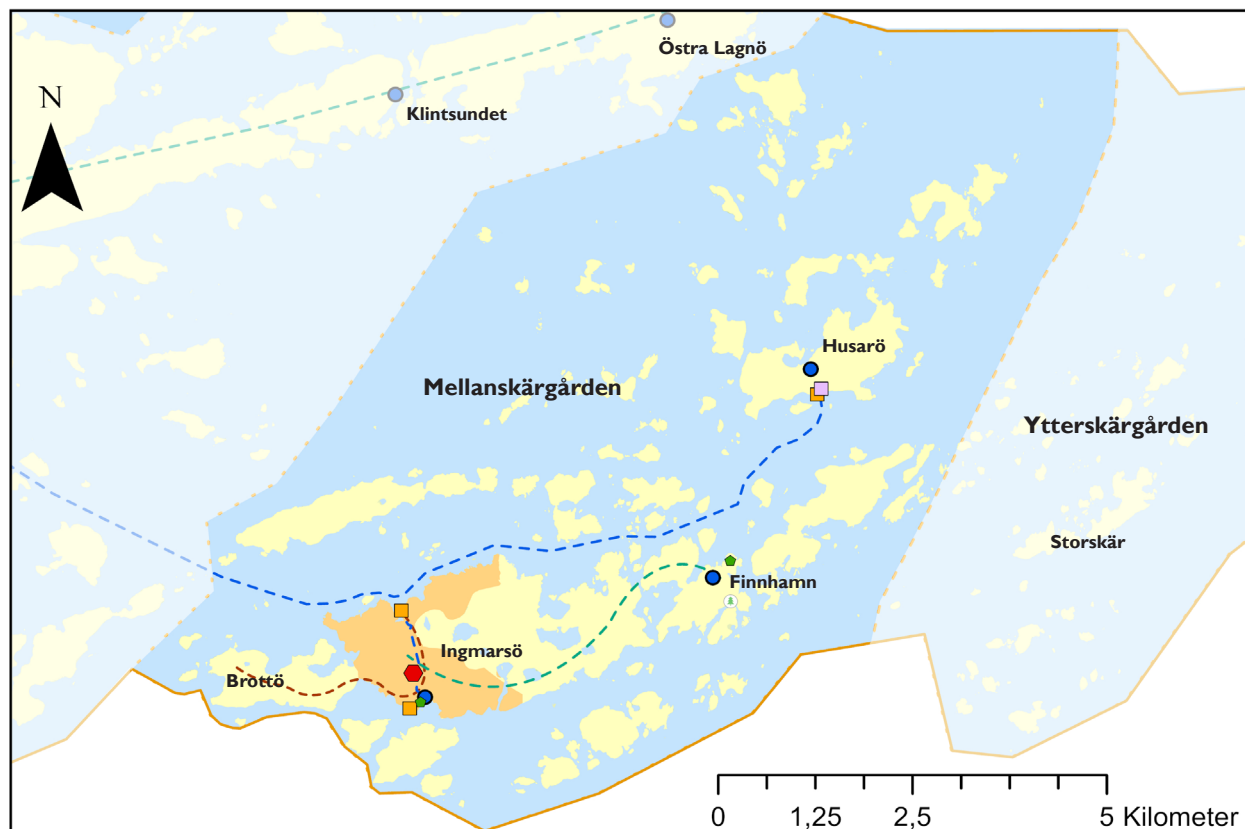
Hänsynslista

Här listas intressen inom delområdet mellanskärgården. I kapitel 4 beskrivs intressena i detalj.

- Kulturresevat och värdefulla kulturmiljöer
- Naturresevat och värdefulla naturområden
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Riksintresse Sjöfart
- Riksintresse Naturvård
- Riksintresse Friluftsliv
- Riksintresse Kust och skärgård
- Erosion och geologiskt känsliga områden
- Översvänningsområden

Utvecklingskarta Mellanskärgården

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för mellanskärgården.

Ytterskärgården

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för ytterskärgården. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för ytterskärgården. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

I ytterskärgården finns det begränsat med bebyggelse och vidare exploatering regleras redan hårt av olika riksintressen samt övriga intressen som till exempel strandskydd. Exploatering av ytterskärgården ska undvikas.

Transport och mobilitet

Tillgängligheten till ytterskärgården ska utvecklas på ett hållbart sätt, som inte påverkar livsförutsättningarna för djur och växter negativt. Genom att stärka Finnhamn som nod för besöksnäringen, kan hållbara

transporter för besökare möjliggöras för ytterskärgården. Resorna bör utvecklas för att minimera påverkan på de värdefulla naturmiljöerna.

Turism, friluftsliv och näringsliv och service

Kommunen ska verka för ett hållbart båtfriluftsliv och besöksnäring i ytterskärgården. Förutsättningar ska ges för besökare att kunna värna om den värdefulla natur- och kulturmiljön. Genom samverkan med viktiga aktörer, ska kommunen verka för tydlig information, skyltning och hantering av det rörliga friluftslivets sopor. Kommunen bör i arbetet med

en friluftsplän lyfta ytterskärgården, särskilt med dess potential och värden som ett hållbart mål för besökare. Särskilt viktiga naturområden bör redovisas samt strategier för hur dessa ska hanteras.

Trattviken som naturhamn bör säkerställas som ett hållbart besöksmål med en minskad negativ påverkan på vattenmiljö. Genom samverkan ska kommunen arbeta för åtgärder som möjliggör en vistelse i naturhamnen, som tillgodoser förutsättningarna för ett livskraftigt växt- och djurliv. Det kan handla om att tillskapa fasta ankringsplatser för att minska påverkan på känsliga bottenar. Ytterligare åtgärder bör utredas i en friluftsplän.

Möjligheterna att bedriva djurhållning i ytterskärgården ska värnas.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Storskärs naturreservat samt delar av Finnhamns naturreservat belägna runtom Storskärsfladen

skapar tillsammans med vattnet en särskild värdefull miljö som bör värnas och skyddas som helhet. Utvecklingsmöjligheterna för det rörliga friluftslivet bör här begränsas, särskilt i vattenområdet. Tillsammans med Skärgårdsstiftelsen, andra aktörer och markägare ska kommunen verka för ett hållbart friluftsliv som inte skadar eller negativt påverkar den värdefulla naturmiljön och främja ett friluftsliv som följer redan fastslagna föreskrifter.

Utvecklingslista

Nedan anges sådant som behöver utredas vidare för ytterskärgården.

Ur Översiktsplan 2040:

- Hållbart friluftsliv

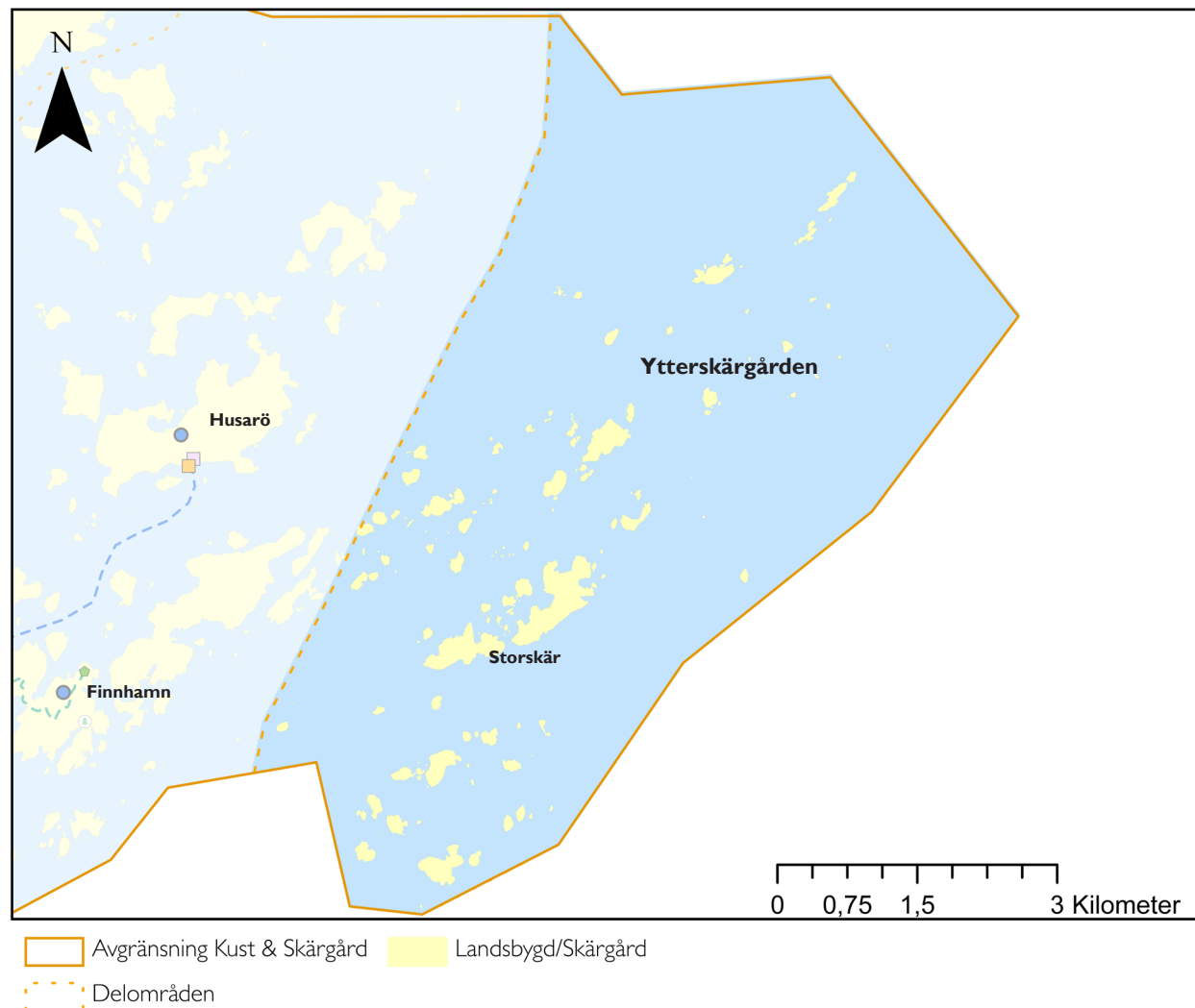
Hänsynslista

Här listas intressen inom delområdet ytterskärgården. I kapitel 4 beskrivs intressena i detalj.

- Riksintresse naturvård
- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse friluftsliv
- Skyddsvärda vattenmiljöer
- Naturresevat

Utvecklingskarta Ytterskärgården

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för ytterskärgården.

Del 4. Kust- och skärgårdsintressen

I denna del beskrivs kust- och skärgårdsintressena med förslag på utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Vidare innehåller del 4 en redovisning av aktuella riksintressen och hur det tematiska tillägget förhåller sig till dem.

Bostäder och befolkning

I detta avsnitt beskrivs bebyggelsemiljön, bostadsförsörjningen och befolkningsutvecklingen i Österåkers kust och skärgård samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Bebyggelsemiljö

Österåkers kommun har en mångfald av bebyggelsemiljöer, geografiskt spridd från fastlandets kuststräcka till mellan- och ytterskärgården. Från äldre dagars herrgårdsmiljöer och bebyggelse från förra sekelskiftet till fritidshusområden från mitten av 1900-talet. Vissa bebyggelsemiljöer är unika för kusten och skärgården och är tillsammans med det särpräglade landskapet starkt identitetsbärande.

Den unika bebyggelsemiljön som återfinns på många platser längs fastlandets kust och i skärgården är av stor betydelse för det historiska uttrycket av olika sätt att leva och bidrar i stor utsträckning till en plats attraktivitet. Den bebyggelse som tillkommer idag utgör framtidens bebyggelsemiljöer. Kusten och skärgårdens bebyggelsemiljöer och dess kulturhistoria attraherar besökare, speciellt sommartid. Besöksnäringen som tillkommer skapar både

arbetstillfällen lokalt och ökar områdets attraktivitet. På sikt bidrar det till ytterligare befolkningstillväxt och bebyggelseutveckling.

Inom planområdet finns fyra statistiska tätorter enligt Statistiska centralbyrån, 2021; Laggarsvik och Linanäs, samt Nolsjö och Lervikstorp på Ljusterö, och Bammarboda på fastlandet. Samtliga har en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Framtida utveckling innebär att fler orter kan tillkomma, samt att tätortbenämningar kan ändras.

Bostadsförsörjning

Bostäder skapar förutsättningar för människor att leva och bo i Österåker. Bostadsförsörjningen är därför en viktig del i att skapa en levande kust och skärgård. En god bostadsförsörjning syftar till att skapa bebyggelsemiljöer där invånare kan leva och

verka, oavsett individens livssituation. En mångfald av bostäder och typer av boende möjliggör för en mångfald av människor vilket kan minska segregation och bidrar till en mer hållbar utveckling.

I Österåker återfinns bostadsbebyggelse längs fastlandets kuststräcka och på de större öarna i kommunen. Vid sidan av den bebyggelse som är permanent finns det större områden med fritidshusbebyggelse som numer bebos under längre perioder och i vissa fall permanentas. I och med en permanentering ökar efterfrågan på service och på teknisk försörjning.

I kommunens bostadsförsörjningsplan 2016-2025 anges riktlinjer och mål för bostadsförsörjningen. I planen beskrivs behovet av bostäder för olika grupper, så som äldre, personer med funktionsnedsättning och nyanlända, och åtgärder föreslås för att detta behov ska kunna tillgodoses.

Bostadsförsörjningsplanen bidrar till att uppfylla målet om 70 000 till 75 000 invånare i Österåkers kommun år 2040 där flertalet kommer att bo i de centrala delarna av kommunen och längs Roslagsbanans stationer. Längs fastlandets kuststräcka och i skärgården så är det främst inom de lokala knutpunkterna som bostadsförsörjningsplanens mål kommer att tillgodoses.

Fram till år 2027 förväntas, enligt kommunens prognos, ett årligt tillskott av i snitt cirka 500 färdigställda

bostäder vilket är högre än de regionala målen och prognoserna. För att kommunen ska kunna uppnå målet 70 000 till 75 000 invånare krävs dock att bostadsbyggnadstakten ökar ytterligare fram till år 2040. Behovet av olika typer av bostäder beaktas i planläggning av nya områden, utformning och placering sker enligt kommunens riktlinjer. Närhet till god kollektivtrafikförsörjning ska beaktas vid placering av nya boenden.

Enligt kommunens bostadsbyggnadsprognos (2021) uppskattas cirka 400 nya bostäder kunna tillkomma på Ljusterö med omland och i mellanskärgården fram till år 2032. Längs fastlandets kuststräcka kan det tillkomma cirka 150 nya bostäder inom planområdet.

Mål och riktlinjer för bostadsförsörjningen framgår i aktuell bostadsförsörjningsplan.

Befolkningsutveckling

Med hjälp av långsiktiga prognoser för befolkningsutveckling i ett område kan markanvändningen planeras så att behovet av bostäder av olika slag tillgodoses och så att tillräckliga ytor för till exempel skola, vård och omsorg säkerställs. Med en ökad andel befolkning längs fastlandets kuststräcka och i skärgården ställs nya krav på infrastruktur och service samt tillgänglighet.

År 2021 hade Österåkers kust och skärgård en befolkning på cirka 5 500 personer, där majoriteten bor längs fastlandets kust och på Ljusterö. Prognosen fram till 2031 visar på en befolkningsökning i flera delar av det tematiska tilläggets avgränsning, främst längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö. Mellanskärgården visar en stabil befolkning till år 2031.

Prognosen omfattar inte antalet deltidsboende i skärgården vilket i framtiden förväntas bli en allt större del av befolkningen. Deltidsboende har en stor betydelse för utvecklingen av fastlandets kuststräcka och skärgården, främst genom behovet av tjänster och varor vilket ger positiva effekter på den lokala ekonomin. Även sociala värden stärks med en ökad andel deltidsboende.

Befolkningen inom det tematiska tilläggets avgränsning är föränderlig. Enligt avfallsstatistiken så tillkommer cirka 2 200 säsongsabonemang över hela fastlandets kuststräcka, vilket kan visa på en befolkningstillväxt under april-oktober, varje år. I skärgården ökar befolkningen med cirka 1300 säsongsabonemang under samma period. Avfallsstatistiken visar på trenden av en ökad befolkning under sommarhalvåret främst av deltidsboende och sommargäster. Detta visar på att dessa grupper är viktiga att ta hänsyn till i planeringen av infrastruktur och bebyggelseutveckling.

Demografiska grupper längs fastlandets kust och i skärgården:

Fastboende

Personer mantalskrivna längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Deltidsboende

Personer med dubbelt boende som spenderar större delen av året längs fastlandets kuststräcka eller i skärgården. De pendlar vid behov till sitt andra boende.

Fritidsboende

Personer med dubbelt boende som spenderar helger, lov och semestrar längs fastlandets kuststräcka eller i skärgården.

Tillfälliga besökare

Personer som tillbringar någon dag och upp till 2-3 månader längs fastlandets kuststräcka eller i skärgården.

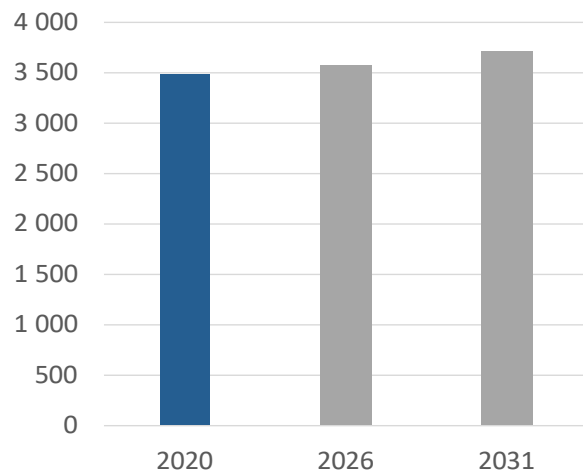

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för fastlandets kuststräcka och Furusundsleden till år 2031. Avgränsningen skiljer sig från det tematiska tilläggets geografiska avgränsning och omfattar områden längre upp på fastlandet. Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidboende och fritidsboende som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningsammansättningen år 2031. Prognosen räknas på de fastboende.

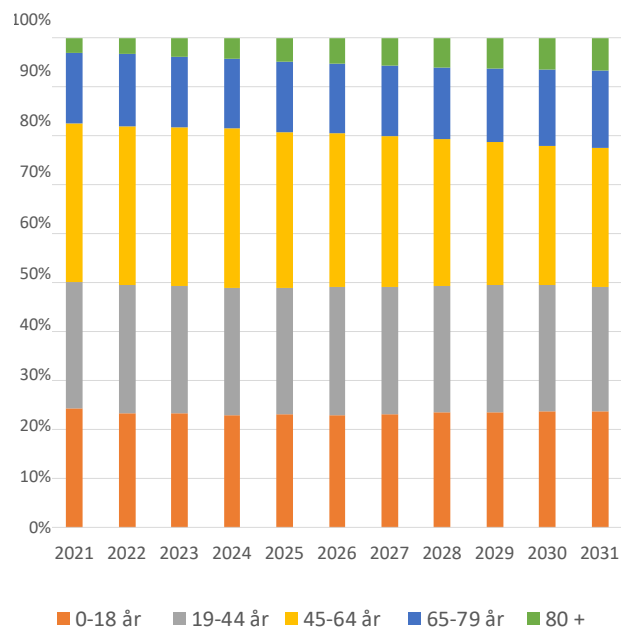
Diagram 1. Befolkningsutveckling mellan 2020-2031

Diagrammet redogör för befolkningsprognosen till år 2031. Utvecklingen visar på en befolkningsökning.

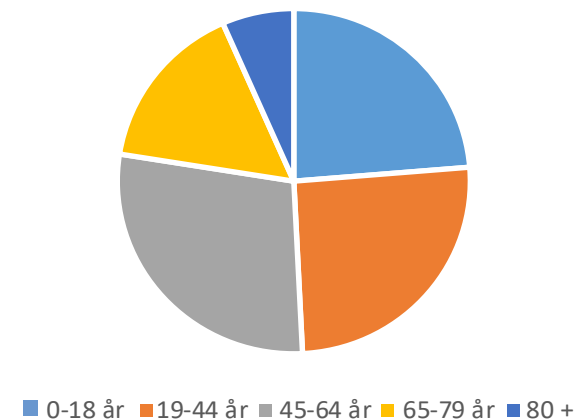
Diagram 2. Befolkningsfördelning i ålder mellan åren 2021-2031

Diagrammet visar på förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldersgrupper mellan år 2021 och 2031. Här går det att se att andelen äldre förväntas öka medan de andra åldersgrupperna minskar något eller förblir stabila.

Diagram 3. Befolkningsfördelning år 2031

Diagrammet visar fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper år 2031. Hälften av befolkningen förväntas år 2031 vara under 45 års ålder.

Källa: Österåkers kommun

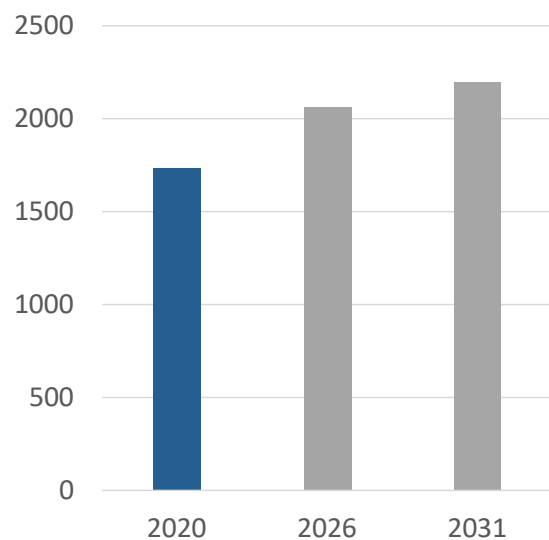

Ljusterö med omland

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för Ljusterö med omland till år 2031. Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidboende och fritidsboende som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningsammansättningen år 2031. Prognosen räknas på de fastboende.

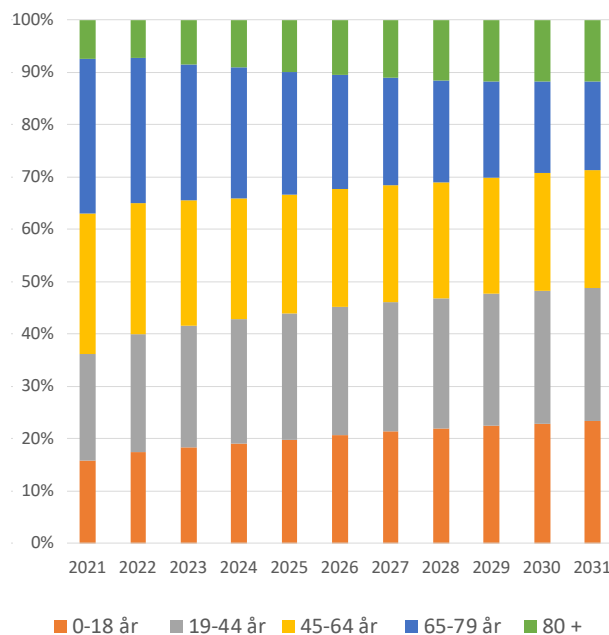
Diagram 1. Befolkningsutveckling mellan 2020-2031

Diagrammet redogör för befolkningsprognosen till år 2031. Utvecklingen visar på en befolkningsökning.

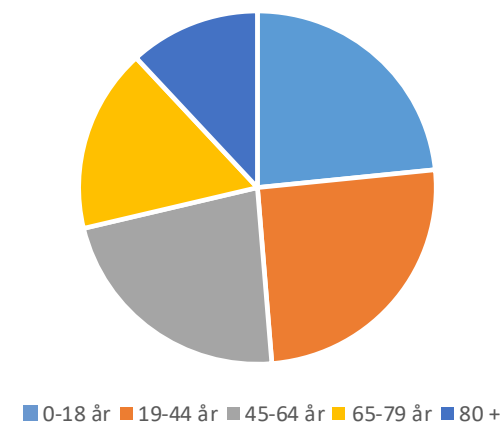
Diagram 2. Befolkningsfördelning i ålder mellan åren 2021-2031

Diagrammet visar på förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldersgrupper mellan år 2021 och 2031. Här går det att se att andelen yngre förväntas öka.

Diagram 3. Befolkningsfördelning år 2031

Diagrammet visar fördelningen av befolkningen i olika åldersgrupper år 2031. Strax under hälften av befolkningen förväntas år 2031 vara under 45 års ålder.

Källa: Österåkers kommun

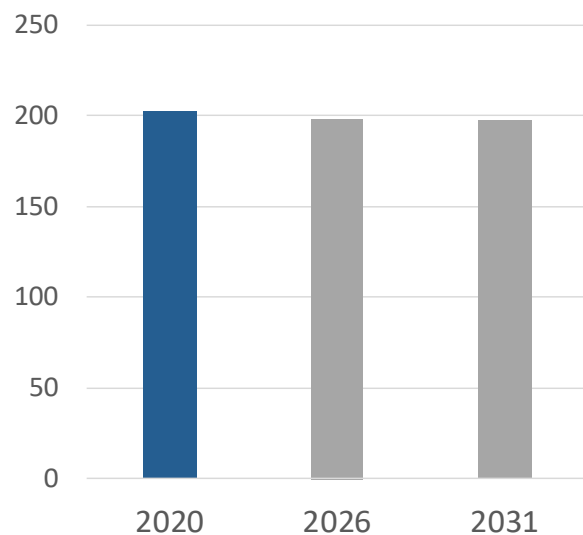

Mellan- och ytterskärgården

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för mellan- och ytterskärgården till år 2031. Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidsboende och fritidsboende som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningssammansättningen år 2031. Prognosen räknas på de fastboende.

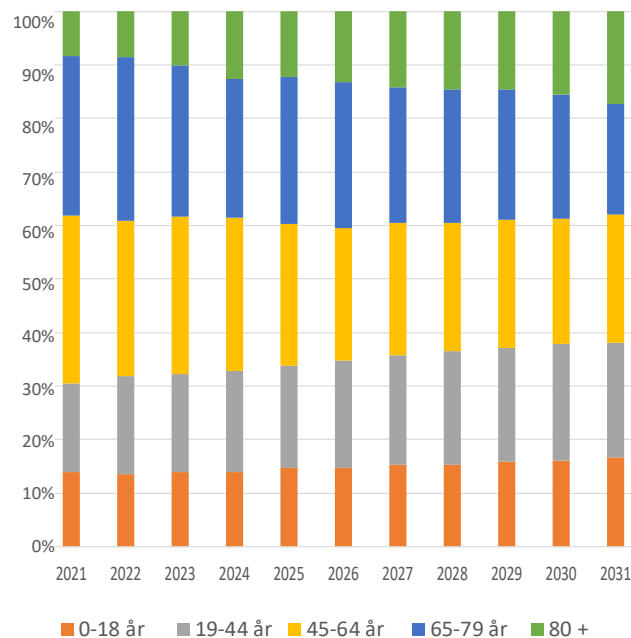
Diagram 1. Befolkningsutveckling mellan 2020-2031

Diagrammet visar på befolkningsprognosen till år 2031. Befolkningen förväntas vara stabil fram till år 2031.

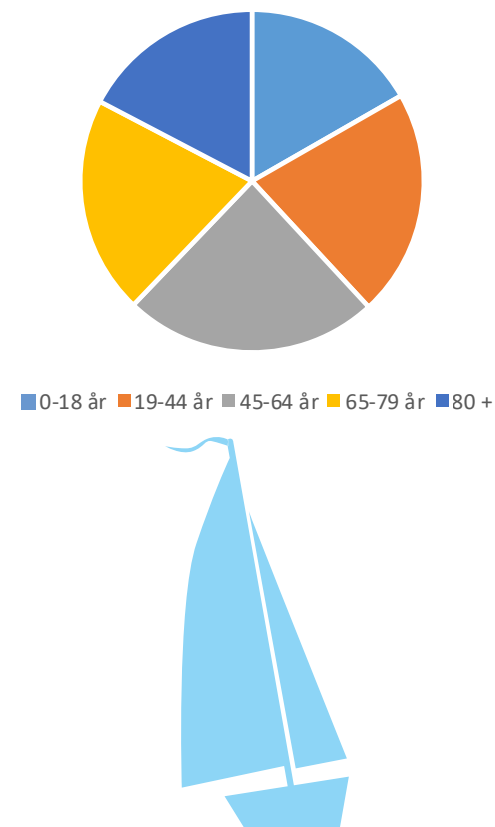
Diagram 2. Befolkningsfördelning i ålder mellan åren 2021-2031

Diagrammet visar på förväntade förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldergrupper mellan år 2021 och 2031.

Diagram 3. Befolkningsfördelning år 2031

Diagrammet visar förväntad fördelningen av befolkningen i olika åldergrupper år 2031. Diagrammet visar en jämn fördelning mellan 0-44 åringar samt 45-79 åringar.

Källa: Österåkers kommun

Planeringsriktlinjer

Utveckla bebyggelse vid de utpekade lokala knutpunkterna.   Ny bebyggelse ska främst koncentreras vid de lokala knutpunkterna, i närheten av service samt kollektivtrafik. Nya bostadshus och grupper av bostadshus bör inte godtas inom obebyggda områden; vidare ska i regel ny fritidsbebyggelse endast komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse inom samma fastighet.

Utveckla bebyggelsen med stor arkitektonisk hänsyn.

Österåkers kust och skärgård har en stark identitet, bland annat kopplat till dess bebyggelsekaraktär. Ny bebyggelse bör därför anpassas till redan befintlig bebyggelse samt landskapsbild och bör inordnas i befintlig struktur. På platsen för nytillkommande eller förändrad bebyggelse, ska kopplingen till byggnadstraditionen på platsen, avseende exempelvis placering, volym, material och färg beaktas för att bidra till att stärka befintliga bebyggelsemiljöer. Det kan ske med traditionellt eller modernt formspråk.

Ny bebyggelse ska ta stor hänsyn till områdets unika natur- och kulturmiljö.

Kusten och skärgårdens identitet är knuten till dess unika natur- och kulturmiljö. Inom områden med särskilda natur- eller kulturvärden, bör högre krav ställas på lokalisering och utformning. Exempelvis bör ny bebyggelse på jordbruksmark i största mån

undvikas. Ny bebyggelse, ändringar och tillägg i befintliga miljöer längs kusten och skärgården bör utformas omsorgsfullt. Den unika identiteten bör genomsyra all planering och speciell hänsyn bör tas till bebyggelsens arkitektur.

Skapa förutsättningar för att alla människor ska kunna leva, bo och verka längs fastlandets kust och i skärgården.

Verka för ett varierat utbud av upplåtelseformer och hustyper, detta för att ge förutsättningar för människor att göra boendekarriär. Människor ska kunna leva och verka i skärgården i alla stadier av livet och uppleva trygghet och god tillgänglighet.

Möjliggör utvecklingen av funktionella och flexibla lokaler för samnyttjande.

Utbud och efterfrågan varierar längs kusten och i skärgården, beroende på årstid och ställer krav på utformningen av lokaler. I planläggning av lokaler ska planbestämmelser stödja flexibla lokaler som möjliggör en blandning av funktioner och samnyttjande.

Utveckla innehållsrika och attraktiva offentliga rum som möjliggör för möten.

Möjliggör för väl gestaltade offentliga rum där människor vill vistas och som skapar möten mellan olika människor. Detta kan möjliggöras genom exempelvis konst, parker och lekplatser. Det offentliga rummet ska uppfattas tryggt och säkert för alla.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Skapa förutsättningar för god byggd miljö
- Möjliggör en blandning av funktioner
- Tillämpa en hållbar utbyggnadsordning och takt
- Förebygg brott genom arkitektur och stadsplanering
- Möjliggör en hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden och i skärgården
- Hållbart byggande uppmuntras
- Vid planering och byggande inom kommunalägda fastighet ska hållbart byggande vara en utgångspunkt

Se även generella principer för ny bebyggelse i översiktsplanen samt kapitlet om hållbart byggande.

Transport och mobilitet

I detta avsnitt beskrivs transportsystemet i Österåkers kust och skärgård samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Regional tillgänglighet

Den regionala tillgängligheten har stor betydelse för möjligheterna att bo, verka och leva längs kusten och i skärgården. Det handlar om att skapa attraktiva livsmiljöer, tillgänglighet och fungerande transporter. Mobiliteten över kommungränser påverkar val av skola, arbete och även var en väljer att utföra sina ärenden. Regional tillgänglighet innefattar alla typer av transporter till och från kommunen. Ökad regional tillgänglighet omfattar även kopplingen till lokala stråk och trygga miljöer för gång och cykel, samt effektiva kopplingar till båt, svävare, helikopter, buss och flyg samt fungerande regionalt transportsystem för gods- och persontransporter.

Cirka 5 000 fritidsfastigheter har ägare bosatta i andra kommuner än Österåker. Majoriteten av ägarna är skrivna i Stockholms stad, vilket visar på vikten av regional tillgänglighet, till Stockholm till exempel.

Resor och transporter på vattnet

I Österåkers kommun finns cirka 34 bryggor som trafikeras av Waxholmsbolaget (se intressekarta transport och mobilitet). Bryggorna ägs och förvaltas främst av samfälligheter och i något enstaka fall av kommunen eller Trafikverket. Ett fåtal av dessa trafikeras kontinuerligt under hela året. De flesta av bryggorna har säsongstrafik och flertalet har för närvarande ingen tydlig funktion i kollektivtrafiksystemet.

Resor på vattnet möjliggör kopplingar till angränsande kommuner och målpunkter. Sjötrafiken är uppbyggd för att främst tillgodose behovet av transporter för besökare och sommargäster från Stockholm radiellt ut till öarna. Det har dock på senare år utvecklats en större andel trafik från replipunkterna till kärnöarna, men stommen har fortsatt inneburet långa resor från Stockholm och ut i skärgården. För att ge förutsättningar för en balanserad befolkningsutveckling och en stabil utveckling

av näringsliv och service, finns det behov av en tydligare strukturerad bastrafik året runt, baserad på replipunkter och kärnöar. Genom en allmän trafik året runt till en replipunkt på fastlandet kan arbets- och skolresor underlättas samt även resor till och från kommuncentrum.

Kärnöar fungerar som bytespunkter för kringliggande öar. En replipunkt ska vara en väl fungerande knutpunkt för resande och godstransporter samt fungera som en bytespunkt mellan transporter och resor på land och vatten. Med ett ökat resande och ett ökande behov av transporter på vattnet, så behövs en förbättrad infrastruktur. Det handlar om att tillgodose behovet av bränsle, lastning och att bryggor och kajer är funktionsdugliga.

Trafikförvaltningen har påbörjat en sjötrafikutredning för att utreda regionens kollektiva sjötrafik i enlighet med de behov av förbättringar som bland annat Österåkers kommun formulerat. Det finns dock inget resultat att presentera från utredningen i nuläget.

Resor och transporter på land

Längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö finns stora möjligheter för resor och transporter på land. Längre ut i skärgården ersätts landtransporterna i större utsträckning av sjötransporter, men fortsatt utgör landtransporter en viktig förutsättning. Färjetrafiken mellan Östanå och Ljusterö utgör en

viktig länk mellan fastlandets transporter och vidare transporter och resor på Ljusterö och fortsatt ut i skärgården. Hur vägar och stråk är utformade har stor betydelse för de transporter som sker längs kusten och i skärgården och har stor betydelse för oskyddade trafikanter gällande trygghet och säkerhet, samt försörjning av service.

Effektiva och funktionella gods- och leveranstransporter

Till fastlandets kuststräcka och skärgården fraktas mycket gods och det sker många leveranser, till både företag, verksamheter och privatpersoner. Transporterna hanterar varor av olika slag däribland byggmaterial och farligt gods. Genom färjan mellan Östanå och Ljusterö går många gods- och leveranstransporter, även via vattenvägarna och centrala bryggor. För näringslivet är ett tillgängligt och tryggt transportsystem, både på land och vatten, viktigt för att tillskapa konkurrenskraftiga verksamheter längs fastlandets kust och i skärgården. Genom en effektiv och funktionell hantering av gods- och leveranstransporter så kan ett tryggt försörjningsnät tillskapas och i och med det en trygghet både för privatpersoner och verksamheter i kust och skärgård.

Finnhamn.

Planeringsriktlinjer

Beakta Ljusterö Åsättra som en funktionell replipunkt.

Ljusterö Åsättra ska ges förutsättningar att bli en ändamålsenlig replipunkt och därmed stödja ett mer funktionellt och effektivt resande i skärgården. Vid planläggning ska hänsyn tas till vägranlutning, hantering av vintertrafik samt behov av att separera personresor och godshantering. Hänsyn till ytor för bunkring och omlastning måste ses över.

Verka för ett utvecklat och säkert lokalt gång- och cykelvägnät.

Utveckling av trygga, säkra och attraktiva gång- och cykelkopplingar ska ske genom samverkan med olika väghållare.

Planera och verka för en funktionell och effektiv kollektivtrafik i kust och skärgård.

Genom samverkan med Region Stockholm, Trafikverket, enskilda väghållare och bryggägare arbeta för en funktionell och effektiv kollektivtrafik längs kusten och i skärgården. Skapa tydliga stråk och förutsättningar för att öka tillgängligheten till kollektivtrafiken.

Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan.

Inom ramen för pågående planer och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Ge förutsättningar för en funktionell sjötrafik.

Verka för en behovsbaserad och funktionell utformning av transportsystemet på vattnet med tydliga kopplingar till landbaserad trafik.

Tillgodose riksintresset Furusunds- och Husaröleden.

Gör hållbara avvägningar mellan riksintresset för Furusunds- och Husaröleden för sjötransport och naturvärden.

Verka för ett mer jämställt och jämlikt transportsystem.

Transportsystemet ska vara tillgängligt för alla.

Verka för en utbyggd laddinfrastruktur.

Kommunen ska verka för en utbyggd laddinfrastruktur samt samverka med berörda aktörer för att möjliggöra utvecklad laddinfrastruktur på strategiska platser såsom gästhamnar, parkeringsplatser och lokala knutpunkter.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Utveckla rekreativa gång- och cykelstråk
- Planera och verka för utbyggd och utvecklad kollektivtrafik regionalt och i kommunen
- Verka för ett transportsystem som bidrar till utveckling av en levande skärgård
- Möjliggör hållbara resmönster
- Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan
- Planera för effektiva godstransporter
- Planera för ett framkomligt, säkert och robust bilvägnät
- Planera för ett effektivt nyttjande av parkering
- Nyttja befintlig infrastruktur mer effektivt
- Verka för stärkta kopplingar till regionala målpunkter

Intressekarta transport & mobilitet

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till transport och mobilitet bör tas. Aspekter som bryggor, cykelvägar, viktiga transportsamband för buss och båt redogörs. Vidare visar kartan på Furusundsleden och Husaröleden som båda är riksintresse för sjöfarten.

Avgränsning Kust & Skärgård	Replipunkt
Farled	Bytespunkt mellan land och sjötrafik
Båtlinjenät	Brygga Waxholmsbolaget
Busslinjenät	Väg 276
Cykelvägar	

0 2,5 5 10 Kilometer

Näringsliv och service

I detta avsnitt beskrivs näringsliv och service som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Marina näringar

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det över 60 företag inom den marina näringslivssektorn. Från marinor och båtvarv till sjötaxi och fiskodling. Närheten till vattnet har varit en förutsättning för många av dessa företag och utgör fortfarande en viktig del i var dessa verksamheter väljer att etablera sig. Infrastruktur som skapar tillgänglighet i form av bryggor och allmänna sjösättningsramper är viktiga aspekter att ta hänsyn till i utvecklingen av det marina näringslivet. Elförsörjning, VA-lösningar och ökad tillgänglighet till kollektivtrafik uppfattas också som viktiga aspekter för att stödja en fortsatt utveckling av kusten och skärgårdens marina näringar.

Dagens och framtidens teknik visar på andra mark- och vattenbehov än vad de marina näringarna har behövt historiskt. Det finns en ökad efterfrågan på båtplatser och många marina företag i kommunen ser möjligheten att utvidga sina verksamheter. Genom innovativa lösningar och en mer effektiv markanvändning ser de marina näringarna att mark kommer

att kunna frigöras för sektorns växande behov, dock finns det ett ökat ytbehov både på land och i vattnet trots effektiviseringsåtgärder. Genom en strategisk utveckling kan det marina näringslivet växa på ett hållbart sätt med hänsyn till naturvärden och allemansrättslig tillgänglighet.

Utveckling av marina näringar kommer att kräva noggranna utredningar av ekologisk, fysisk och kemisk påverkan för möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljö kvalitetsnormerna.

Areella näringar

Längs fastlandets kust och i skärgården finns många jordbruksföretag. Där de verkar utgör de en av de grundläggande förutsättningarna för en levande landsbygd och skärgård. De bidrar till ett öppet landskap, till lokala verksamheter, till möjligheter till andra verksamheter inom till exempel besöksnäringen, etcetera.

Jordbrukssektorn i Stockholms skärgård står inför utmaningar både i form av pensionsavgångar bland lantbrukarna och låg lönsamhet. Regionen ser att antalet djurhållande gårdar minskar, vilket innebär igenvuxna marker, minskad biologisk mångfald och negativ påverkan på kulturlandskapet.

Kulturlandskapet rymmer stora kultur- och naturvärden och är starkt kopplat till fastlandets kust och skärgårdens identitet. Från ängsmarker till betade strandängar med ett rikt fågelliv utgör dessa miljöer viktiga delar av det levande landskapet längs kusten och i skärgården. Landskapet bibehålls genom ett aktivt brukande av marken, jordbruk, skogsbruk och djurhållning.

Jordbruket i Sverige anses bli ännu viktigare i och med klimatförändringarnas påverkan på livsmedelsförsörjningen. Stockholms län ser en trend med ett ökat antal små gårdar, ofta med specialiserad produktion av bland annat handelsgrödor. Hänsyn måste tas till möjligheterna att bedriva lantbruk längs fastlandets kust och i skärgården och därmed bidra till livsmedelsförsörjningen samt bibehållandet av det identitetsskapande natur- och kulturlandskapet. Det handlar således om hänsyn till marktillgång men även att fungerande infrastruktur finns för att bedriva de areella näringarna. I Österåkers kommuns jordbruksmarksstrategi från 2020 beskrivs jordbrukets värden mer ingående.

Skogsbruk är också en viktig näring längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. På norra Ljusterö finns

stora skogar med ett aktivt skogsbruk, medan de mindre skogarna längre ut i skärgården används delvis för djurhållning.

Besöksnäring

I Österåkers kommun finns det en betydande besöksnäring i skärgården och längs fastlandets kust. För såväl utflyktsmål som service och transporter har besöksnäringen en stor betydelse och påverkar bland annat antalet arbetstillfällen och ekonomin. Under sommarhalvåret ökar arbetstillfällena som mest. För att skapa en levande kust och skärgård är det viktigt att ta hänsyn till förutsättningarna för en stark besöksnäring året om och därmed bidra till ökade arbetstillfällen.

Idag finns det en brist på övernattningsmöjligheter i anslutning till de utflyktsmål och platser, längs fastlandets kust och i skärgården, som turisterna besöker. För att möjliggöra en mer hållbar långsiktig besöksnäring behöver hänsyn tas till besökarnas behov, i form av övernattning och annan typ av service. Vidare måste utvecklingen av besöksnäringen och turismen ske med hänsyn till kultur- och naturvärden för att bidra till en hållbar besöksnäring och turism.

I översiktsplan 2040 beskrivs att målpunkter i form av mötesplatser eller aktivitetsytor i kommunen ska utvecklas. Det kan vara platser med höga kultur- eller naturvärden och platser i vattennära lägen med särskild potential som görs mer tillgängliga. Österåkers

unika kulturarv ska tas tillvara och utvecklas. Det kan gälla både kulturmiljöer men även arvet efter de konstnärer och andra kulturutövare som företrädesvis verkade i skärgården.

I detta tematiska tillägg till översiktsplanen ges vägledning och förslag som på olika sätt bidrar till en utvecklad besöksnäring i kusten och skärgården. Exempelvis utvecklad infrastruktur, teknisk försörjning, lokala knutpunkter, områden där hänsyn ska tas till höga värden samt badplatser att utreda. Kommunen kan med fördel samordna sig med grannkommunerna för att stärka besöksnäringen.

Offentlig och kommersiell service

Ett flertal platser längs kusten och i skärgården erbjuder idag olika sorters offentlig och kommersiell service. Från skolverksamhet på Ljusterö och Ingmarsö, till livsmedelsbutiker både på Ljusterö och i mellanskärgården. Tillgången till service är en förutsättning för människor att bo, verka och leva längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Omsorg finns i form av särskilda boenden samt äldreomsorg centralt belägna vid Mellansjö på Ljusterö. Närheten till distriktsköterska och hemtjänst bidrar och är en viktig aspekt för att kunna leva, bo och verka längs kusten och i skärgården hela livet.

Idag har skolan längs kusten och i skärgården generellt en god kapacitet. Framåt i tiden kommer

dock antalet skolelever generellt att överstiga antalet platser. Kommunen kan med fördel samordna sig med grannkommuner kring denna fråga vid behov.

Lokalt företagande

Näringslivet längs fastlandets kust och i skärgården präglas av ett lokalt företagande, inom branscher som byggverksamhet och restauranger samt företagstjänster. Effektiva transporter av varor och gods är en viktig förutsättning för det lokala näringslivet. Många av de lokala företagen har även en lokal kundbas, utöver från de besökare som kommer under sommarhalvåret. I Österåkers kommun finns flera olika föreningar för lokalt företagande, som syftar till att skapa nätverk och kontakter företag emellan. Lokalt företagande är en viktig grund för näringslivet i skärgården och innebär ökade möjligheter för personer att bo och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka.

Linanäs brygga på Ljusterö.

Planeringsriktlinjer

Planera med hänsyn till skolverksamheternas behov.

Utbyggnadsbehovet av skolor och pedagogiska verksamhet ska ske i samklang med övrig utveckling längs fastlandets kust och i skärgården. Tillgång till skola och pedagogisk verksamhet ska vara god.

Planera för det marina näringslivets behov av mark och hållbar utveckling.

Vid utveckling av kust- och skärgårdsområden ska behovet av mark för de marina näringarna beaktas. De marina näringarna ska koncentreras till strategiska platser där förutsättningarna för nödvändig infrastruktur är god.

Stärk Ljusterö Åsättra som replipunkt och viktig nod för näringslivet.

Ljusterö Åsättra med sin funktion som Österåkers kommuns replipunkt ska förstärkas samt potentialen utnyttjas för näringslivets behov i samordning med övriga behov och krav på en replipunkt.

Verka för en hållbar utveckling av besöksnäringen.

Möjligheter ska ges besöksnäringen att utvecklas hållbart med hänsyn till natur- och kulturvärden.

Planera för ett flexibelt och funktionellt näringsliv.

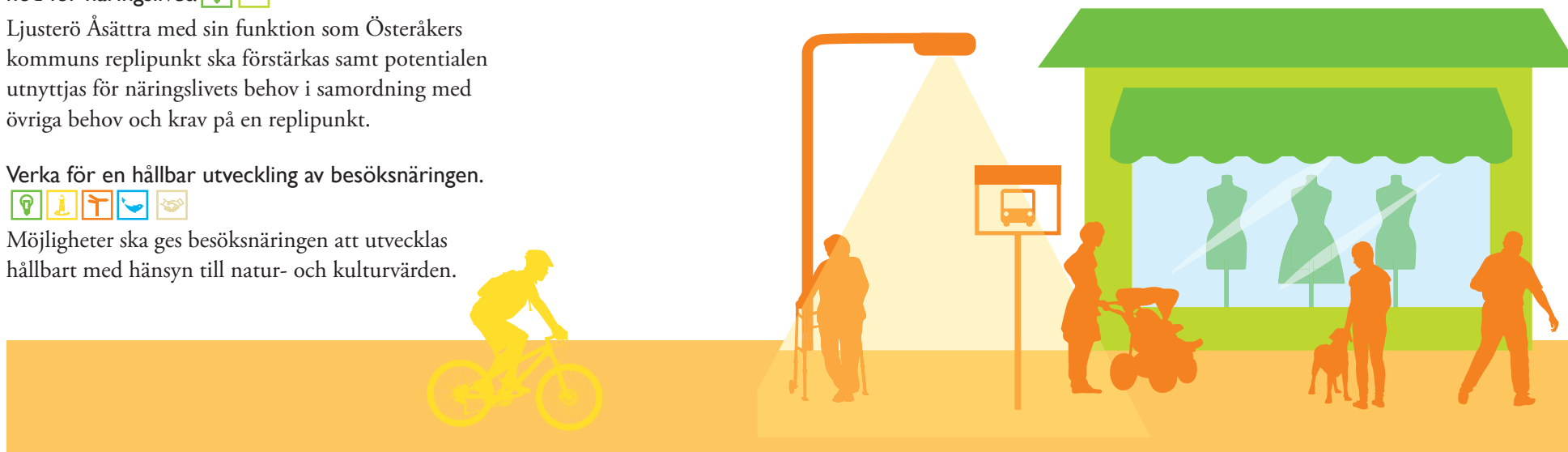
Vid utveckling av näringslivet ska potentialen för samordning och samnyttjande av gemensamma ytor och lokaler tillgodoses. Fysisk struktur som möjliggör ökad flexibilitet ska värnas.

Beakta jordbruksföretagens kombinationsverksamheter.

Vid planläggning och anläggning eller andra beslut ska hänsyn om möjligt tas till jordbruksföretagens andra näringslivsverksamheter som till exempel uthyrning av båtar, stugor och mark. Möjligheterna att utveckla eller generationsväxla en fungerande jordbruksverksamhet ska om möjligt vägas in vid bygglovsprövning.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

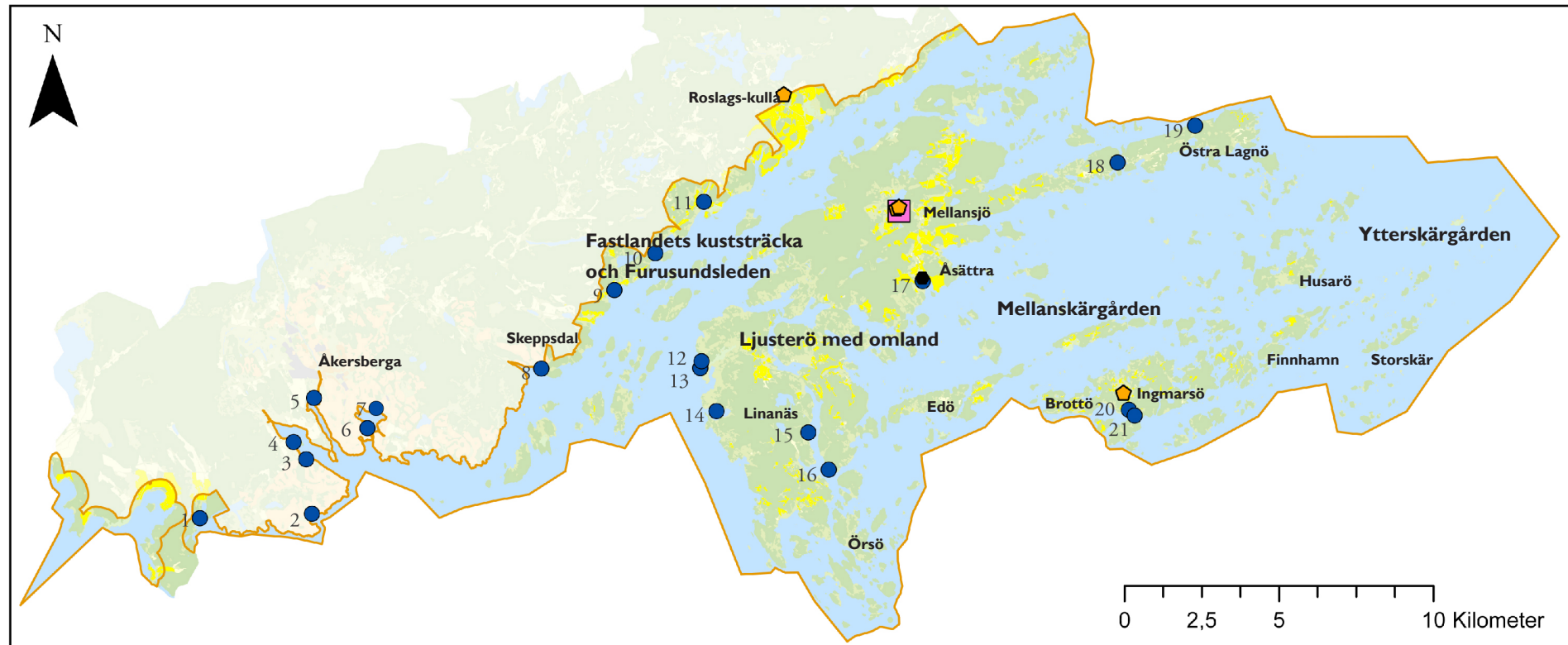
- Skapa förutsättningar för näringslivet i hela kommunen att växa
- Stärk näringslivet kopplat till de lokala knutpunkterna
- Ta tillvara på skärgårdens och landsbygdens förutsättningar som besöksnäring
- Verka för en långsiktig hållbar användning av jordbruks- och skogsmark.
- Skapa förutsättningar för djurhållning

Intressekarta näringsliv och service

Kartan visar nuläge samt var i kommunen särskild hänsyn till näringsliv och service bör tas. Befintliga varv och marinor redogörs på kartan tillsammans med jordbruksmark och lokaler för vård och omsorg samt skola och annan pedagogisk verksamhet.

Avgränsning Kust & Skärgård

Jordbruksmark

Replipunkt

Varv och marinor

Vård och omsorg

Skola, förskola och pedagogisk verksamhet

Varv och marinor:

1. Säbyvikens marina
2. Björnhammarvarvet
3. Svinninge båtsällskap
4. Svinninge marina
5. Trälhavets båtklubb
6. Marinan Österskär

7. Margretelunds villaägareförening

8. Skärgårdsstads marina
9. Alsviks varv sjötjänst
10. Nykvarns varv
11. Dyviks marina
12. Sjöbergs varv
13. Linanäs

14. Alm's varv och glasmästeri

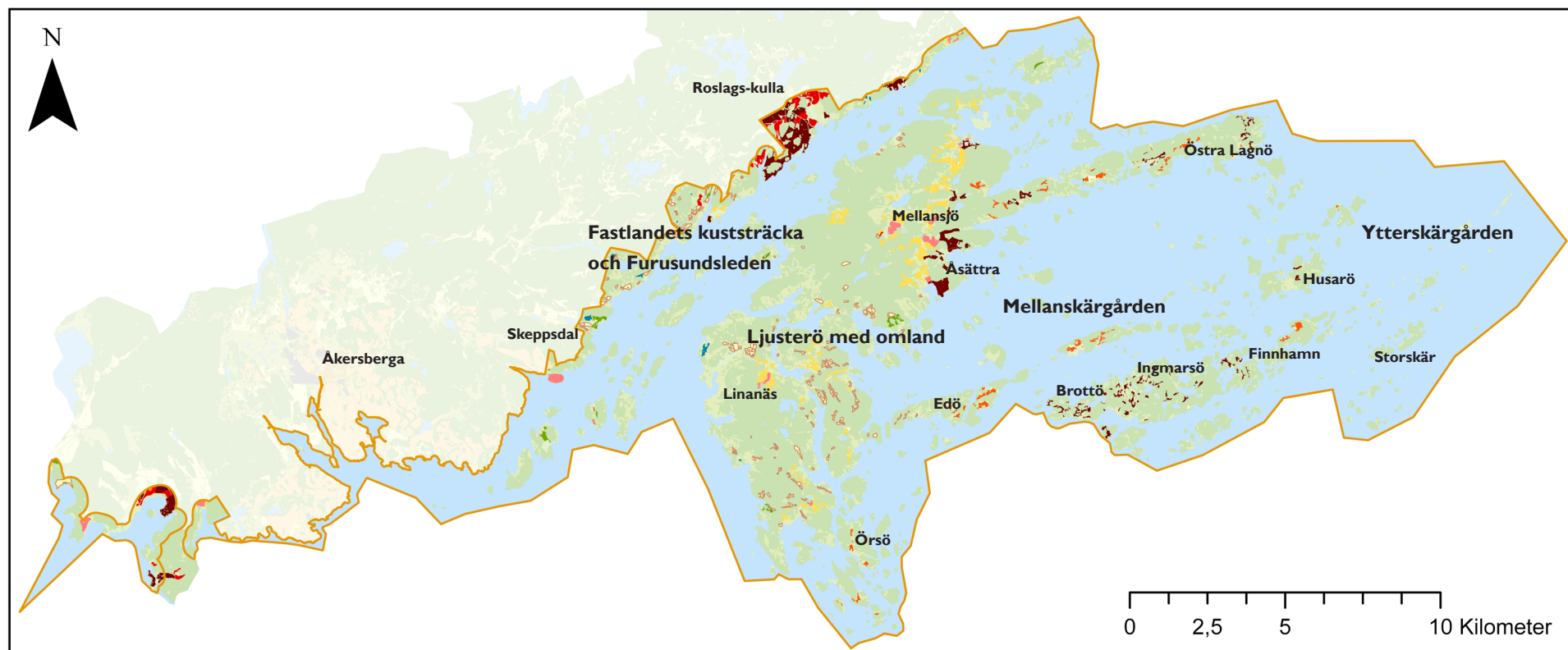
15. Ramsmora båthamn
16. Hummelmora varv och snickeri
17. Åsättrafladen
18. Klintsundet
19. Östra Lagnö båtbyggeri och varv
20. Eriksson båtbyggeri
21. Eklunds varv

Jordbruksmarkens värden

Kartan visar hur kommunens jordbruksmark är värderad och vilken jordbruksmark som det behöver tas hänsyn till. Jordbruksmarken är färgkodad och visar att jordbruksmarken innefattar fler värden, exempelvis även natur- och kulturvärden.

Friluftsliv och turism

I detta avsnitt beskrivs friluftsliv och turism som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Friluftsliv

Friluftsliv har stor betydelse för fysisk och psykisk hälsa och bidrar positivt till den gemensamma folkhälsan. Studier visar på att promenader och vistelse i naturen har en avstressande effekt och kan påskynda återhämtning efter sjukdom. Friluftslivet bidrar även till en ökad förståelse för naturen, en ökad social gemenskap och landsbygdsutvecklingen, då det skapar förutsättningar för besöksnäringen genom naturturism.

Att vara ute i skog och mark är det som oftast förknippas med friluftsliv, men det finns även ett marint friluftsliv. Det består av flera aktiviteter så som exempelvis bad, fritidsfiske, fritidsbåtar, paddling och skridskoåkning. Marint friluftsliv kan också innefatta besök till olika kulturmiljöer såsom fyrar, lotsplatser, fiskelägen och aktiviteter som vrakdykning.

I Österåker utgör kusten och havet ett viktigt värde som behöver göras mer tillgängligt. I skärgården finns goda möjligheter till ett aktivt båturet friluftsliv.

På Ljusterö finns flera rekreationsskogar med tysta områden samt utsiktsplatser och värdefulla natur- och kulturvärden. Det finns även stora rekreativvärden i mellan- och ytterskärgården i form av naturhamnar, skog och våtmarker.

Turism

Österåker är en stor besökskommun med dagsbesökare och turister. Besökare och turister kommer för att uppleva Österåkers unika kust- och skärgårdsmiljö. Med museum, golfbana och platser tillägnade konst, båtliv, militärhistoria och livet som skärgårdsbo finns det mycket att upptäcka. Föreningar och byalag arbetar aktivt för att hålla traditioner levande och utvecklar gemensamt ett innehållsrikt kultur- och föreningsliv som lockar boende som besökare.

Naturturism är en växande näring som kan bidra till hållbar utveckling, både ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv. I Österåkers kust och skärgård finns en

mängd potentiella platser att utveckla som besöksmål för naturturism och samtidigt stärka och förtydliga grönstrukturen i kommunen. Naturturismen är bunden till naturen som utgör själva motivet för resan och besöket. Naturen som resurs måste därför användas på ett ekologiskt hållbart sätt och på dess egna villkor.

Österåkers kommun samverkar med flera aktörer inom turismsektorn som till exempel Visit Roslagen och Stockholm Archipelago för att informera och bidra till ökad kunskap om skärgården som turistmål.

Tillgänglig turism och friluftsliv

Trots gott om natur för friluftsliv, rekreation och naturturism, kan tillgängligheten vara begränsad. Det kan bero på fysiska barriärer så som vägar, en brist på faciliteter som till exempel toaletter, möjligheten att kunna röra sig fritt på platsen, en god ljudmiljö och ett gott bemötande. Tillgängligheten till en plats är också kopplad till den information som finns om platsen och möjligheten att ta del av den. För att en plats ska uppfattas som tillgänglig behöver dessa tillgänglighetsaspekter utvecklas för att de ska uppfattas som en plats som tillgänglig.

Samverkan mellan olika aktörer inom turism och friluftsliv är en förutsättning för att tillgängliga och marknadsföra Österåkers kommuns målpunkter för friluftsliv och turism.

Planeringsriktlinjer

Planering ska ske med hänsyn till det rörliga friluftslivet.

Längs kusten och i skärgården finns utpekade områden för friluftsliv och vid planering ska hänsyn till dessa områden, samt möjligheten att röra sig mellan dem, tas.

Ta hänsyn till allemansrätten.

Vid planering ska hänsyn till allmänhetens möjlighet att nyttja allemansrätten tas. I befintlig bebyggelse bör samverkan med fastighetsägare ske, för att öka allmänhetens tillgång till rekreativmiljöer. På vatten ger lagstiftningen stora möjligheter att röra sig fritt, under förutsättning att det inte stör, förstör eller skräpar ner.

Planera för god tillgång till bebyggelsenära skogs- och naturområden.

Tillgången och tillgängligheten till större strövområden (större än 30 hektar) i bebyggelsenära lägen ska vara god. Vid exploatering bör hänsyn tas till friluftslivet och tysta områden.

Värna det båtburna friluftslivet.

Hänsyn ska tas till det båtburna friluftslivets möjlighet att finnas och utvecklas i kommunen. Kommunen värnar om möjligheten att vistas i naturhamn och detta ska ske på ett sätt som inte skadar naturen.

Båtturismen ska utvecklas med hänsyn till vattenmiljön.

Utveckla båtturismen på ett sådant sätt att den inte påverkar vattenmiljön negativt. Detta kan ske både vad gäller regler och praktiska åtgärder, som exempelvis anlagda bojar istället för fri ankring.

Besöksmål ska utvecklas tillgängliga för alla.

Besöksmål ska utvecklas tillgängliga för alla med hänsyn till befintliga värden. (Se under rubriken ”tillgänglig turism och friluftsliv”).

Samverka med skärgårdsstiftelsen.

Kommunen ska i samverkan med skärgårdsstiftelsen verka för en mer hållbar turism och nyttjande av skärgården med mindre miljöpåverkan.

Ta hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas.

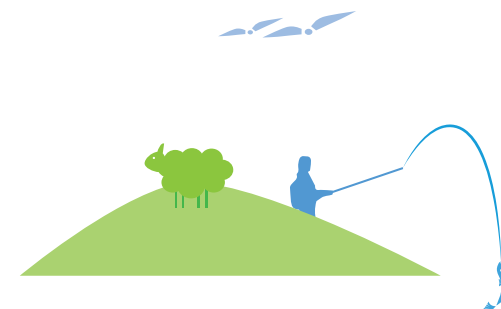
Vid de utpekade målpunkterna för turism och andra lämpliga platser ska hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas tas.

Planering ska ske med hänsyn till idrott.

Arbeta för att ge förutsättningar till de grupper som bedriver eller önskar bedriva idrottsverksamhet längs kusten och i skärgården att locka fler deltagare och vidta de åtgärder som krävs för att kunna utföra verksamheten. Det är viktigt att ge stöd till dem som ofta ideellt förbättrar folkhälsan och lockar folk till den vackra kustmiljön. Aktuella grupper kan exempelvis vara swimrun, vindsurfing och kanotister.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Planera för god tillgång till tätortsnära natur.
- Säkra tillgången till bostadsnära parker och naturmiljöer.
- Utveckla Österåkers rekreativa stråk och miljöer.
- Utveckla tillgängligheten till kust- och sjö nära strövområden.
- Ta tillvara på skärgårdens och landsbygds förutsättningar för besöksnäring.
- Viktiga hamnar ska ges förutsättningarna att utvecklas och ny bebyggelse för bostäder och/eller besöksnäring ska utredas i anslutning till dessa.
- Kultur- och fritidsutbudet ska ges förutsättningar att stärkas, särskilt i Mellansjö och Linanäs-Laggarsvik.

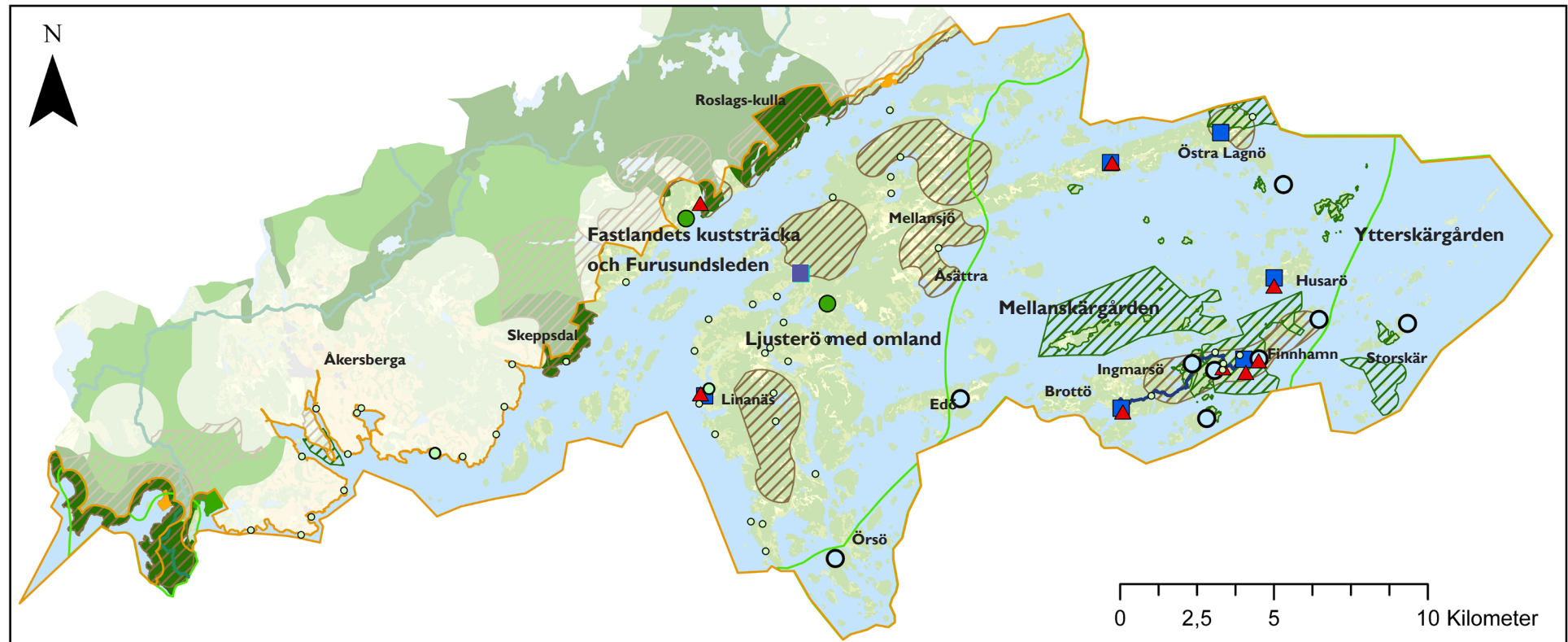

Intressekarta turism och friluftsliv

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till turism och friluftsliv bör tas. Kartan redogör för olika typer av skyddad natur samt värdefulla platser för turismen och friluftslivet, som till exempel naturhamnar, badmöjligheter och gästhamnar.

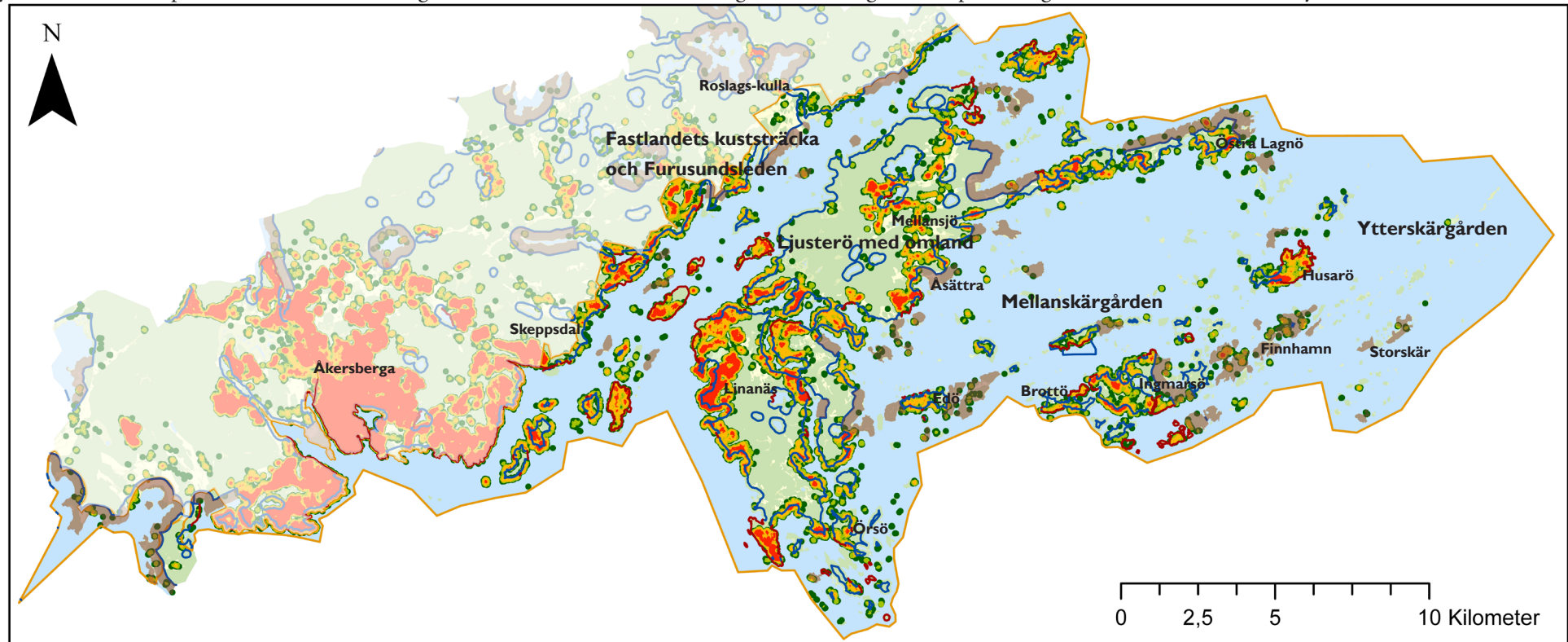

Avgränsning Kust & Skärgård	Natura 2000-område	Målpunkt för turism
Grön värdekärna i grönkil	Friluftsområde	Naturhamnar
Grön kil	Regional vandringsled	Gästhamnar
Riksintresse för friluftsliv	Båtluffarleden	Kommunal badplats
Naturresevat	Naturminne	Badmöjlighet

Hänsynskarta stränder

Kartan visar exploateringsgraden i Österåkers kommun och områden med låg exploateringsgrad där hänsyn bör tas för att fortsatt möjliggöra tillgänglighet till vattnet. De ytor som inte är utpekade eller redovisas som gröna innebär kuststräckor med ingen eller liten grad av exploatering. Kartan visar även strandskydd.

Avgränsning Kust & Skärgård	Mindre exploatering
Utvidgat strandskydd	Tydlig exploatering
Gräns för strandskydd	Kraftig exploatering
För strandskydd se gällande detaljplan	Mycket kraftig exploatering

Kultur- och naturmiljö

I detta avsnitt beskrivs kultur- och naturmiljö som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser den av människan påverkade fysiska miljön, allt från enskilda stenrösen till moderna stadsstrukturer. Kulturmiljön är en stor tillgång i ett samhälle. Läsbara spår av ett områdes historia ger platsen identitet och sammanhang.

Kusten och skärgården innehåller flera olika typer av kulturlandskap och landskapsvariation med skärgårdsjordbruk, herrgårdslandskap, åkerbruk och skogslandskap. Närheten till havet har historiskt spelat stor roll i kommunen.

Österåkers kommuns kulturmiljöprogram *I Roslagen* redogör för flera kulturmiljöer längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Inom det tematiska tillägget finns flera gårds- och herrgårdsmiljöer med Rydboholm i söder, Östanå i norr och Marum i skärgården. Längs kusten finns

även intressanta fornlämningar så som Knaborg och runstenen vid Stavs äng.

På Ljusterö och Ingmarsö finns gamla skärgårdsbyar, fornlämningar och småskaligt skärgårdsjordbruk som tillsammans bildar värdefulla kulturlandskap.

Kulturmiljön förändras hela tiden och byggs på med nya spår av människans verksamhet. All kulturmiljö har en gång varit en samtida miljö, levd och brukad av människor. Vid planering är det därför viktigt att se till vilka som är de definierande värdena i den samtida strukturen, arkitekturen, konsten och användningen av olika platser. Genom att tillvarata dessa värden, skapas möjligheter till framtida kulturmiljöer.

Grönstruktur

Naturen längs fastlandets kust präglas av ett sprickdalslandskap med långsträckta dalgångar och branter.

Höga naturvärden finns knutna till de områden med ädellövskog, som tillsammans bildar ett viktigt ekologisk spridningssamband längs med kusten. Med spridningssamband menas naturtyper och livsmiljöer för växter och djur och hur de hänger samman. Fungerande spridningssamband för olika naturtyper är en viktig del i kommunens gröna infrastruktur.

På flera platser längs kusten finns även åker-, ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturmiljövärden.

Skärgården präglas av ett småbrutet och delvis kargt landskap. På Ljusterös nordvästra kuststräcka finns ädellövskog liksom hagmarker och mindre områden med äldre barrskog. På nordöstra och södra delen av ön finns ett levande kultur- och jordbrukslandskap med naturvärden kopplat till hagmarker och brynmiljöer samt ädellövskog.

Östra och västra Lagnö består av ett småbrutet landskap, liksom flera av de stora öarna i mellanskärgården såsom Husarö, Äppelrö, Sarsö och Kålgårdsön som är en del av Ingmarsö. Fortfarande finns inslag av ängs- och betesmarker med artrik flora, även om de på flera platser hotas av igenväxning. Lundartade lövskogar förekommer på flera ställen och en del gamla lövträd förekommer, framför allt ek, alm och ask.

På Ingmarsö finns en väl bevarad skärgårdsbebyggelse och ett jordbruk som ännu är i drift. Ön har ett ljust öppet skogslandskap med mindre åkertegar, ängar och hagar med rik flora.

Ytterskärgården består av många öar, kobbar och skär. På de större öarna finns inslag av mullrikare jordar och här finns en frodigare kalkgynnad vegetation. Flera av de större öarna bär spår av tidigare bete och strandzonerna kan många gånger fortfarande hysa hävdgynnade växter. Ytterskärgårdens unika miljöer är extra känsliga för störning, inte minst den rika sjöfågelfaunan. De mindre öarna utgörs till stor del av karga hållmarker.

De störningskänsliga miljöerna i kust och skärgård både på land och i vatten, är komplexa och mycket är fortfarande oklart om dessa ekosystem och effekterna av mänsklig påverkan, såsom tillförsel av näringsämnen, storskaligt fiske, förekomsten av miljöskadliga ämnen och klimatförändringarna. Livsmiljöer med livskraftig fauna i balans, präglade av biologisk mångfald som hyser plats åt en stor variation av arter och individer är nyckeln till hållbara ekosystem. Miljöövervakningen i länet visar dock att vissa arter ökat kraftigt i antal, som till exempel skarv, säl och spigg, medan andra arter istället minskar som t.ex. ejder, öring och gädda. Att öka kunskapen om vad som ligger bakom dessa trender och vad utvecklingen får för konsekvenser för ekosystemen, är av stor betydelse.

Blåstruktur

Österåkers kommun har en mångfald av naturtyper och detta gäller även vattenmiljöerna. I den frodiga innerskärgården, med dess vikar, finns goda förutsättningar för fiskars uppväxt och lek. Yttre skärgården med sitt klara vatten, är en känslig och relativt ostörd miljö, viktig för de arter som lever där. Dessa miljöer är även populära som rekreations- och turistmål. De olika delarna av skärgården har alla stora naturvärden men skiljer sig åt, vad gäller hur de bör förvaltas och utvecklas.

I Österåkers kommuns kust- och skärgårdsområden finns många platser med höga naturvärden, till exempel grunda skyddade vikar med mycket växtlighet, rena sandbottnar och sund med strömmande vatten. I kommunen finns även flera havsmynnande vattendrag som erbjuder viktiga sötvattensmiljöer för olika arter, bland annat fungerar dessa platser som viktiga reproduktionslokaler för abborre och gädda. Dessa viktiga och känsliga vattendrag har ofta vandringshinder i form av dammar och trummor. Borttagande av våtmarker riskerar att torka ut vattendragen periodvis.

Att bevara en värdefull miljö, är mer resurseffektivt än att försöka återskapa värden som gått förlorade. Det är därför betydelsefullt att bevara vissa typer av miljöer som har stora värden och även miljöer med ovanliga värden. Detta måste beaktas vid utveckling av kust och skärgården. De mest känsliga och värdefulla miljöerna, de grunda bevaxta vikarna, utgör oftast även de mest attraktiva för besöksnäringen

och för utveckling av bryggor, varv och marinor. Om exploatering istället sker i mindre känsliga, mer exponerade, områden skulle det vara av stort värde för framförallt de grunda vikarnas naturvärden.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Österåkers kommun har flera vattenförekomster som senast år 2027, alternativt 2039, ska uppnå god ekologisk status enligt vattendirektivet. Samtliga

vattenförekomster ska uppnå den kemiska statusen senast år 2027. Detta är ett omfattande regelverk som inkluderar allt från föroreningar i vattnet till vandringshinder i vattenmiljön. Föroreningar från bebyggelse, jordbruk, marinor, varv, fritidsbåtshamnar, samt båtar är en bidragande faktor till vattenförekomsternas status. Åtgärder måste till för att uppnå god ekologisk och kemisk status. Kommunen ska utreda samt följa upp att vattenmiljöer inte påverkas påtagligt negativt och att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten inte påverkas avseende både ekologisk och kemisk status.

Österåkers kustvatten uppnår inte kraven för dessa normer och åtgärder behöver vidtas för att uppfylla kraven. Förslag på åtgärder kommer att tas fram inom ramen för arbetet med lokala åtgärdsprogram för vatten i Österåkers kommun.

Vid utveckling och planering är det viktigt att arbeta utifrån de riktlinjer och vägledningar som beskrivs i Österåkers kommuns dagvattenstrategi samt följa kommunens övriga styrdokument som redogör för åtgärder med syfte att förbättra miljö kvalitetsnormerna för vatten.

För att uppnå miljö kvalitetsnormen kommer det krävas åtgärder i Österåker men även i våra grannkommuner som Österåker delar vattenförekomsterna med. För kommunens största havsmynnande vattendrag Åkers kanal finns en samverkan mellan Norrtälje, Vallentuna och Österåker som heter

Åkerströmmen vattenvårdssamverkan, som arbetar med åtgärdsförslag. Kommunen avser verka för fortsatt samverkan med grannkommunerna för att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten.

Skyddade områden

Majoriteten av kommunens skyddade områden finns i kust- och skärgårdsområdet. Flertalet av reservaten utgör exempel på mellanskärgårdsnatur med hållmarker, barrskogar, lövskogar, odlingsmarker, badklippor och skyddade naturhamnar. På fastlandet finns ett antal Natura 2000-områden som utgörs av kulturpräglade trädklädda gräsmarker och strandängar. För att värna det särpräglade landskapet är delar av kust och skärgården också utpekade som riksintresse för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv.

Trots att många av kommunens skyddade områden finns längs kusten och i skärgården, så finns det väldigt få skyddade vattenområden. Det enda lagliga skydd som gäller i kommunens vatten är strandskydd vilket sträcker sig 100-300 meter (upp och ut) från strandlinjen. Åtgärder inom strandskyddat område, får utföras endast om det finns särskilda skäl.

Ett kulturrreservat finns på Brottö i mellanskärgården och utgör ett exempel på ett levande skärgårdsjordbruk (*se intressekarta för kulturmiljö*).

Strandskydd

Då Österåkers kommun har ett omfattande

kustområde, är strandskyddet en viktig fråga i utvecklingen av kommunen. Det påverkar både utvecklingen av tätorten, möjligheten att bedriva verksamheter och förutsättningar för byggnation och annan utveckling av fastigheter i skärgården.

Allemansrätten ger stora möjligheter att nyttja skärgårdens vatten och det tillåts att komma nära bryggor och fastigheter, under förutsättning att du inte stör, skräpar ner eller förstör.

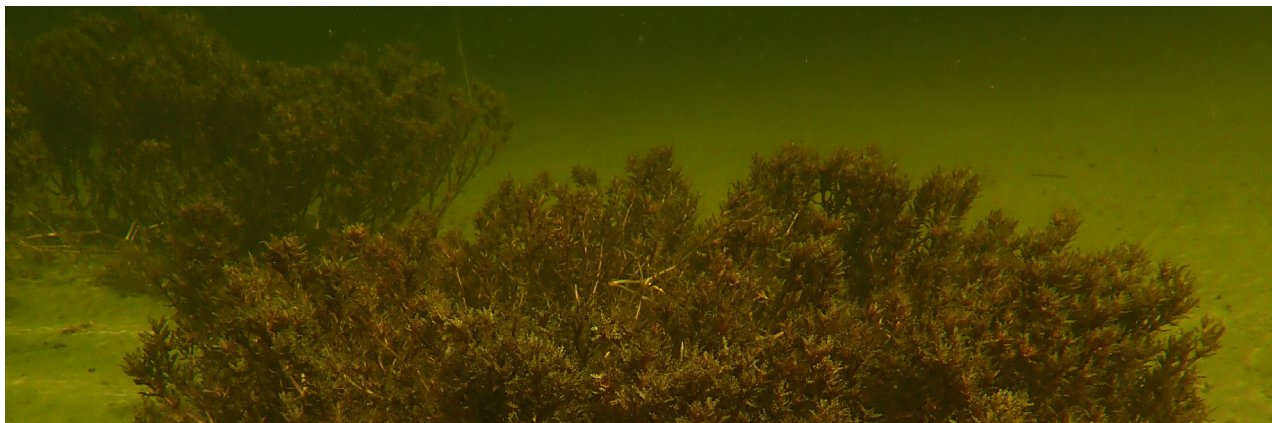
Strandskyddet är en strikt lagstiftning och att äga en strandtomt i skärgården, eller bedriva en verksamhet ger inte automatiskt rätt att ha en brygga på din fastighet. Utveckling av skärgården behöver därför ske i enlighet med strandskyddslagstiftningen. Enskilda intressen som privata bryggor och verksamheter kan behöva stå tillbaka för allmänna intressen, som tillgänglighet för friluftslivet och bevarande av känsliga miljöer. Kommunen stöder en utveckling av kust och skärgård och vill i den mån det är möjligt, underlätta för personer som bor och verkar i skärgården. Detta omfattar även prövning av strandskyddsdispenser. I och med att föreslagen utveckling av bostäder och verksamheter främst ligger inom redan befintliga strukturer möjliggörs dock till stor del en utveckling utan strandskyddsdispens, se karta på sida 58. Övriga platser för utveckling som ligger inom strandskyddat område ska prövas enligt Miljöbalken, se informationsrutan på nästa sida. Ansvaret för att pröva strandskyddsdispanser delas med länsstyrelsen, som har möjlighet att överpröva kommunens beslut.

Strandskydd

Österåkers kommun består av ett stort kustområde och strandskydd gäller generellt i hela detta område, om det inte har upphävts i planbestämmelser. Strandskydd gäller från strandlinjen och 100 meter ut i vattnet samt 100 meter upp på land. I utvalda områden som bedömts ha stort värde för allmänhetens tillgänglighet har skyddet förlängts upp till 300 meter från strandlinjen. Vilka områden som är berörda av utökat strandskydd har beslutats av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syften är att upprätthålla allemansrättslig tillgänglighet i strand området och att skydda växt- och djurlivet där. Enligt 7:13§ miljöbalken är meningen att varaktigt upprätthålla dessa värden och även områden som inte frekventeras av friluftslivet, eller har stora biologiska värden ska skyddas, då dessa i framtiden kan få ett större värde för strandskyddets syften. Inom strandskyddat område är det förbjudet enligt 7:15§ miljöbalken att uppföra byggnader och anläggningar som påverkar möjligheterna för allmänheten att röra sig fritt samt att utföra åtgärder som innebär en väsentlig förändring av livsvillkoren för växter och djur. För att få göra något av detta, krävs godkännande av en ansökan om strandskyddsdispens hos kommunens byggnadsnämnd. Inom strandskyddat område är det förbjudet enligt 7:15§ miljöbalken att uppföra byggnader. Det är även förbjudet att uppföra anläggningar som påverkar möjligheterna för allmänheten att röra sig fritt samt att utföra åtgärder som innebär en väsentlig förändring av livsvillkoren för växter och djur. För att få göra något av detta, krävs godkännande av en ansökan om strandskyddsdispens hos kommunens byggnadsnämnd.

För att kunna få dispens krävs ett särskilt skäl enligt 7:18c § miljöbalken. Om det inte finns ett särskilt skäl kan kommunen inte ge strandskyddsdispens oavsett andra faktorer som liten miljöpåverkan av åtgärden eller att den inte har effekt på allemansrättslig tillgänglighet. Vad som är ett särskilt skäl definieras förutom av miljöbalken, av juridisk praxis. Även om det finns ett särskilt skäl är det inte givet att strandskyddsdispens kan ges då åtgärden inte heller får strida mot strandskyddets syften.

Bottenflora i Österåkers skärgård. Foto Ekologigruppen

Planeringsriktlinjer

Vårda och tillgängliggör kusten och skärgårdens kulturmiljöer. 🏰 🏠 🌊

Kulturmiljöerna längs kusten och i skärgården ska göras mer tillgängliga genom till exempel skötsel, information och utveckling av rekreativa stråk i kulturmiljö. Vid planläggning ska hänsyn tas till landskapets karaktär och historia.

Bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i kust och skärgården. 🏰 🏠 🌊

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska bevaras. Ändringar på sådana byggnader får inte förvanska byggnaden eller miljön byggnaden befinner sig i.

Beakta landskapsbilden i planeringen. 🏠 🌊

Vid planläggning längs kusten och i skärgården ska en landskapsanalys och kulturmiljöanalys göras. Landskapsbilden ska beaktas från både land och vatten.

Ta hänsyn till bebyggelsen inom gamla skärgårdsbyar. 🏠 🌊

Kulturhistoriskt värdefulla skärgårdsbyar ska bevaras. Karaktäristiskt för äldre skärgårdsbyar är bland annat en samlad bebyggelse med oregelbunden struktur. Byarna placerades ofta invid ett skyddat hamnläge med ett omgivande småbrutet odlingslandskap.

Vid planering som påverkar marina kulturmiljöer och fornlämningar på land ska hänsyn till dessa tas. 🏠 🌊

Fornlämningar under vattenytan är skyddade. Många av dessa lämningar utgörs av förlista fartyg. Vid

planering av exempelvis nya kabeldragningar under vattnet och muddringsarbeten ska hänsyn till de marina kulturmiljöerna tas. Vid planering ska även hänsyn tas till fornlämningar på land.

Stor hänsyn ska tas till kulturpräglade naturmiljöer med åker-, ängs- och betesmark.

Förutom kulturarvets uttryck i landskapet finns också ett biologiskt kulturarv kopplat till dessa miljöer där den historiska skötseln av landskapet har genererat en rik biologisk mångfald. Dessa kulturpräglade naturmiljöer är dessutom karaktäristiska för kust- och skärgårdslandskapet varför stor hänsyn ska tas till dem.

Främja jordbruksverksamhet som håller markerna öppna genom bete och odling.

Det småskaliga kulturlandskapet, med omväxlande åkrar, ängs- och hagmarker och ädellövskogar, hotas ofta av igenväxning. Utvecklingen riskerar att utarma kultur- och naturvärden som är karaktäristiska för kust- och skärgård, liksom möjligheterna till naturturism och friluftsliv i kommunen. Kommunen ska i den mån det är möjligt stötta initiativ som syftar till att hålla kusten och skärgårdens kulturlandskap öppna.

Bevara ytterskärgårdens känsliga naturmiljö och djurliv.

Den känsliga miljön i ytterskärgården ska i huvudsak lämnas orörd, med ett skonsamt nyttjande för besöksnäring och marint friluftsliv. Exploatering av ytterskärgården ska undvikas.

Värna sprickdalslandskapet med bibehållna långsträckta dalgångar och impediment.

Åtgärder som påverkar dalgångarnas agrara prägel och som bryter dess långsträckta karaktär ska undvikas. Dalgångarnas karaktär ska värnas genom att ny bebyggelse anpassas i skala och placering.

Ta hänsyn till ekosystemtjänster både på land och i vatten.

Kommunen ska bidra med kunskap om, samt vidmakthålla och utveckla, viktiga ekosystemtjänster, genom att på översiktlig eller områdesnivå analysera tillgången till, och behovet av, olika tjänster. Vid utveckling ska hänsyn till ekosystemtjänster tas genom att tillhandahålla och värna om ytor för till exempel dagvattenrening, översvämningshantering, biologisk mångfald, livsmedelsproduktion och kulturella upplevelser. Kommunen ska bidra med kunskap om vilka ekosystemtjänster som finns och hur vi kan tillvarata dem. Kommunen ska arbeta strategiskt för att vidmakthålla och utveckla viktiga ekosystemtjänster, genom att på översiktlig eller områdesnivå analysera tillgången till och behovet av olika tjänster. Vid bebyggelseutveckling ska hänsyn till ekosystemtjänster tas.

Planera med hänsyn till biologisk mångfald och ekologiska spridningssamband.

Genom att öka kunskapen om, och identifiera höga naturvärden och värdefulla naturmiljöer och dess spridningssamband stärks inte bara kommunens ekologiska hållbarhet och resiliens, utan också vår identitet, attraktivitet och förekomsten av ekosystemtjänster.

Värna vattenområden med höga biologiska värden.

Vid exploatering ska hänsyn tas till områden med höga biologiska värden. Utveckla områdena med skötsel och tillsyn, för att skapa förutsättningar för vistelse i dessa områden. Grunda, oexploaterade, skyddade vikar är en viktig miljö för rekrytering av fisk i kustområdet. Miljöerna behöver ses i sin helhet och skyddas även utöver strandskyddet.

Vandringshinder för fisk ska åtgärdas och nya hinder ska inte anläggas.

Åtgärder i vattendrag ska utformas så att de inte skapar ett vandringshinder. Innan nya konstruktioner i vattendrag anläggs, till exempel vägtrummor, ska påverkan på djurs rörelse alltid kartläggas med hjälp av ekologisk expertis. Befintliga vandringshinder ska åtgärdas.

Kompensationsåtgärder för ingrepp i värdefulla natur- och vattenmiljöer.

Att bevara värdefulla natur- och vattenmiljöer och deras ekosystemtjänster ska alltid vara första alternativet. När ingrepp i värdefulla vattenmiljöer ändå sker, ska kompensationsåtgärder utföras. Åtgärderna varierar utifrån de värden som påverkas. I största möjliga mån ska dessa utföras i samma område som ingreppet.

Samarbeta med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten.

Kommunen ska samverka med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten. Kommunen ska vid behov delta i projekt och bidra med expertis.

Värna vattenkvaliteten för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Vid planering och exploatering ska hänsyn tas till möjligheten att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för vatten med hänsyn till vattenförekomsternas status, genom bland annat en hållbar dagvattenhantering i linje med kommunens översiktsplan och dagvattenstrategi. Hur vattenförekomsterna påverkas av exploatering ska alltid utredas och om det finns risk att miljö kvalitetsnormerna överskrids ska förebyggande åtgärder vidtas. Utveckling som sker i angränsning till grundvattenförekomster, får endast marginellt påverka grundvattnets kvantitet eller kvalitet så att varken kemisk eller kvantitativ status försämras. Vid beslut om exploatering eller verksamheter som påverkar en vattenförekomst som berör flera kommuner ska samråd ske mellan kommunerna.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Ta hänsyn till fornlämningar vid planläggning.
- Värna särskilt värdefulla områden för naturvården.
- Gör hållbara avvägningar mellan jordbruksmark och väsentligt samhällsintresse.
- Värna grunda skyddade vikar med mycket växtlighet.
- Dagvattenhanteringen ska vara hållbar och dagvatten ska ses som en resurs.

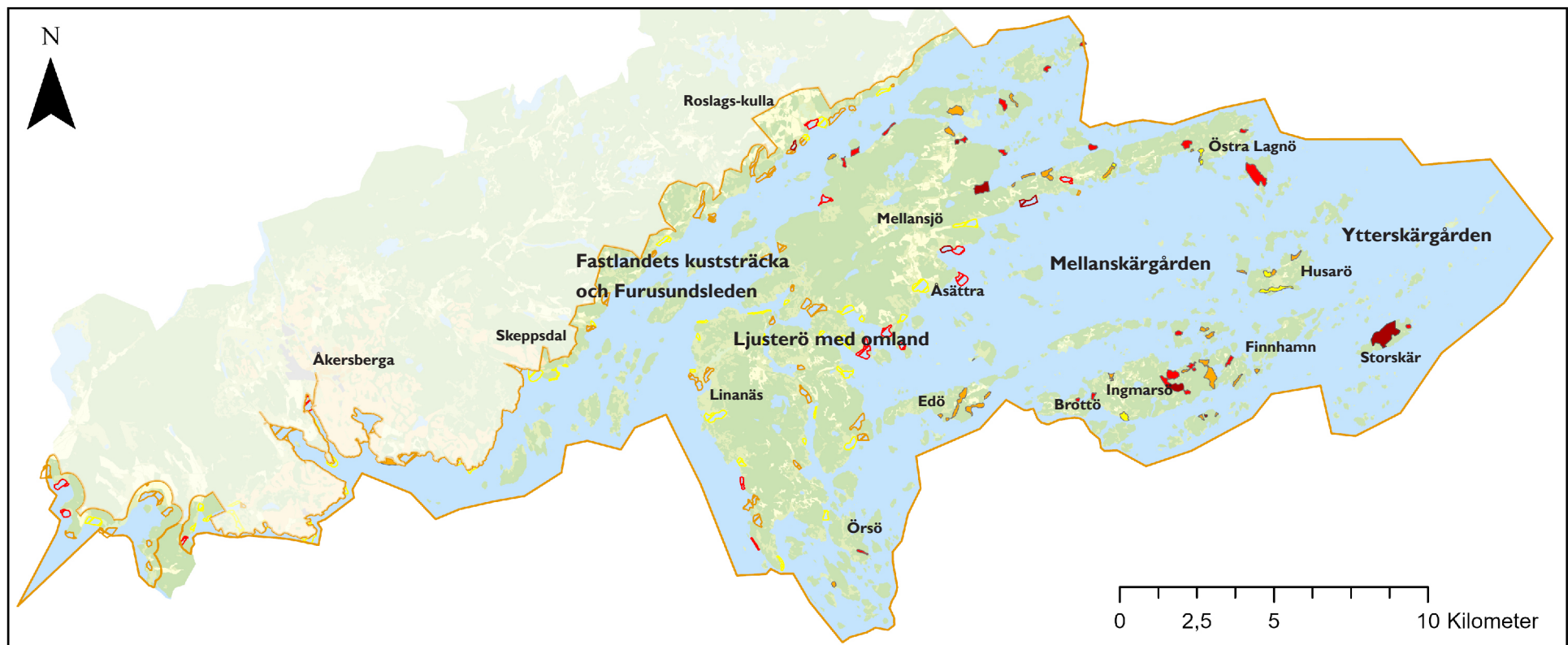
Naturvärdesinventering i Österåkers skärgård. Foto Ekologigruppen

Intressekarta vattenmiljö

Kartan för vattenmiljö visar nuläge samt var i kommunens vatten det finns naturvärden. I naturvärdesinventeringarna för kustvatten framgår vilka naturvärden som avses. Värderingarna är gjorda 2008-2009 i samband med framtagandet av kommunens underlagsrapporter till Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun. Uppdatering och tillägg till materialet gjordes 2019-2021 i samband med arbetet med det tematiska tillägget. Skrafferade ytor för naturvärden i kartan är preliminära bedömningar.

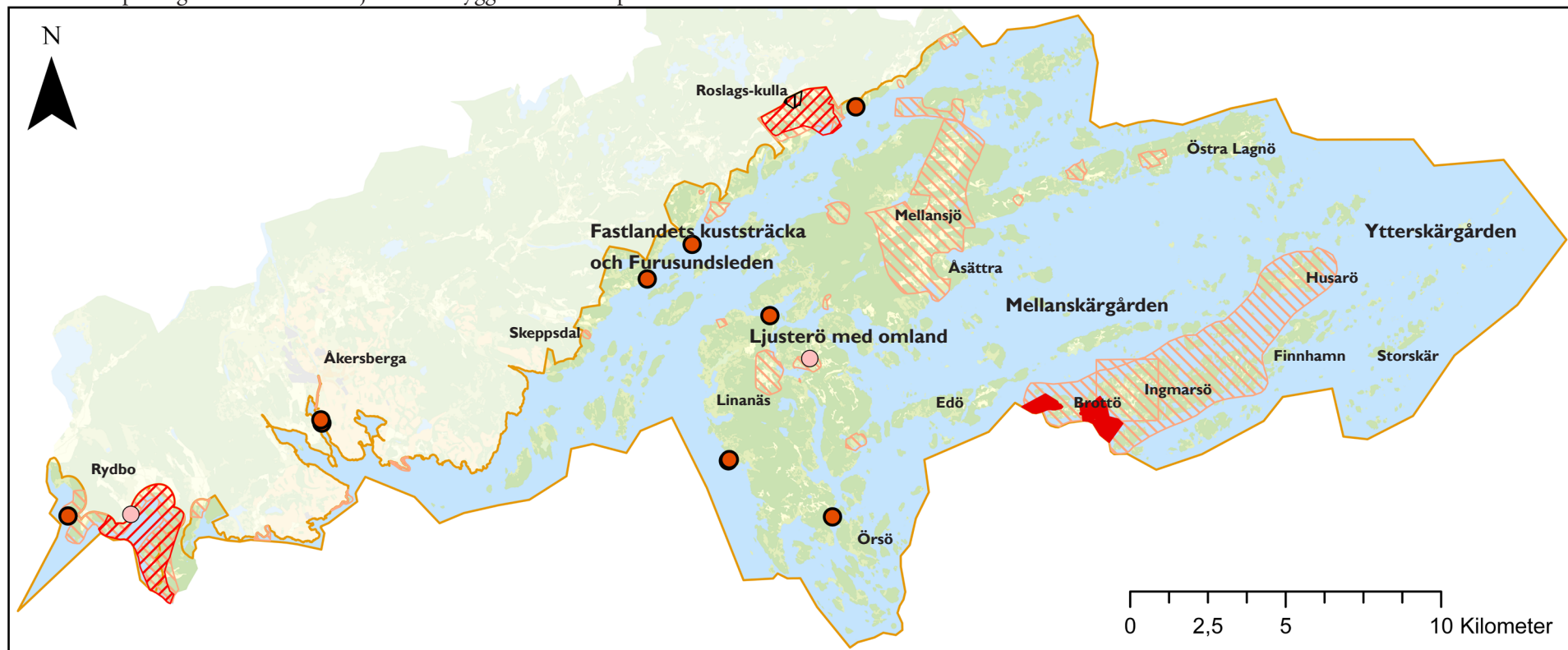
- Avgränsning Kust & Skärgård
- Naturvärdesinventering, kustvatten, SIS standard
- Högsta naturvärde - naturvärdesklass 1
- Høgt naturvärde - naturvärdesklass 2
- Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
- Visst naturvärde - naturvärdesklass 4

Intressekarta kulturmiljö

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till kulturmiljön bör tas. Kartan redogör för riksintressen för kulturmiljövården samt kommunala kulturmiljöintressen som till exempel Ingmarsö. Marina miljöer samt byggnadsminnen pekats ut i kartan.

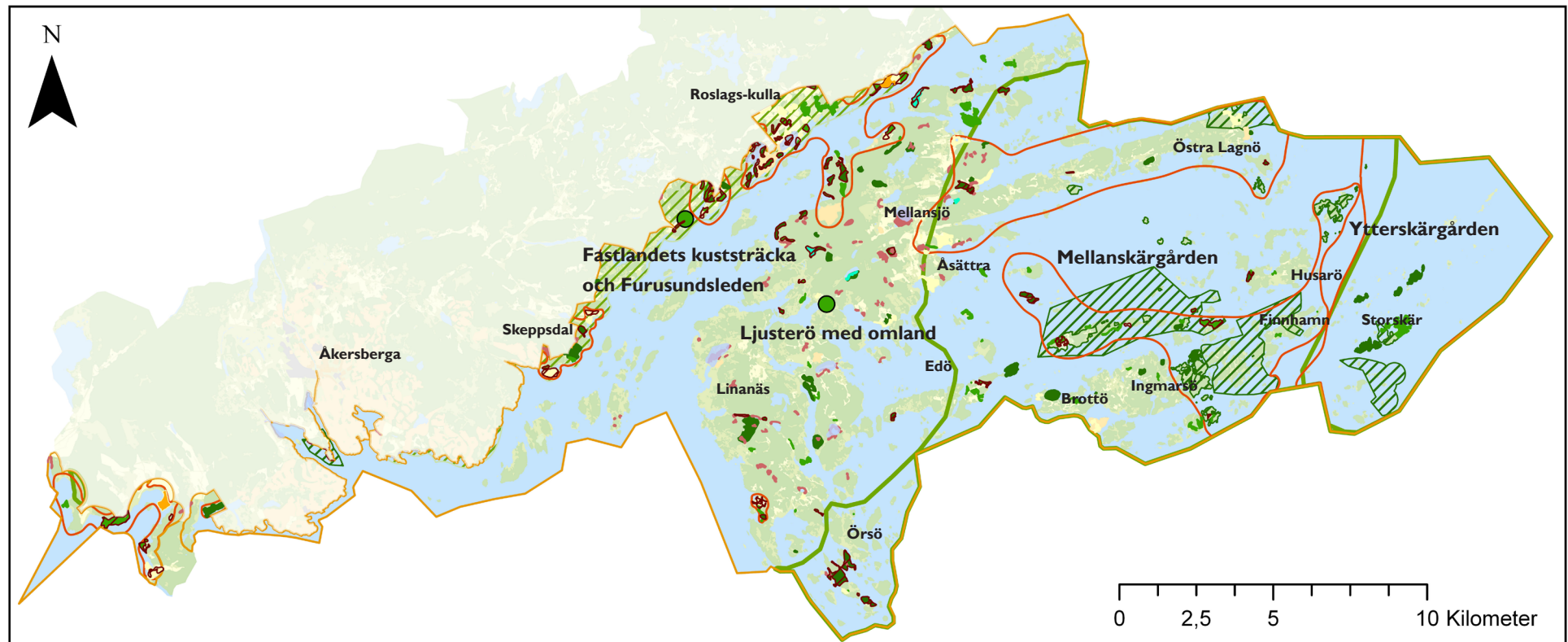

Avgränsning Kust & Skärgård	Landskapsbild
Riksintresse för kulturmiljövården	Byggnadsminne
Kulturmiljö enligt "I Roslagen" (1998)	Marin kulturmiljö
Kulturresevat	

Intressekarta naturmiljö

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till naturmiljön bör tas. Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) är områden där särskild hänsyn till miljön ska tas. Vid planläggning ska förekomsten av ESKO alltid, enligt MKB-förordningen, beaktas inom miljökonsekvensbeskrivningar.

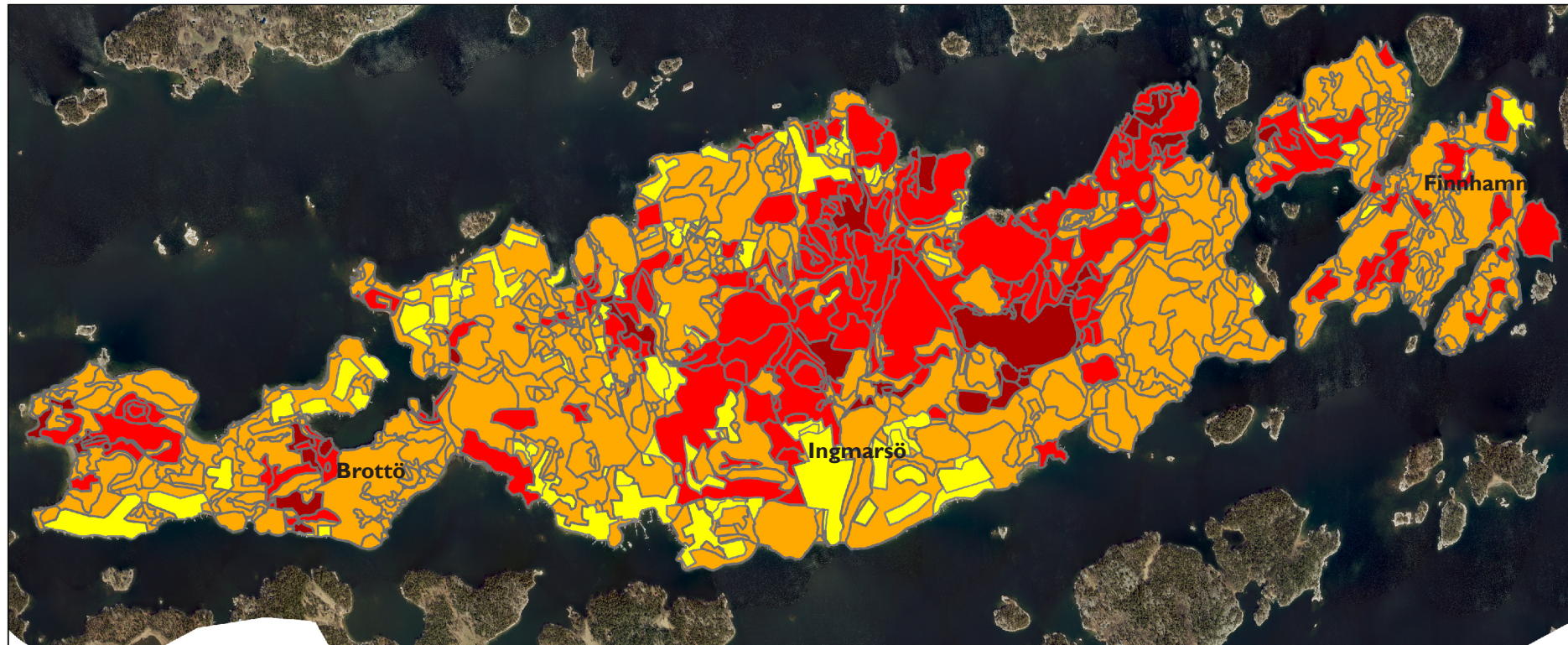
Avgränsning Kust & Skärgård	Ädellövskog	Natura 2000-område	Sumpskog	Ängs- och hagmark
Riksintresse naturvård	Gammal skog (över 100 år)	Biotopskydd	Barrskog	Ängs- och betesmark (Länstyrelsen)
ESKO landområde	Naturreservat	Värdefull våtmark	Lövskog	Naturminne

Naturvärdesinventering Ingmarsö

Naturvärdesinventeringen visar värdefulla områden för biologisk mångfald eller artförekomster på Österåkers kommuns kärnö Ingmarsö med omland.

Naturvärdesinventering Ingmarsö, SIS standard

- Högsta naturvärde - naturvärdesklass 1
- Högt naturvärde - naturvärdesklass 2
- Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
- Visst naturvärde - naturvärdesklass 4

Biotopkartering Ingmarsö

Biotopkarteringen visar värdefulla naturmiljöer på Österåkers kommuns kärnö Ingmarsö med omland.

MARKTÄCKETYP

- GRUS-SANDSTRAND
- JORDBRUKSMARK
- BEBYGGD MARK 50-80% VEGETATION
- GAMMAL TOMTMARK KULTURHISTORISK VEGETATION
- ÅDELLÖVSKOG
- ÖVRIG LÖVSKOG
- BLANDSKOG

- BARRSKOG ÖVRIG
- HÄLLMARKSTALLSKOG
- FUKTLÖVSKOG, ÖPPNA OCH TRÄDBEVÄXTA KÄRR
- FRISK GRÄSMARK 20-50% BUSK- TRÄDTÄCKNING
- FRISK GRÄSMARK <20% BUSK- O TRÄDTÄCKNING
- FUKT GRÄSM.
- HÄLLMARK
- ODLINGSMARK

- TORR GRÄSMARK 20-50% BUSK- TRÄDTÄCKNING
- TORR GRÄSMARK <20% BUSK- OCH TRÄDTÄCKNING
- STRANDÄNG
- VASS
- VATTENDRAG/DIKE
- VATTENYTA MED FLYTBLADSVEGETATION
- VATTENYTA MED VASS M FL HÖGRE VATTENVÄXTER
- ÖPPEN VATTENYTA

Teknisk försörjning

I detta avsnitt beskrivs teknisk försörjning som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Dricksvattenförsörjning

Dricksvatten är en viktig förutsättning för att till skapa en levande kust och skärgård. Delar av fastlandets kust och skärgården har idag tillgång till kommunens allmänna VA-nät och utredning om fortsatt utbyggnad beskrivs i kommunens översiktsplan och VA-plan. I Stockholms län är det en liten andel av befolkningen som har enskild vattenförsörjning i form av egna borrade brunnar eller gemensamhetsanläggningar. Av de som har enskild vattenförsörjning finns flertalet i länets kust- och skärgårdsområden. I Österåkers kommun finns det uppskattningsvis cirka 5000 enskilda vattentäkter.

Längs kusten och skärgården finns det problem med vattenbrist, vattenkvalitet och saltvatteninträngning i enskilda vattentäkter. På grund av berggrundens naturliga kemiska sammansättning, förekommer i vissa fall höga halter av framförallt radon, uran, bly och arsenik i enskilda brunnar, som innebär att vattnet bedöms som otjänligt och behöver åtgärdas.

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det tre områden som har vattenskydd, Linanäs, Lillnäs och Roslags-Kulla. Vid planering ska hänsyn tas till de föreskrifter som finns för vattenskyddsområdena.

Avfall- och avloppshantering

Förutsättningarna för insamling och transport av avfall skiljer sig åt mellan olika kommuner. Skärgårdsbebyggelsens lantliga karaktär med en infrastruktur som består av små enskilda bryggor, mindre grusvägar och ofta enbart en stig som leder fram till fastigheterna, innebär en utmaning för renhållarna att hämta hushållsavfall vid varje fastighet. Liknande förutsättningar återfinns för stora delar av fastlandets kuststräcka. En välfungerande och miljövänlig avfallshantering med tryggt system för insamling och transport där renhållarnas arbetsmiljö, samt brukarnas tillgänglighet för att slänga och sortera sitt avfall är viktiga aspekter i att skapa en hållbar utveckling av kust och skärgård.

Längs kusten och i skärgården finns flera återvinningsstationer för material som omfattas av producentansvaret. I skärgården nyttjas idag en flytande återvinningscentral som möjliggör insamling av grov-, el- och farligt avfall från hushållen. Fastlandets kuststräcka har nära till kommunens återvinningscentral Brännbacken. Centralt på Ingmarsö skapas en mindre återvinningscentral för flera fraktioner.

Till följd av nya förordningar för tidningar och förpackningar ska producenterna av dessa erbjuda hämtning av avfallet bostadsnära. Detta innebär att ett insamlingssystem kommer att upprättas även längs kusten och i skärgården. Enligt förordningen ska fastighetsägarna underlätta hämtningen av detta avfall, vilket innebär att det ska vara möjligt att ta sig fram till platserna där producenterna kan hämta materialet på ett godtagbart vis. Förordningen har även ändrats gällande matavfall, där fastighetsnära insamling ska erbjudas. Ny lagstiftning i miljöbalken medför även att bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet klassas som avfall som kommunen ansvarar för. Detta medför att kommunen ska säkerställa att hämtningen kan ske av dessa avfallslag på ett hållbart och långsiktigt sätt.

Sopmajan är till för det rörliga friluftslivets behov av avfallshantering vid utflykter och fritidsaktiviteter. Tanken är att vid friluftsliv tas skräpet med tillbaka eller till en plats där skräpet kan slängas. Fler sopmajor kan tillkomma, men på flera platser har dock

dessa fått stängas då de istället fylls med hushållsso-
por, som ska slängas i egen soptunna.

Längs fastlandets kuststräcka och i skärgården finns
många enskilda avlopp som behöver tömmas på slam.
I skärgården görs detta antingen direkt från en båt
när så är möjligt eller från ett terränggående töm-
ningsfordon som körs i land från båten. I många fall
krävs att tömningspersonal drar slangar långa sträckor
för att komma åt att tömma avloppen.

Trots korrekt hantering av enskilt avlopp kan mäng-
den av dem orsaka stor påverkan på recipienter, sjöar
eller vattendrag. Vid utveckling är det viktigt att ta
hänsyn till markens geologiska förutsättningar att
rena avloppsvatten och vattenrecipienternas tålighet i
relation till utbyggnad av fler enskilda avlopp.

Delar av fastlandets kust och skärgården har idag
tillgång till kommunens allmänna VA-nät och utred-
ning om fortsatt utbyggnad beskrivs i kommunens
översiktsplan och VA-plan.

Latrintömning för fritidsbåtar

För fritidsbåtar finns det ett 10-tal platser i kom-
munen där latrin kan tömmas. Från och med 2015
är det förbjudet att släppa ut toalettavfall från
fritidsbåtar i hav, sjöar och vattendrag. Toalettavfall
som sprids i naturen påverkar miljön negativt bland
annat genom att påverka halterna av näringsämnen i

vattnet. En välfungerade och tillgänglig struktur för
hanteringen av latrintömning från båtar bidrar till en
bättre närmiljö i kust och skärgården samt bidrar till
att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan nås.

Fiber

Det digitala samhället har behov av en mer utbyggd
och trygg fiberinfrastruktur. Sverige har som mål
att hela landet bör ha tillgång till infrastruktur som
medger snabbt bredband, stabila mobila tjänster
som stödjer digitalisering. I Österåker finns bland
annat Österåkers stadsnät, ÖSAB, som arbetar för ett
utbyggt fibernät. Idag är större delar av Österåkers
kommun utbyggt med fiber, däribland mellan- och
ytterskärgården samt delar av Ljusterö och fastlandets
kuststräcka.

Tillgång till fiberinfrastruktur är en viktig förutsätt-
ning för att människor ska kunna leva, bo och verka
längs fastlandets kust och i skärgården. Inom skolan
kan en trygg och säker infrastruktur för fiber inne-
bära ökad möjlighet för utbildning och för företag en
större möjlighet för utveckling och expansion.

Elförsörjning

Trygg och säker elförsörjning längs fastlandets kust
och i skärgården är en viktig förutsättning för en
vidare utveckling av området, för privatpersoner och
verksamheter. Stormar och hårt väder har visat på

känsligheten i elförsörjningen. Genom att gräva ner
elkablar och isolera luftledningarna pågår ett arbete med
att vädssäkra elförsörjningen. Leveranssäkerheten
och kapaciteten har även höjts genom insatser och
planerade insatser gällande transformatorstationer, på
södra och norra Ljusterö och längs fastlandets kust.

I skärgården finns två större vindkraftverk, vid etable-
ring av fler vindkraft ska riktlinjerna i kommunens
vindkraftutredning från 2009 följas.

En god elförsörjning är en förutsättning för en
hållbar utveckling, med bland annat laddningsmöj-
ligheter för bilar och båtar som drivs med el.

Vindkraftverk på Ljusterö.

Planeringsriktlinjer

Verka för ett väl utbyggt fibernät längs fastlandets kust och i skärgården.

Kommunen ska verka för ett utbyggt fibernät inom det tematiska tilläggets avgränsning.

Samordna utbyggnad av fibernätverk.

Vid utbyggnad av annan infrastruktur i kust och skärgården, som vägar, energisystem, vatten och avlopp ska möjligheten för bredband möjliggöras.

Säkra dricksvattenförsörjning vid nyexploatering.

Ny bebyggelse längs fastlandets kust och i skärgården ska anpassas till tillgången och kvaliteten på dricksvatten. I övrigt ska exploatering begränsas på platser där tillgången på dricksvatten inte är tillräcklig eller där det inte går att säkra.

Säkra dricksvattenförsörjning.

Kommunen ska vidare säkerställa att det finns erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som

försörjer fler än 50 hushåll eller där vattentäktens uttag är mer än 10m³/dygn.

Tillgodose behovet av tillgängliga platser för avfallshantering vid utveckling.

Gemensamma platser för insamling av avfall ska planeras lättillgängliga för alla människor längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. Platserna ska vara strategiskt utvalda och lämpliga utifrån den infrastruktur som behövs för att hantera avfallshämtningen från både land och vatten.

Skapa förutsättningar för det rörliga friluftslivet på land och vatten att hantera sitt avfall.

Förutsättningar ska finnas och utvecklas för det rörliga friluftslivet att hantera sitt avfall hållbart, däribland båtlivets tillgång till en säker och tillgänglig latrintömning.

Verka för att minska avfallsmängderna och öka andel återvunnet material.

Genom information och tillgängliga lösningar ska kommunen verka för minskade avfallsmängder. Genom välplanerade och väl sorterade återvinningslösningar kan ett cirkulärt kretslopp skapas.

Främja en etablering och utbyggnad av förnybara energikällor.

Verka för etablering och utbyggnad förnybara energikällor som våg-, vind-, vatten- och solkraft med hänsyn till kust och skärgårdens natur- och kulturvärden.

Verka för en hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården.

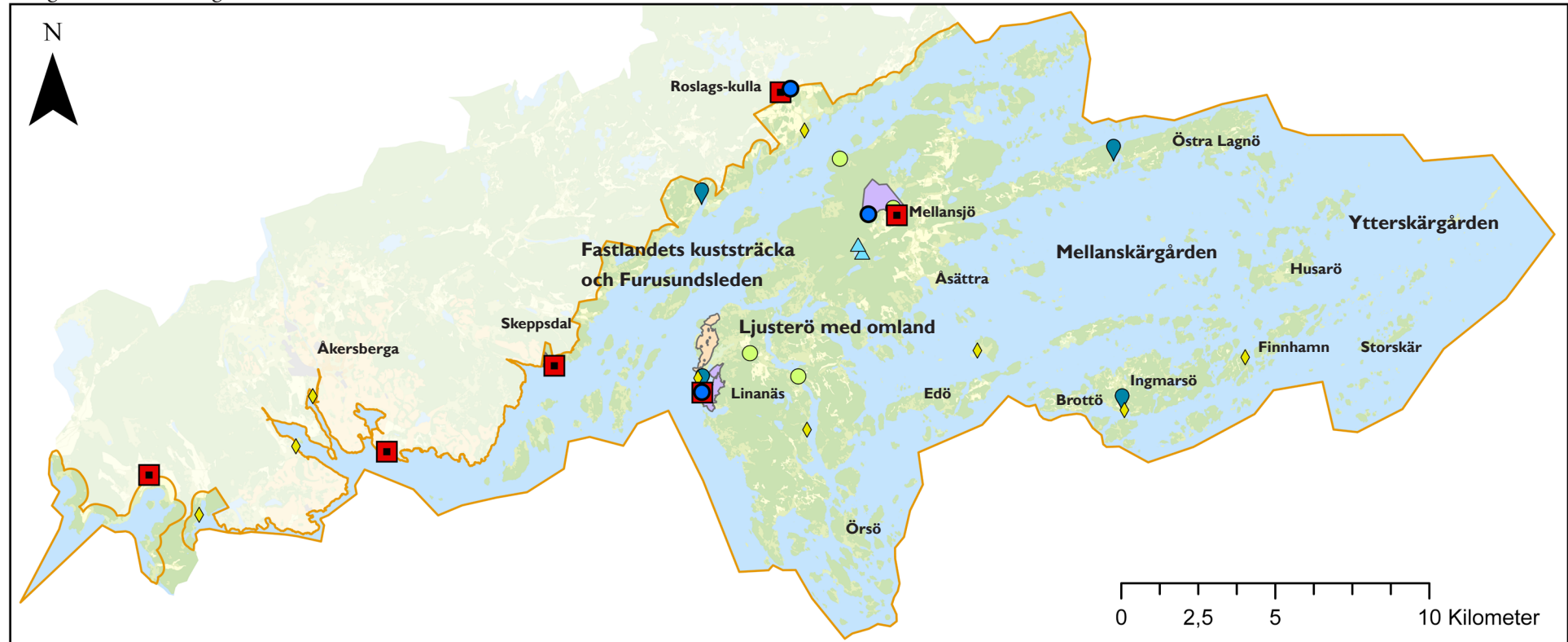
Verka för hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården samt arbeta i linje med kommunens VA-plan gällande utveckling av kommunalt VA i utpekade delar av fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Utbyggnad av VA-områden ska utgå från VA-planens utredningsplan
- Främja hållbara VA-lösningar utanför VA-verksamhetsområden
- Långsiktig vattenförsörjning ska säkras
- Dagvattenhanteringen ska vara hållbar och dagvatten ska ses som en resurs
- Ställ om kommunens energianvändning till förnybar energi
- Planera och möjliggör utbyggnad av tekniska anläggningar utifrån behov
- Verka för ett utbyggt fjärrvärmenät
- Möjliggör en säker avfallshantering

Intressekarta teknisk försörjning

Kartan visar nuläge samt var i kommunen särskild hänsyn till den tekniska försörjningen bör tas. Kartan redogör för den tekniska infrastrukturen i skärgården med större reningsverk, återvinningsstationer, vindkraftverk med mera.

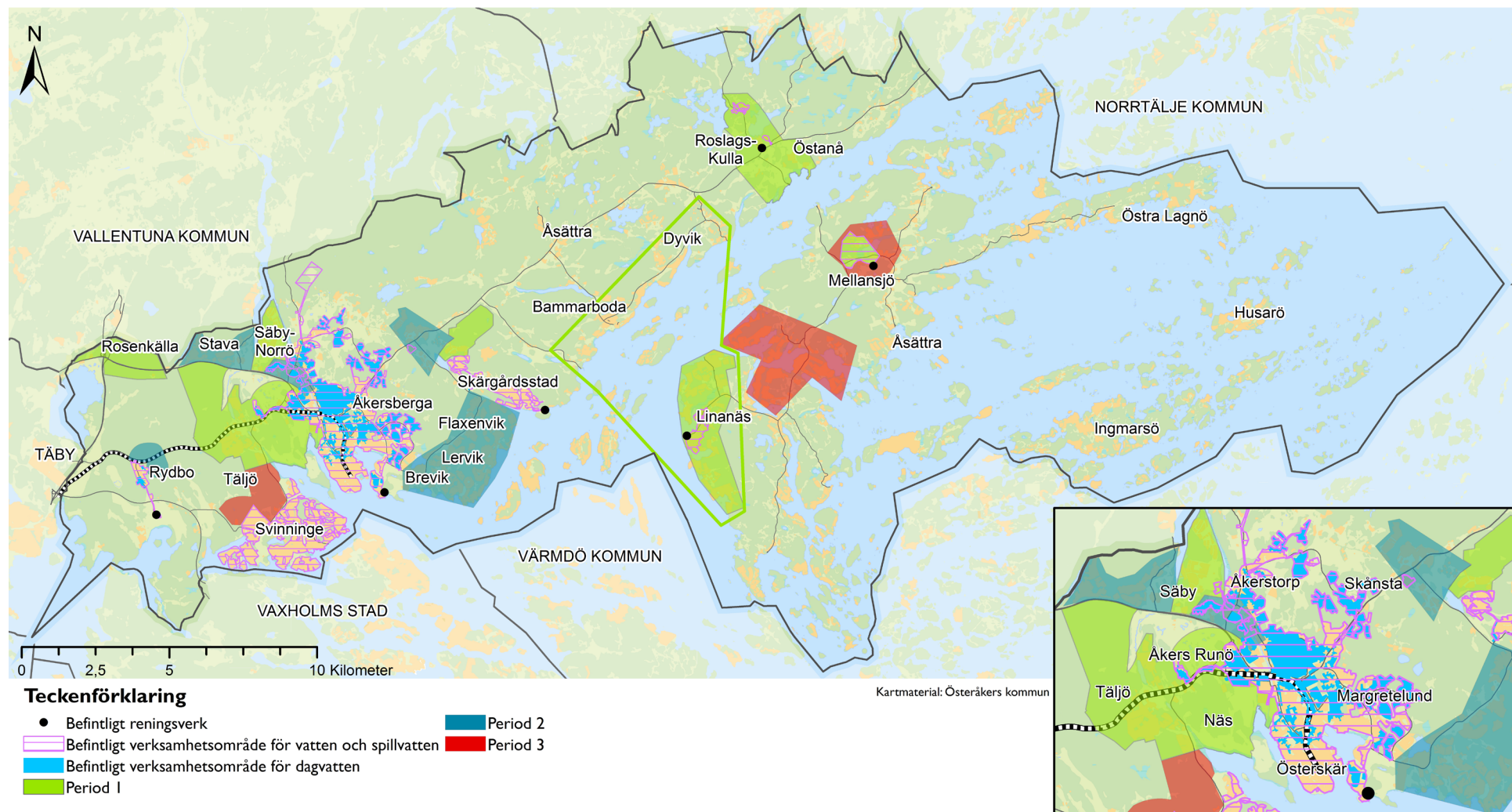

Avgränsning Kust & Skärgård	Tappställen för dricksvatten
Befintliga verksamhetsområden för vatten	Sugstörningsstationer för fritidsbåtar
Grundvattenförekomst	Sjömack
Befintliga reningsverk	FTI återvinningsstationer
Vindkraftverk	

Översiktsplanens karta över utredningsområden för kommunalt VA

Kartan visar översiktsplanens karta över hela kommunen gällande utredning för kommunalt VA. Utredning av kommunalt VA är indelad i tre tidsperioder, period 1, 2 och 3. Ytterligare information går att få i VA-planen samt i kommunens översiktsplan.

Klimat, hälsa, risk och sårbarhet

I detta avsnitt beskrivs klimat, hälsa, risk och säkerhet som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Höjda havsnivåer

Genom sin geografiska placering utgör kustlandet och skärgården sårbara områden för klimatförändringar i och med bland annat höjda havsnivåer. Den klimat- och sårbarhetsanalys för Österåker som togs fram 2015-2016 samt klimatanpassningsplanen från 2018, visar på områden som riskerar att drabbas av stigande vattennivåer av förhöjda havsvattennivåer och ökad skyfallsproblematik.

Längs fastlandets kust och i skärgården pekas två större områden med bebyggelse ut som särskilt känsliga för höjda vattennivåer, Linanäs/Laggarsvik vid Edsviken på Ljusterö samt Östanå på fastlandet. Kopplat till områdena finns det flera specifika punkter eller vägsträckningar som är extra utsatta för höjda vattennivåer, exempelvis färjelägena vid Furusundsleden och Ljusterövägen vid Marum. I klimatanpassningsplanen från 2018 beskrivs problematiken samt förslag på åtgärder för att säkerställa en god och hållbar livsmiljö.

Klimatförändringarna kan mötas på olika sätt, bland annat genom förebyggande åtgärder, skyddsåtgärder, beredskap och återställande åtgärder. Att inom den fysiska planeringen arbeta med mångfunktionella ytor är ett sätt att hantera klimatförändringarna. Utöver åtgärder finns det även olika förhållningssätt till klimatanpassning, vilka kan sammanfattas i tre olika strategier: attack, försvar och reträtt. Med attack menas en planering som direkt möter klimathotet, exempelvis genom vattentålig byggteknik. Försvar omfattar olika typer av skyddsåtgärder som vallar och murar. Reträtt innebär att backa från hotet genom att olämpliga områden lämnas från exploatering och nyttjas istället som rekreation- och grönområden.

Farligt gods och andra riskkällor

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det verksamheter och platser som genererar transporter och hantering av farligt gods. Olyckor med miljöfarliga ämnen kan få konsekvenser för både människor och

miljö, i form av till exempel förorenande vattentäkter och läckage av farliga ämnen i värdefulla naturområden. Hantering av olika typer av riskkällor är en förutsättning för en långsiktig och hållbar utveckling. Vid planering ska risker identifieras så att hänsyn kan tas och nödvändiga riskreducerande åtgärder vidtas.

Buller är ett problem vid de större vägarna på Ljusterö och längs fastlandets kust, samt vid olika typer av särskilda verksamheter såsom vindkraft och färjelägen. Buller från sjötransporter och friluftsliv på vattnet kan också upplevas som en störning.

Markföroreningar

Förorenad mark går att finna längs hela fastlandets kuststräcka och i skärgården, exempelvis vid äldre industrier och verksamheter som till exempel marinor, varv och fritidsbåtshamnar. Med ett förändrat klimat med ökad andel skyfall, översvämningar, skred och erosion som konsekvens finns en ökad risk för spridning av dessa markföroreningar. Markföroreningarna är en viktig fråga för både människors hälsa och miljön samt påverkar möjligheten för utveckling. Linanäs och Laggarsvik pekas ut av Österåkers kommun i klimatanpassningsplanen från 2018 som ett särskilt känsligt område för spridning av markföroreningar i samband med skyfall och översvämningar. Utöver dessa finns fler platser, exempelvis kommunens hamnar, både på fastland och öar, med risk att läcka ytterligare föroreningar vid havsnivåhöjningar eller skyfall.

Risk för ras, skred och erosion

Markförhållandena i Österåkers kust- och skärgårdsområden präglas främst av berg och morän. Områden av lerjordar och annan jordmån förekommer, bland annat vid Östanå, Linanäs och Mellansjö. Vid kraftiga regn och översvämningar kan särskilt lerjordar påverkas vilket ökar risken för ras och skred. Erosion präglar delar av skärgården och fastlandets kuststräcka, främst genom den tunga båttrafiken med

bland annat större färjor genom Furusundsleden. Finkorniga jordarter eroderas snabbare än andra vilket gör att området vid Östanå är särskilt känsligt för den erosion som transportererna i Furusundsleden orsakar. Erosion av stränder påverkar bland annat grunda vikar och fiskars möjlighet till reproduktion.

Ett förändrat klimat innebär ökade risker för ras och skred vilket påverkar möjligheterna att bo, verka och

leva längs fastlandets kust och i skärgården. Genom förändrade egenskaper i marken genom skred och ras och även erosion kan även dricksvattenförsörjningen bli hotad.

Planeringsriktlinjer

Planera för hälsosamma livsmiljöer längs kusten och i skärgården.

Ny bebyggelse ska planeras så att det inte uppstår besvär för människor gällande buller, luft- och vattenföroreningar. Bebyggelse vid vägar för transporter av farligt gods, störande verksamheter samt verksamheter som kan innebära särskilda risker vid olyckor ska planeras på ett sätt som gör att riskerna bedöms acceptabla för samhället.

Verka för minskad påverkan av erosion i Furusundsleden.

Genom samverkan och gemensam målsättning ska stränder och värdefulla naturområden längs Furusundsleden tryggas från vidare erosionskador.

Verka för att klimatsäkra miljöfarliga verksamheter i riskområden för översvämning, ras, skred och erosion.

För verksamheter som ligger vid vattnet eller på platser där det finns risk för översvämning, ras, skred eller erosion ska kommunen i samverkan med berörda aktörer verka för klimatsäkrande åtgärder för att minimera risken för spridning av miljöfarliga ämnen.

Vid ny bebyggelse i översvämningshotade områden ska klimatanpassade åtgärder vidtas.

Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt, bör placeras med en lägsta grundläggningsnivå på minst 2,70 meter över havet (RH2000). Vid

avsteg från detta ska det motiveras med utredningar, karteringar, riskbedömningar och den nya bebyggelsen ska vara utformad för att klara översvämningar och höga vattenflöden.

Vid utveckling ska hänsyn tas till risken för markföroreningar.

Vid utveckling behöver hänsyn tas till hanteringen av markföroreningar och en bedömning görs över risken för markföroreningar innan en exploatering görs. Det gäller särskilt för de områden där risken anses vara hög, exempelvis Linanäs/Laggarsvik.

Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur.

Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad infrastruktur som vid översvämning och skyfall, eller i händelse av annan klimatrelaterad incident, förblir tillgänglig. Kommunen ska arbeta utifrån nationella riktlinjer för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Skapa förutsättningar för en god bebyggd miljö avseende ett förändrat klimat.

Den bebyggda miljön ska bidra till att goda och hälsosamma livsmiljöer skapas. Kommunen ska arbeta kontinuerligt med planering på en såväl översiktlig som mer detaljerad nivå för att risker för människors hälsa och säkerhet hanteras. I samverkan med andra aktörer ska kommunen verka för ökad kunskap och information om klimatanpassning och att såväl ny som befintlig bebyggelse kan säkras.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Planera för att risker som transporter av farligt gods genom bebyggda områden medför ska bli acceptabla
- Vid exploatering av misstänkt förorenade områden ska föroreningar i marken och grundvattnet utredas
- Planera för en resilient kommun
- Ny bebyggelse ska inte försvåra för möjligheten att skydda befintlig
- Vid planläggning ska hänsyn till extrema regn tas

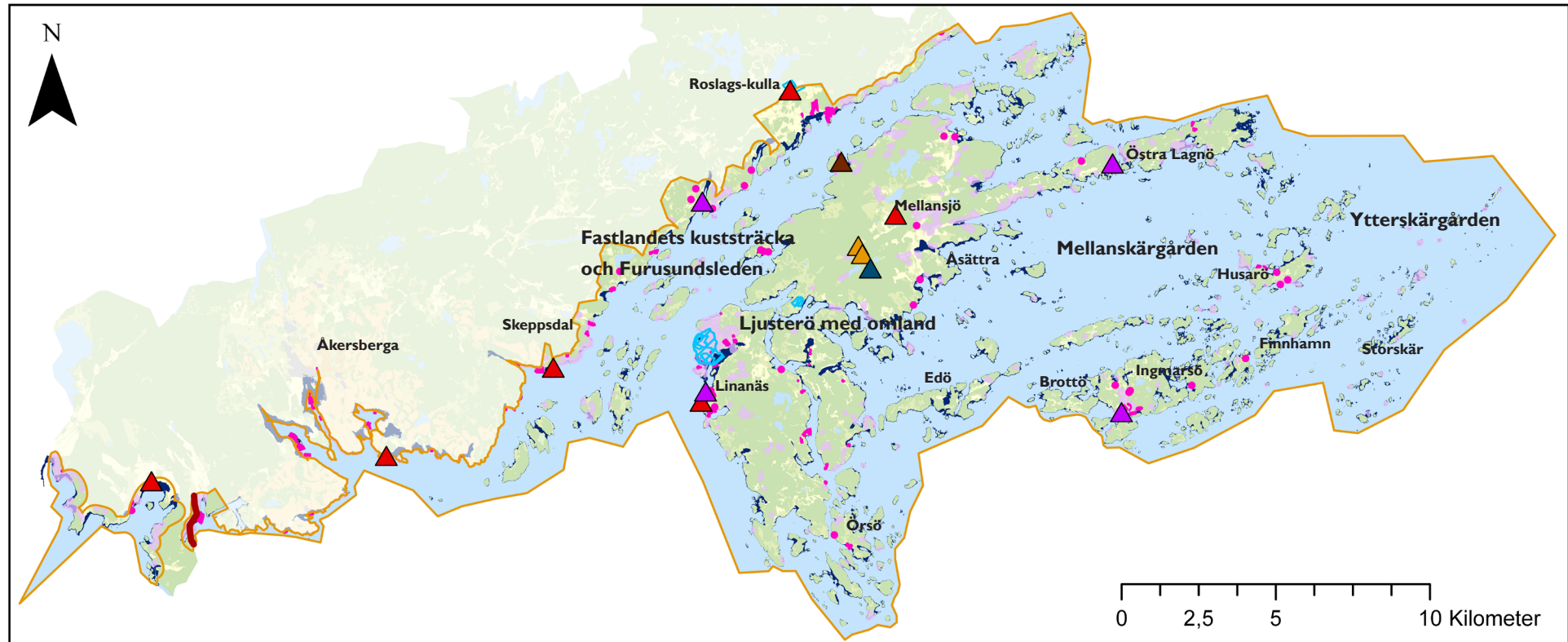

Intressekarta hälsa, risk och sårbarhet

Kartan visar befintliga objekt som medför störst risk i Österåkers kommuns kust och skärgård. Kartan visar även de områden som är geologiskt sårbara på grund av en hög spridningsrisk i grundvattnet, samt vattenskyddsområden och framtida havsvattenstånd.

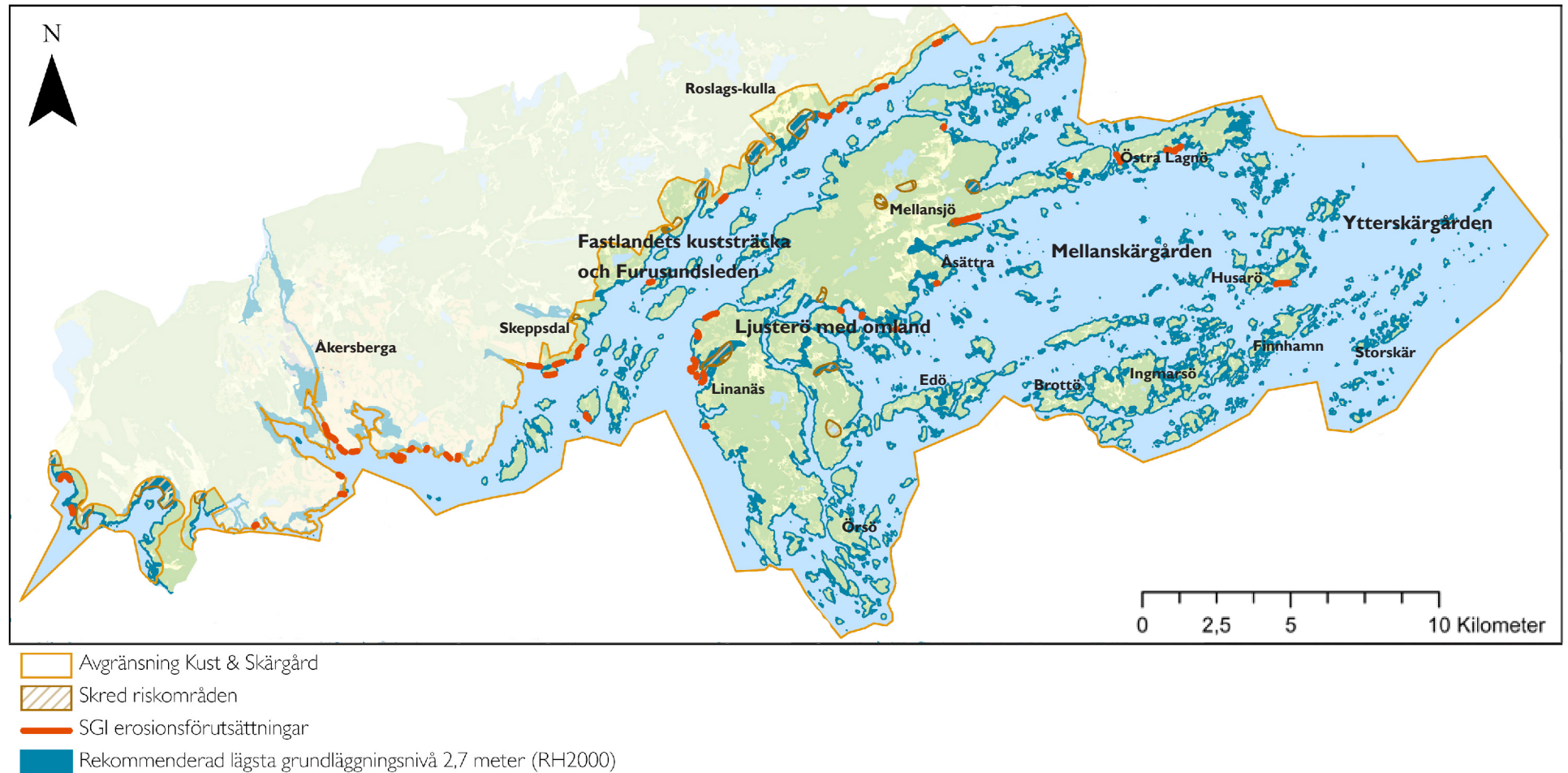

Avgränsning Kust & Skärgård	Riskobjekt
Vattenskydd	Drivmedelsstation
Primär transportled för farligt gods	Reningsverk
Förorenade områden (EBH)	Sjömack
Geologiskt känsliga områden	Upplag
100-års havsvattenstånd år 2100	Vindkraftverk

Intressekarta klimatanpassning

Kartan visar var det finns risk för skred och erosion, samt Länsstyrelsens rekommenderade lägsta grundläggningsnivå med hänsyn till risken för översvämning.

Riksintressen och Natura 2000

Detta avsnitt redovisar riksintressen samt Natura 2000-områden inom det tematiska tilläggets avgränsning samt kommunens ställningstaganden.

Kulturmiljö

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för kulturmiljön, Rydboholm och Roslags-Kulla.

Roslags-Kulla

Ställningstagande

Riksintresset bedöms att påverkas då utveckling föreslås i Roslags-Kulla och Östanå. Kommunen antog 2019 nya ställningstaganden med hänsyn till bland annat riksintresset. Tidigare föreslagen bebyggelse i anslutning till Östanå slott och Lo kvarn är inte längre aktuellt. Det tematiska tillägget bygger på planprogrammet, med tillhörande ställningstaganden, och beskriver att vid fortsatt utveckling ska stor hänsyn tas till befintlig miljö och att ingen påtaglig skada får ske på riksintresset. I samband med planläggning ska ytterligare utredningar göras av kulturmiljön där det upplevs som lämpligt. Riksintresset bedöms inte utsättas av påtaglig skada.

Motivering för riksintresset

Herrgårdslandskap med gårdsanläggningar som speglar olika sidor av 1700-talets herrgårdskultur, både vad gäller gårdarnas storlek och arkitekturutveckling samt Roslags-Kulla sockencentrum med märklig träkyrka från 1706.

Uttryck för riksintresset

Östanå slott dominerar bygden, och den mindre och enklare Mälby herrgård, med huvudbyggnader i nyklassicism respektive karolinsk stil. Barockträdgården vid Östanå sträcker sig ner mot Saltsjön. Ekonomibygnader, Östanå såg med arbetarbostäder och andra byggnader och anläggningar visar på verksamheten vid herrgårdarna. Alléer, gamla vägsträckningar och det av godsdriften präglade kulturlandskapet. Roslags-Kulla kyrka har en arkitekturstil som hör hemma i Finland, med föredetta kommunisterbostad och två äldre skolhus.

Rydboholm

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas av det tematiska tillägget till översiktsplanen då ingen ny utveckling i området förelås.

Motivering för riksintresset

Herrgårdslandskap, med Rydboholms slott och Östra Ryds kyrka, visar levnadsbetingelserna för landets främsta adelssläkter alltsedan medeltidens slutskede.

Uttryck för riksintresset

Rydboholms slott med det fristående Vasatornet från 1400-talet, ett kärntorn med såväl bostads och försvarsfunktioner, och huvudbyggnad som i grunden är från 1500-talet men som fick sitt nuvarande utseende från 1700-talet. Den stora engelska parken med olika monument och små byggnader. Ekonomibygnader och anläggningar som hör ihop med godsets verksamhet, samt det av herrgårdsdriften präglade landskapet med vidsträckta åkrar, alléer, arrendegårdar och torp, flera med enhetlig utformning. Östra Ryds kyrka, som både är sockenkyrka och Rydboholms patronats- och gravkyrka, med till sockencentrumet hörande byggnader som klockarbostad och skola.

Naturmiljö

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för naturmiljön, mellan- och ytterskärgården.

Mellanskärgården

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas i stor utsträckning av det tematiska tilläggets föreslagna utveckling. Det tematiska tillägget lyfter flera planeringsriktlinjer som syftar till att hänsyn ska tas till de värden som utgör riksintresset. Utvecklingen föreslås koncentreras till den lokala knutpunkten Ingmarsö för att skapa underlag för service och handel samt för att värna om den omkringliggande naturen. Vid utveckling av Ingmarsö som lokal knutpunkt och de marina näringarna måste stor hänsyn tas till riksintresset för naturvård i mellanskärgården. Kommunen avser att, i samråd med berörda markägare, arbeta för utökad andel naturskydd i mellanskärgården där det är möjligt. Syftet är att tillgodose intresset, bland annat värdefulla natur- och vattenmiljöer, i form av exempelvis biotopsskydd och naturreservat.

Landskapsform

Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Mellersta skärgården utgör ett typisk sprickdalslandskap med en mångfald av stora och små öar åtskilda av sund och fjärdar. Det mosaikartade landskapet

rymmer ett stort antal olika naturtyper. Särskilt värdefulla är stränder, grunda vattenområden, våtmarker, ädellövlundar, äldre barrskogsbestånd och naturbetesmarker som torrängar, kalkfuktängar och strandängar.

Växt- och djurlivet är rikt. På skären och utmed stränderna häckar rikligt med kustfågel. Öar i västra delen av Gälnan är viktiga häckningsplatser, även barrskogsområden utgör sådana platser. Grunda vattenområden är viktiga produktionsområden för många djur.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphört ängsbruk/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark och exploatering genom bebyggelse och anläggningar, med mer.

Områdets huvuddrag

I mellersta skärgården är landskapet mosaikartat och splittrat med en mängd stora och små öar. Hällmarktallskog och barrblandskog blandas ofta med lövpartier och inägomarker.

Särskild skyddsvärd del av mellanskärgården omfattar bland annat Ingmarsö, Östra Lagnö med omgivande

öar, däribland Fambakarna. Åsättrafladen, Gärdsvik och Norsviken på Ljusterö.

Ytterskärgården

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas då ingen utveckling föreslås i ytterskärgården.

Landskapsform

Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Stockholms skärgård utgör ett världsunikt landskap med utomordentligt stora värden. Skärgårdslandskapet omfattar många öar och präglas av vackert slipade granit-/gnejsklippor, en sparsam men intressant växtlighet, ett rikt fågelliv samt värdefulla brackvattenmiljöer. Skärgårdsområdet är en övergångszon till högre salthalt söderut och utgör nordligast utbredningsområde för ett antal marina arter.

Variation av exponering och hydrografi inom området ger stor variation i artförekomst och sammansättning. Genom områdets orördhet och vidsträckta areal utgör det ett viktigt referensområde. Utskärgården bär spår av gammal kulturpåverkan. Området har utomordentligt stora värden och är intensivt utnyttjat av det båtburna friluftslivet.

Fågellivet präglas av dykänder och måsfåglar. Skärgården utgör landets starkaste fästen för havsörn.

Områdets huvudrag

Stockholms skärgård med dess drygt 30 000 öar, kobbar och skär, uppvisar stora variationer i till exempel geologi och klimat, vilket ger en mycket mångformad natur. Kalskärszonen är iögonfallande i ytterskärgården. De större öarnas inre områden upptas mest av lågväxande mattor av enbuskar eller rishedar. På heden finner man typiska myrväxter. På de yttersta skären ger lavarna liv åt landskapet och i bergssprickorna växer baldersbrå, styvmorsviol, gul fetknop, kärleksört och gräslök.

Djurlivets sammansättning skiljer sig inte så mycket från skärgården i övrigt. Generellt minskar antalet djurarter ju längre ut mot kalskären man kommer men antalet individer inom arten kan vara högt. Gråsäl lever i ytterskärgården samt en mängd skärgårdsfåglar.

Kust och skärgård

Riksintresset för kust och skärgård innefattar hela det tematiska tilläggets avgränsning.

Kust och skärgård

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas i större utsträckning. Bebyggelseutveckling föreslås ske i linje med riksintresset genom att bebyggelseutveckling främst föreslås vid utpekade lokala knutpunkter. Det tematiska tillägget visar på planeringsriktlinjer som går i linje med riksintresset, bland annat gällande utveckling av fritidsbebyggelse samt hänsyn till natur- och kulturmiljö.

Beskrivning

Österåkers kust- och skärgårdsområde är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i området, i sin helhet av riksintresse och omfattas av särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap. i Miljöbalken. Exploateringsåtgärder och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om de kan ske på sådant sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Fritidshusbebyggelse får endast komma till stånd i form av komplettering till befintlig bebyggelse eller om det tillgodoser friluftslivets intressen eller avser enkla fritidshus i närheten av storstadsregioner. Bestämmelserna innebär dock inte någon restriktion för utvecklingen av stadsbygden då bestämmelserna

inte skall utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Friluftsliv

Inom avgränsningen för det tematiska tillägget finns tre riksintressen för friluftslivet, mellanskärgården, ytterskärgården och Bogesundslandet.

Mellanskärgården

Ställningstagande

Viktiga delar av Österåkers identitet som översiktsplanen lyfter fram är vattnet, skärgården och ett aktivt friluftsliv. Det tematiska tillägget ämnar att lyfta fram och tillgängliggöra dessa värden i linje med riksintressets syfte. På Ingmarsö föreslås att detaljplaner för service och bostäder upprättas. Genom möjliggörande för service i skärgården kan friluftslivet och riksintresset stärkas. Vid uppförande av ny bebyggelse bör det ske på ett sätt som inte begränsar friluftslivet. Vidare föreslås förutsättningarna för ett friluftsområde som skulle stärka riksintresset utredas vid Ljusterö huvud.

Beskrivning

Stockholms mellersta skärgård har stor betydelse för människor inom friluftslivet som saknar tillgång till egen båt genom att det finns många bryggor och linjer med reguljär båttrafik. Mellanskärgårdens variationsrika och förhållandevis välbevarade kulturlandskap har stora värden för friluftslivet. Området

erbjuder mycket goda förutsättningar för friluftsviteter som fritidsfiske, strövande och långfärdsåkning på skridskor.

För det båtburna friluftslivet har tillgängliga strandavsnitt och ankarvikar i detta område också mycket stor betydelse som naturliga natthamnar på väg ut mot ytterskärgården eller på väg tillbaka till hemmahamnen.

Ytterskärgården

Ställningstagande

Det tematiska tillägget föreslår inte någon utveckling som negativt påverkar riksintresset. Viktiga delar av Österåkers identitet som översiktsplanen lyfter fram är tillgången till vattnet, skärgården och ett aktivt friluftsliv. Det tematiska tillägget ämnar att lyfta fram och tillgängliggöra dessa värden i linje med riksintressets syfte.

Beskrivning

Stockholms ytterskärgård intar som helhet en särställning i länets natur och är oskattbar som rekreativområde. De största värdena för friluftslivet ligger i den oexploaterade naturen med mycket höga natur- och kulturvärden och god tillgång till naturhamnar.

Ytterskärgårdens mosaik av öar, kobbar och skär ger praktiskt taget outtömliga möjligheter för båtlivet men även för fiske, paddling och andra naturupplevelser. Vintertid ges vid gynnsamma isförhållanden

unika möjligheter till långfärdsåkning på skridskor. I området finns goda förutsättningar för många olika friluftsviteter. Naturreservatet Ören i Nynäshamns kommun anses vara ett av Sveriges absolut bästa surfställen. Området utnyttjas av både vind-, våg- och kitesurfare på grund av de utmärkta vind- och vågförhållandena som råder vid viss väderlek.

Bogesundslandet

Ställningstagande

Endast en liten del av riksintresset befinner sig inom det tematiska tilläggets avgränsning. Det tematiska tillägget ämnar att stärka friluftslivet i området för riksintresset.

Beskrivning

Bogesundslandet utgör med sitt varierade landskap och omfattande vattenkontakt ett mycket viktigt friluftsområde. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönstruktur och tillhör Bogesundskilen.

Här finns stora sammanhängande skogsområden, ett rikt kulturlandskap samt ett flertal långa spår och leder. Området upplevs på många platser som tyst och i de mest välbevarade partierna kan skogen upplevas trolsk och orörd. De långa stränderna har en varierande karaktär och en del strandavsnitt är

lätframkomliga och lämpar sig för många vattenanknutna friluftsviteter som till exempel bad, fiske samt skridsko- och skidåkning.

Sjöfart

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för sjöfart, Furusundsleden och Husaröleden

Furusundsleden

Ställningstagande

Österåkers kommun är drivande i samverkan med berörda aktörer för minskad trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden.

Husaröleden

Ställningstagande

Riksintresset påverkas inte av det tematiska tillägget.

Totalförsvaret

Inom avgränsningen för det tematiska tillägget berör inga öppet redovisade riksintressen för totalförsvarets militära del. Framtida projekt med höga byggnader eller anläggningar ska dock skickas på remiss till Försvarsmakten, då riksintressen som omfattas av sekretess kan beröras.

Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden där EU:s medlemsstater genom två EU-direktiv, art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet gemensamt ska bidra till bevarandet av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda.

Inom avgränsningen för tillägget finns tre Natura 2000-områden, Rydboholms ekhage, Ubby ekhage och Stavs äng.

Rydboholms ekhage

Rydboholms ekhage är ett Natura 2000-område som ligger på en udde vid Kyrkfjärdens nordöstra strand i Österåkers kommun. Norr om udden utbreder sig ett herrgårdslandskap i anslutning till Rydboholms slott. Hagen består av ekbeklädda kullar och lägre partier med en mer öppen karaktär. Udden kantas av vassar, alridåer och smala strandängsremсор. De utpekade livsmiljöerna är silikatgräsmark och trädklädd betesmark. I Rydboholms ekhage är just bevarandet av ekhagen den prioriterade bevarandeåtgärden.

Planförslaget anses inte påverka området.

Ubby ekhage

Ubby ekhage är ett Natura 2000-område beläget vid Norsundet i Österåkers kommun. Området består av livsmiljön trädklädd betesmark och har pekats ut som Natura 2000-område för sina höga värden knutna till de gamla och grova ekarna i objekt. En förutsättning för att upprätthålla ett gynnsamt bevarandetillstånd för områdets livsmiljöer är fortsatt hävd. Denna mindre ekhage karaktäriseras av ett 20-tal grova, spärrgreniga ekar och området genomkorsas av en mindre bäck som mynnar ut i Norsundet. Hagen utgörs till största delen av gammal åkermark med vidhängande åkerhak, terrasser, odlingsrösen och brukningsväg.

Planförslaget anses inte påverka området.

Stavs äng

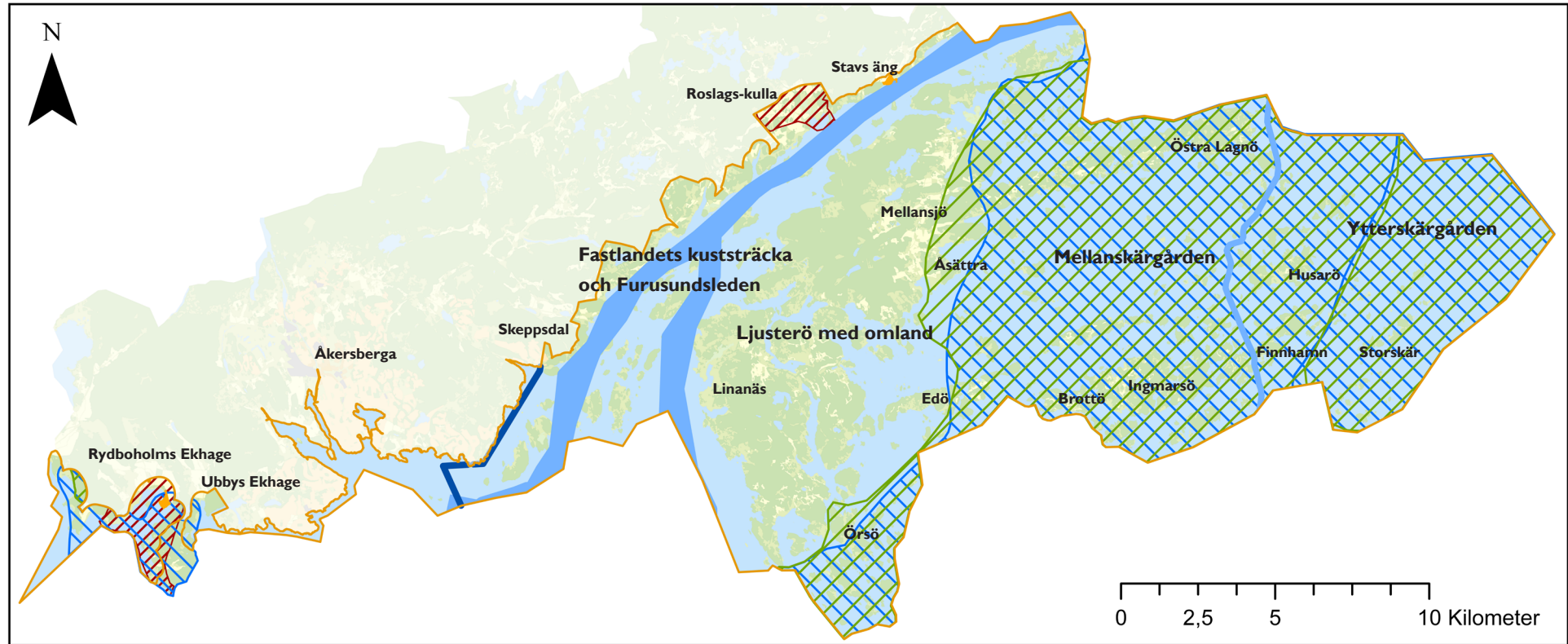
Natura 2000-området Stavs äng är beläget cirka 4 kilometer nordost om Roslags-Kulla kyrka, utmed Furusundsleden, i norra delen av Österåkers kommun. Enligt häradskartan (från början av 1900-talet) nyttjades området huvudsakligen som betesmark, dock brukades markerna utmed Furusundsleden som äng. I den centrala delen av betesmarken, utmed stigen ner till havet, står en reslig runsten.

Stavs äng har pekats ut som Natura 2000-område för sin artrika hävdgynnade flora som finns i de båda utpekade livsmiljöerna, trädklädd betesmark och silikatgräsmark. En förutsättning och prioriterad skötselåtgärd för områdets livsmiljöer är fortsatt hävd. I söder gränsar området till Furusundsleden där stränderna är steniga och lätteroderade vid vågsvall från passerande färjor. Även svampfloran och fågellivet är artrikt i området.

Planförslaget anses inte påverka området.

Hänsynskarta riksintressen och Natura 2000-områden

Kartan visar riksintressen och Natura 2000-områden i Österåkers kommuns kust och skärgård.

Avgränsning Kust & Skärgård	Riksintresse för kulturmiljövården
Gräns för riksintresse kust och skärgård	Riksintresse naturvård
Riksintresse sjöfart	Natura 2000-område
Riksintresse för friluftsliv	

Del 5. Genomförande

I denna del beskrivs genomförandet av det tematiska tillägget samt en redogörelse för planens hållbarhet.

Genomförandestrategi

I detta avsnitt sammanfattas hur det tematiska tillägget avses genomföras fram till år 2040. Vidare visar detta avsnitt på det tematiska tilläggets koppling till Agenda 2030 samt kommunens vision och mål. Avsnittet ska läsas som komplement till översiktsplanens genomförandestrategi.

Underlag för verksamhetsplan och budget

Tillsammans med översiktsplanen visar det tematiska tillägget på kommunens viljeriktning avseende mark- och vattenanvändning fram till år 2040. Den föreslagna utvecklingen kopplar an till den utveckling som beskrivs i översiktsplanen. Utvecklingen genom olika aktiviteter förutsätter politiska beslut och att budget tilldelas för olika projekt, för att aktiviteter ska kunna påbörjas och genomföras.

Det tematiska tillägget ska utgöra underlag för verksamhets- och budgetplaneringen hos kommunens olika verksamheter.

Underlag för vidare arbete

Det tematiska tillägget ska fungera som underlag till vidare arbete med planprogram, fördjupade översiktsplaner och detaljplaner. Tillägget kan även fungera som underlag till övriga strategiska dokument som berör temat kust och skärgård samt hantering av

bygglovsfrågor och andra ärenden. Det tematiska tillägget kan även fungera som underlag för regionala och privata aktörer.

Aktiviteter att arbeta vidare med

En del av genomförandet av det tematiska tillägget består av att bevaka att den beskrivna utvecklingen arbetas vidare med. Det finns höga förväntningar hos inte minst boende och verksamma längs kusten och i skärgården att olika åtgärder ska vidtas, bland annat till följd av det tematiska tillägget. Genomförandet förutsätter att samverkan sker och alla ta ansvar för genomförandet. Viktigt att ha med sig är att utvecklingen måste ske varsamt och hållbart. För att kunna erbjuda skärgårdens invånare en rimlig nivå av service, och möjligheter till försörjning, föreslår exempelvis planen att utvecklingen av service och kommunikationer fokuseras till strategiska lägen i första hand. På så sätt kan service och kommunikationer koordineras så att god service blir så tillgänglig som möjligt. Inledningsvis utgörs dessa lägen av

utpekade lokala knutpunkter och kärnön Ingmarsö, men nya platser kan utvecklas på sikt (i samband med bland annat ny översiktsplan eller tematiska tillägg kan nya områden komma att prövas). Andra aspekter av utvecklingen sker däremot mer spritt, till exempel utvecklingen av besöksmål och destinationer.

För Ingmarsö och en stor del av skärgården finns behov av att ta fram en friluftspan.

Utvecklingen beskriven i det tematiska tillägget ska sättas i kontext till den utveckling som redogörs för i översiktsplanen och de aktiviteter som föreslås där. Genomförandet ska säkerställas genom en funktionell organisation och en genomförandestrategi för utbyggnad. Vidare ska genomförandet av det tematiska tillägget säkerställa att utbyggnad sker i önskad takt samt sker med god samordning mellan projekt och aktörer.

Det tematiska tillägget förhåller sig till översiktsplanens tre perioder för utveckling fram till år 2040. De aktiviteter som avses att påbörjas under en period behöver inte nödvändigtvis färdigställas innan nästa period tar vid. Prioriteringar kan komma att ändras beroende på ändrade omständigheter eller att planeringsförutsättningarna blir annorlunda.

När en aktivitet påbörjas i linje med översiktsplanens genomförande ska även hänsyn till det tematiska tillägget tas och den utveckling som beskrivs för fastlandets kuststräcka och skärgården.

Agenda 2030

Tabellen nedan visar hur Agenda 2030 kopplar an till det tematiska tilläggets planeringsstrategier med tillhörande riktlinjer. Tabellen visar att fler mål är närmre kopplade till fysisk planering än andra, till exempel mål 11 Hållbara städer och samhällen. Mer detaljerad bedömning görs i bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB*.

		1 INGEN FATTIGDOM	2 INGEN HUNGER	3 HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA	5 JÄMSTÄLLDHET	6 RENT VATTEN OCH SANITET	7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA	8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT	9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR	10 MINSKAD OJÄMLIKHET	11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION	13 BEKÄMPA KLIMA FÖRÄNDRINGAR	14 HAV OCH MARINA RESURSER	15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD	16 FREDLIGA OCH INKLUDERAND SAMHÄLLEN	17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP
	Attraktiva knutpunkter																	
	Flexibelt och innovativt näringsliv																	
	Hållbara och funktionella transportsystem																	
	Tillgänglig kust och skärgård																	
	Hållbara livsmiljöer																	
	Utvecklade destinationer																	
	Hållbar teknisk infrastruktur																	
	Samverkan																	

Det tematiska tilläggets koppling till kommunens vision

Nedan redogörs hur det tematiska tillägget och dess planeringsstrategier kopplar till Österåkers kommuns uppsatta vision.

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus, skapar vi en hållbar framtid. Österåker - möjligheternas skärgårdskommun.

- Kvalitet
- Trygghet
- Valfrihet
- Hållbar utveckling

Det tematiska tillägget syftar till en hållbar utveckling av Österåkers kust och skärgård, exemplifierat i samtliga planeringsstrategier, till exempel hållbara livsmiljöer och en hållbar teknisk infrastruktur. Planeringsriktlinjerna visar hur utvecklingen ska ske och vilken hänsyn som ska tas, samt visar på en hållbar utveckling av Österåkers kust och skärgård.

Genom etablering av lokala knutpunkter och därmed en koncentration av utveckling möjliggörs ytor för service och handel med hög kvalitet, samt en utbyggd teknisk infrastruktur. En koncentration av utveckling bidrar till att möjligheterna för att leva, bo och verka i skärgården ökar och förbättras.

Kvalitet säkras också genom utpekandet av natur- och kulturvärden samt utvecklingsområden för rekreation och friluftsliv. Att värna om hållbara livsmiljöer för natur och djur bidrar till ökad kvalitet till boende och besökare i Österåkers kust och skärgård.

Genom att värna om tillgänglighet, utbyggnad av teknisk infrastruktur och hållbara och funktionella transportsystem verkar det tematiska tillägget för ökad trygghet. Utveckling av lokala knutpunkter och strategisk placering av verksamheter och bostäder i relation till olika risker i form av ras, skred, buller och översvämningar syftar tillägget till att tillskapa en mer hållbar och trygg miljö för människor, djur och växter.

Valfrihet och tillgänglighet präglar det tematiska tillägget genom att peka ut strategiska och hållbara platser för utveckling. Genom utveckling av hållbara transportsystem ökar möjlighet och valfriheten att bo, verka och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka. Valfriheten stärks genom en koncentration av utveckling som lockar till större mångfald av service och typer av verksamheter och boenden.

Det tematiska tilläggets koppling till kommunens inriktningsmål

Nedan redogörs för hur Österåkers kommuns inriktningsmål kopplar till det tematiska tillägget.

Mål 1: Invånarna ska uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service.

Genom lokala knutpunkter och en strategisk placering av bostäder, verksamheter och infrastruktur syftar det tematiska tillägget till att bidra med hög kvalitet inom den offentliga sektorn. Exempelvis inom skola och vård. Vidare redogör det tematiska tillägget för vikten av samverkan med aktörer i samhället för att stärka kvaliteten på övrig infrastruktur och service.

Mål 2: Österåker ska ha en ekonomi i balans.

Den utveckling som redogörs för i det tematiska tillägget syftar till att skapa en hållbar utveckling för Österåkers kust och skärgård och därmed även bidra till en god samhällsekonomi, där näringslivets utveckling värnas i samspel med natur- och kulturvärden. Planeringsstrategierna; lokala knutpunkter, ett flexibelt och innovativt näringsliv samt utvecklade destinationer visar på en utveckling för att stärka den lokala ekonomin och bidra till en god samhällsekonomi.

Mål 3: Österåker ska vara bästa skolkommunen i länet.

Genom utpekandet av lokala knutpunkter med syfte att stärka bland annat service, ämnar det tematiska tillägget att utveckla skolorna samt de pedagogiska verksamheterna längs fastlandets kust och i skärgården. Utvecklingen av dessa verksamheter redogörs för i det tematiska tillägget, en utveckling som tar hänsyn till skolverksamheternas behov samt belyser värdet av skolverksamheterna som mötesplatser och platser för social interaktion.

Mål 4: Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Det tematiska tillägget tar hänsyn till de äldre och personer med funktionsnedsättning genom flera planeringsstrategier. Planeringsstrategin om att tillskapa lokala knutpunkter med servicefunktioner syftar till att bidra till att erbjuda ökad omsorg för äldre och personer med olika funktionsvariationer. Vidare visar det tematiska tillägget på vikten av tillgänglighet

och möjligheten för alla att bo, verka och leva längs fastlandets kust och i skärgården.

Mål 5: Österåker ska ha en trygg miljö.

Genom strategisk utveckling av kollektivtrafik, infrastruktur och bebyggelse syftar det tematiska tillägget till att ge förutsättningar för en tryggare miljö. Det tematiska tillägget redogör även för flera riktlinjer om trygghet och säkerhet i relation till olika typer av risker som ras, skred och översvämningar. Den föreslagna utvecklingen tar och ska ta hänsyn till dessa aspekter och bidra till en mer trygg miljö för både människor, djur och natur.

Mål 6: Österåker ska utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka.

Det tematiska tillägget med tillhörande planeringsstrategier och planeringsriktlinjer syftar till att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom att balansera en hållbar utveckling av bebyggelse och

verksamheter som bidrar till hållbara resor och ett utbyggt serviceutbud och näringsliv med hänsynstagande av viktiga natur- och kulturmiljöer ges goda förutsättningar för en hållbar utveckling.

Mål 7: Stark och balanserad tillväxt. Tillväxten ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar.

Utvecklingen längs fastlandets kust och i skärgården syftar till att skapa en hållbar utveckling där tillväxt sker på strategiska platser med hänsyn till både ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter.

Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning

I detta avsnitt sammanfattas den hållbarhetsbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning som gjorts av det tematiska tillägget för kust och skärgård. Hela hållbarhetsbedömningen finns att läsa i bilaga I.

Sammanfattning av hållbarhetsbedömningen

Förslaget till tillägg till Översiktsplan för kust- och skärgård har möjlighet att på ett betydande sätt stärka hållbarheten inom de sociala och ekonomiska aspekterna, samt stora delar av den ekologiska hållbarheten. Planförslaget karakteriseras av en hög hållbarhetsambition. Planens största potential ligger i en uttryckt ambition om att bevara natur- och kulturvärden. Detta kopplas till, och förstärks av, en förtätningsstrategi i kollektivnära läge med bra tillgång till service och teknisk infrastruktur.

De största riskerna är kopplade till dels hur väl planens ambitioner för bevarande av jordbruksmark kan hanteras. De är också kopplade till hur kultur- och naturvärden hanteras för att uppnå ekologisk

hållbarhet. Specifikt gäller detta värden knutna till strand- och vattenmiljöer.

Den mer detaljerade planeringen blir avgörande för kust- och skärgårdens möjligheter att utvecklas utan risker för hälsa och säkerhet eller negativa miljökonsekvenser. Skydd av värdefulla natur- och vattenmiljöer beskrivs som viktiga i planens målsättning. I vidare arbete med detaljplaner och program kommer hanteringen av dessa frågor bli väsentliga för kommunens hållbarhet.

I det tematiska tillägget har planeringsriktlinjer för genomförandet tagits fram, samt hur dessa kopplar till det tematiska tilläggets planeringsstrategier och översiktsplanens riktlinjer. Denna tydlighet ger ett bra stöd åt de olika aktörer som blir involverade i genomförandet av planen.

I kust- och skärgårdsområdet är det viktigt med en väl utvecklad mellankommunal samordning. De frågor som kommunen lyfter som särskilt relevanta är transporter, skola och förskola, vattenkvalitet i gemensamma vattenförekomster, besöksnäring och beredskapsfrågor.

Bebyggelsestruktur och social struktur

Planförslaget skapar goda förutsättningar för en anpassad utveckling av befintliga bostadsområden som genom att ta hänsyn till befintliga kulturvärden och landskapsbild kan bidra till att stärka de olika områdenas identitet liksom Österåkers kommuns identitet som en skärgårdskommun.

En större mångfald i bostadsutbudet med ökad funktionsblandning och fler upplåtelseformer bedöms kunna bidra positivt till den sociala mångfalden och det lokala engagemanget. En positiv konsekvens är också att ett bredare utbud av bostäder kan erbjudas till kommunens invånare, så att det är möjligt att bo i skärgården under alla skeden i livet.

Den föreslagna markanvändningen innebär ett mer effektivt och långsiktigt hållbart markutnyttjande. Detta bygger på att majoriteten av den kompletterande bebyggelsen sker i knutpunkter och orter där en effektiv och samordnad kollektivtrafik kan skapas samtidigt som jordbruksmark samt kultur- och naturområden kan hållas fria från exploatering.

Förutsättningarna i kust- och skärgårdsområdet är utmanande med bland annat långa avstånd, bristande tillgänglighet till kommersiell och offentlig service. Stora skillnader finns också i förutsättningar mellan sommar och vinter vilket gör att investerings- och driftskostnader kan bli höga och att en upprätthållen service året runt kan vara svår att uppnå. Fördjupande planprogram ska tas fram där bland annat antalet bostäder tydligare preciseras.

Det är viktigt att olika delar av utvecklingen, exempelvis bostadsbyggande i kombination med utbyggnad av teknisk infrastruktur, kommunikationer och service sker parallellt. Görs det på ett ändamålsenligt sätt och utifrån planens riktlinjer i fortsatta planprocesser bör skärgårdens attraktivitet och stora möjligheter inom exempelvis besöksnäringen kunna användas för en stark och positiv utveckling för boende och besökare i skärgårdsområdet.

En utveckling av lokala knutpunkter och orter, nya kopplingar med hållbara transporter inom skärgården och mot fastlandet samt utveckling av marina näringslivet kan öka möjligheter att utveckla skärgården som en tydlig målpunkt för kommunen och regionen. Detta skapar möjligheter att locka till sig näringslivsaktörer.

Förslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för den lokala ekonomin. Kundunderlaget förväntas öka i samband med förbättrade kommunikationer,

utvecklade målpunkter och förbättrad tillgänglighet. Det är också positivt att planen tydligt lyfter att jordbruksmark inte skall bebyggas om inte väsentligt samhällsintresse kan motiveras. Inriktningen i plandokumentet följer kommunens jordbruksmarksstrategi.

Kommunens avfallshantering ska samordnas för att effektiviseras och kunna hantera fler fraktioner, men hanteringen bedöms ändå bli transportintensiv. Planen presenterar delvis strategier för exempelvis miljöanpassad energiförsörjning och miljöanpassat byggande samt hänvisar till översiktsplanens riktlinjer om hållbart byggande.

I planen formuleras riktlinjer om klimatsäkring av miljöfarliga verksamheter och att bebyggelse i första hand ska undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Klimatanpassning är viktigt att arbeta vidare med i fortsatt planering för att inte befintlig och kommande bebyggelse i kust och skärgård ska drabbas negativt då området är särskilt känsligt för klimatförändringarnas effekter. I planen hänvisas till Klimatanpassningsplanen från 2018 och förslag till åtgärder som pekats ut där.

Transport och infrastruktur

I planen finns tydliga satsningar på kollektiv transport både på land och på vatten. Förslaget förväntas

kunna leda till stora positiva konsekvenser genom att båtförbindelserna mellan kust, skärgård och Åkersberga centrum stärks genom en ny brygga och rutter. Kollektivtrafiken bedöms utvecklas positivt ur tillgänglighetssynpunkt samt ha positiva effekter för att tillgängliggöra de rekreativa värdena i den gröna värdekärnan inom Angarnkilen. Inriktningen om förbättrad samordning mellan trafikslag förväntas också ge positiva effekter på kollektivtrafikens attraktivitet. En bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen kan positivt bidra till att öka andelen resor med hållbara transportsätt. Samtidigt finns det tydliga risker för att bebyggelse i de utpekade områdena kan komma att bidra till ett märkbart ökat bilberoende om kollektivtrafikskedjorna inte upplevs som tillräckligt attraktiva. Hur resandet utvecklas är svårt att bedöma. Även långa avstånd och svårare väderförhållande kan ha stor påverkan på val av transport.

Kommunen har en uttalad ambition om att verka för en utbyggd laddinfrastruktur samt att samverka med berörda aktörer för att möjliggöra en utvecklad laddinfrastruktur på strategiska platser. Detta bedöms kunna ha en positiv påverkan på miljö och hållbara transporter.

Planen har en tydlig inriktning mot att satsningar ska göras för att skapa trygga trafikmiljöer. Bland annat genom förbättringar för gång- och cykeltrafik. Detta förväntas leda till positiva konsekvenser ur många aspekter, bland annat miljö, folkhälsa och

barn- och jämlikhetsperspektiv. Ur ett barnperspektiv är planerad utveckling av barn- och skolverksamhet i knutpunkterna samt förbättrad gång- och cykelinfrastruktur till dessa starkt positivt. Förbättrad infrastruktur för oskyddade trafikanter ger också folkhälsovinster.

Grön- och blåstruktur

Planförslaget ger vissa möjligheter att värna värdefulla naturområden. Ett flertal strategier kring att ekologiska värden i natur- och vattenområden ska värnas har tagits fram och ett nytt område har pekats ut som aktuellt för ökat skydd. Det finns också fler områden med utpekade höga naturvärden. Hur dessa ska värnas framöver är inte förtydligt. Delar av planområdet vid fastlandet ingår i den gröna värdekärnan för Angarnkilen.

Förslaget utvecklar möjligheterna till rekreation och friluftsliv. En inriktning är att utveckla så kallade gröna entréer som skall underlätta för att hitta ut till de naturområden som finns. Riktlinjer har tagits fram om att styra besöksnäringen och det rörliga friluftslivet till platser som tål den störningen. Stråk och områden pekas ut för satsningar på leder, skyltning och entréer bland annat. Detta i kombination med en ökad tillgänglighet genom förbättrade kommunikationer bedöms kunna få stora positiva effekter.

Tydliga risker finns dock kopplade till omfattning på exploatering i förhållande till jordbruksmark, strandområden samt natur- och rekreationsvärden. Specifikt det marina näringslivets behov av mark och vatten som riskerar att innebära en konflikt med riktlinjerna om att värna allemansrätten, naturvärden och vattenområden. Planförslaget pekar på behovet av vidare utredningar vid kommande planläggning för att hänsyn ska kunna tas till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar. I detta inkluderas att uppnå eller upprätthålla miljökonsekvensnormerna.

Planens inriktning är att värna strandmiljöer för natur- och friluftslivsvärden. All utveckling av verksamheter och bostadsbebyggelse i anslutning till ett vattenområde innebär dock en risk för att strand- eller vattenområdet påverkas på kort eller lång sikt. Exempelvis innebär ianspråktagande av vassområden och grunda vikar för exempelvis bryggor att värdefulla miljöer försvinner oavsett om det finns andra verksamheter i närheten. En utbyggnad av bryggor innebär också ökad båttrafik till och från bryggan vilket påverkar miljöer i ett större kringområde.

Utvecklingen enligt VA-planen bedöms innebära positiva effekter för vattenmiljön då fler hushåll ansluts till kommunalt VA. Samtidigt är det sannolikt att den planerade utvecklingen av ny bebyggelse kommer att innebära en ökad mängd dagvatten. Hur dagvattnet ska tas om hand för att inte riskera

att förorena Östersjön konkretiseras inte i planen. Kommunen har dock en utpekad viljeriktning om att utreda, säkerställa och följa upp att dagvattenhantering i utbyggnads- och förtättningsområden är tillfredställande så att vattenmiljöer inte påverkas påtagligt negativt och att miljö kvalitetsnormer inte försämrats. En kommunal dagvattenstrategi finns och ska följas vid utveckling av kust och skärgård. Dagvattenhantering är en viktig fråga att arbeta vidare med i kommande planering. Det finns också risker kopplade till en förväntad ökad båttrafik i planområdet, då detta kan förväntas innebära en ökad störning. Ökad båttrafik ökar också mängden föroreningar från exempelvis båtbottnfärg, olja och drivmedel. I planförslaget finns ambitionen att stödja ett mer hållbart båtliv genom bland annat effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor. Detta bedöms kunna få vissa positiva effekter för att begränsa föroreningar kopplade till en ökning av fritidsbåtar.

Betydande miljöpåverkan och lagskydd

Påverkan på riksintressen

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till riksintressena för högexploaterad kust och friluftsliv, kulturmiljövård, naturvård, järnväg och sjöfart. För utförligare beskrivningar om planens konsekvenser i relation till

riksintressena, se sida 47 i bilaga 1.

- Planen bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset för friluftslivet och naturvård.
- Det finns risk för att planen medför skada på riksintresset för det rörliga friluftslivet/högexploaterad kust.
- Planen bedöms kunna påverka riksintresset för kulturmiljö negativt men bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset.
- Planen bedöms inte påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av farlederna inom planområdet och därmed inte medföra påtaglig skada på riksintresset för sjöfart.

Påverkan på miljökvalitetsnormer för ytvatten, grundvatten, luft och buller

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten samt för luft och buller. Planen medför utbyggnad av kommunalt VA på Ljusterö och vid Roslags-kulla vilket kan minska näringsbelastningen på recipienterna trots en ökad bostadsbebyggelse. Dagvattenhanteringen ska enligt planen ta hänsyn till möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status ska ske i linje med vad som föreslås i de lokala åtgärdsprogram som är under framtagande. Enligt planen beräknas mängden fritidsbåtar och den marina verksamheten öka inom

planområdet vilket medför både fysisk påverkan och ökad föroreningsbelastning. Utvecklingen av marina näringar i nya områden kan försvåra möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormer. I planen beskrivs en ambition att verka för ett mer hållbart båtliv, men hur den fysiska påverkan från utvecklingen av marina näringar ska hanteras i relation till miljökvalitetsnormerna för ytvatten behöver konkretiseras i kommande planskeden.

Förtätning på Ljusterö planeras i anslutning till en grundvattenförekomst. Enligt planen skall denna utveckling ske på sätt så att varken kemisk eller ekologisk status försämras. Vid utveckling av ny bebyggelse ska enligt planen nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Hur detta skall säkras framgår dock inte.

Miljökvalitetsnormerna för luft överskrids inte i dagsläget. Innan nya detaljplaner antas måste luftkvaliteten och risken för att miljökvalitetsnormerna överskrids utredas.

Inom planområdet bedöms det finnas goda förutsättningar att klara riktvärdena i bullerförordningen eftersom planområdet i stort inte bedöms vara särskilt stört av trafikbuller. Det finns en risk att bullerproblematiken ökar i kust- och skärgårdsområdet, dels kopplat till planen och dels oberoende av planen i och med förväntat ökad sjöfart. Bullerutredningar kan komma att behöva tas fram kopplat till ökad

båttrafik samt där bostadsbebyggelse planeras i närheten av större vägar, exempelvis vid Östanå och Roslags-Kulla i närheten av väg 276, eller när den planerade utvecklingen bidrar till ökad trafik.

Strandskydd

Planens inriktning är att strandskyddets syften i form av att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet ska värnas. För delar av föreslagen utveckling kommer dispens från eller upphävande av strandskydd krävas, exempelvis vid utveckling av marina näringar och bryggor. För detta kommer särskilda skäl för att frångå strandskyddsbestämmelserna krävas samt att åtgärderna inte strider mot strandskyddets syften.

Klimatanpassning

Planområdet är i stort sett i sin helhet ett riskområde utifrån klimatförändringarnas effekter i form av exempelvis extremväder, höjda vattennivåer och torka. Samhällsviktiga funktioner som bland annat transporter, teknisk försörjning, dricksvattentillgång och bostadsbebyggelse riskerar att påverkas. Enligt planförslaget ska bebyggelse i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Vid planläggning av ny bebyggelse ska även redan befintlig bebyggelse i närområdet beaktas utifrån hanteringen av risker.

Kommunen ska också samverka med berörda aktörer för att minska riskerna för översvämningar, ras och erosion. Vid utveckling i kust och skärgården ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur utifrån de nationella riktlinjerna för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Planens förhållande till miljömål

Österåkers kommun har tagit fram kommunomfattande miljömål baserade på de nationella och regionala målen. Det tematiska tillägget utgår från kommunens miljömål i arbetet med att tillskapa en hållbar utveckling i kust och skärgård. Bedömningen är gjord utifrån de miljömål som gällde vid det tematiska tilläggets framtagande. Planen bedöms övergripande verka i linje med såväl de nationella miljömålen som Agenda 2030.

Flera frågor kan leda till konflikter med miljömålen om de inte hanteras på ett adekvat sätt i kommande planering. Detta gäller dels för hur ett hållbart transportsystem ska nås och hur ett ökat besöksstryck inte ska leda till negativa konsekvenser för natur- och kulturvärden. Det gäller också för hur det ska säkras att vattenkvaliteten inte påverkas negativt av ökad båttrafik och risken för ökad mängd dagvatten. Strategier och inriktningar för dessa frågor finns i planen men behöver hanteras på varje nivå i det fortsatta

planarbetet. Planens relation till miljömål beskrivs på sida 58 i bilaga 1.

Miljöbalkens och PBL:s hänsyns- och hushållningsregler

Förslaget kan enligt miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) anses förenligt med 2 och 3 kap. miljöbalken i det avseende att det inte medför skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller säkerhet.

När det gäller val av plats föreskriver 3 kap. 1§ Miljöbalken (MB) och 2 kap. 2§ Plan och Bygglagen (PBL) att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Då det tematiska tillägget till översiktsplanen för kust och skärgård är en strategisk plan på en övergripande nivå sker detaljerad utformning och lokalisering i senare skeden. De strategier och riktlinjer som tagits fram inom planarbetet bedöms ligga i linje med hänsyns- och hushållningsbestämmelserna.

